

Avrupa Komünist ve İşçi Partilerinin Toplantısı

28-29 Nisan'da Paris'te, Fransız Komünist Partisi ve Polonya Birleşik İşçi Partisi'nin girişimiyle, Avrupa Komünist ve İşçi Partilerinin Barış ve Silâhsızlanma konulu bir toplantısı yapıldı. Toplantıya şu partilerin delegasyonları katıldı: Alman Komünist Partisi, Almanya Sosyalist Birlik Partisi, Avusturya Komünist Partisi, Batı Berlin Sosyalist Birlik Partisi, Bulgaristan Komünist Partisi, Çekoslovakya Komünist Partisi, Danimarka Komünist Partisi, Finlandiya Komünist Partisi, Fransız Komünist Partisi, İrlanda Komünist Partisi, Kıbrıs Emekçi Halkının İlerici Partisi (AKEL), Lüksemburg Komünist Partisi, Macaristan Sosyalist İşçi Partisi, Malta Komünist Partisi, Norveç Komünist Partisi, Polonya Birleşik İşçi Partisi, Portekiz Komünist Partisi, Sovyetler Birliği Komünist Partisi, Türkiye Komünist Partisi, Yunanistan Komünist Partisi. Bunların dışında Belçika Komünist Partisi ve İsviçre İşçi Partisi toplantıda gözlemci bulundular. Toplantıda bütün delegasyonların temsilcileri sözaldı.

Katılanlar, Komünistlerin Avrupa Ülkeleri Halklarına Çağrısını oybirliği ile benimsediler.

Komünistlerin Avrupa Ülkeleri Halklarına Barış ve Silâhsızlanma İşin Çağrısı

Silâhlanma yarışının çılgınca hızlandırılması bizi kaygılandırıyor.

Avrupa halkları, uyanık olmakta haklısınız.

Nüfus yoğunluğu böylesine yüksek olan anakaramızın kırım ve ölüm araçlarının yığınağı ve hedefi haline gelmesi, hepimizin geleceği için büyük bir tehlikedir. Sizler de biliyorsunuz: Bu korkunç bir israftır. Halk

yığınlarının gereksinimini karşılamak ve Avrupa halklarının daha da gelişmesini sağlamak için vazgeçilmezcesine gerekli olan maddesel olanakların sokağa atılmasına izin verilemez. Son zamanlarda dünyayı yeniden soğuk savaşın girdabına çekmek için alabildiğine körüklenen savaş psikozunun, barış, yumuşama, karşılıklı güven ve uluslararası işbirliği davasına büyük zararlar verdiğini görüyorsunuz.

Avrupa'nın göbeğine yeni nükleer cepanelikler yerleştirilmek, yumuşamanın kazanımları yokedilmek isteniyor. İmzalanmış olan anlaşmaların içi boşaltılıyor. Görüşmeler ve gerçekleştirilmiş olan ekonomik, kültürel, sportif ve insanlararası ilişkiler kesiliyor.

Barışın, dostluğun, dürüstlüğün ve sürekli işbirliğinin gerçek değerini öğrenmek anakaramızın halklarına pahalıya mal oldu. Nazizme karşı utkunun 35. yıldönümünde barışın ne denli başta gelen insan haklarından biri ve insanlık için vazgeçilmez bir değer olduğunu daha iyi anlıyoruz.

Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde yaşamı biçimlendiren bizler, hepimiz, bugünkü tehlikeli tırmanışın sonucunda herşeyi yitirebiliriz. Önemli nüfus ve ekonomi potansiyeli tüm insanlık için gerekli olan dünyanın bu bölgesinin bir çöle çevrilmesi olasılığını yokedelim ve insanlık tarihinin bir parçası olan Avrupa'nın kültürel ve tarihsel zenginliğini koruyalım.

Kim olursak olalım, Avrupa'nın neresinde yaşarsak yaşayalım, yalnızca, varolan sorunların görüşmeler yoluyla çözümlenmesinden kazançlı çıkarız. Yalnızca, bütün devletlerin ve ulusların eşitlik ve güvenlik gereksinimine uygun olarak silâhların ve silâhlı güçlerin azaltılmasından ve silâhsızlanmanın ilerlemesinden kazançlı çıkarız.

Bunu başaracak güçler vardır.

Biz komünistler, barışın savunucularıyız. Biz, silâhsızlanma, halklar arasında işbirliği ve dostluk istiyoruz. Onun için de diyoruz ki: Barış bizim ortak davamızdır ve bizim ortak eylemlerimiz bu davayı utkuya götürecektir.

● NATO'nun yeni ABD roketleri üretme ve bunları Avrupa'ya yerleştirme kararının kaldırılması ya da eşitlik ve eşit güvenlik koşulları altında orta menzilli roketler konusunda verimli görüşmeleri başlatmak üzere bu kararın fiilen ertelenmesi için birlikte çalışalım.

● SALT-2 anlaşmasının en kısa zamanda onaylanması ve stratejik silâhların daha da sınırlandırılması görüşmelerinin sürdürülmesi için birlikte çalışalım.

● Viyana görüşmelerinde kararlı bir ilerleme sağlamak için, silâhlı güçlerin ve silâhların azaltılması için birlikte savaşalım. Bu yöndeki tüm kısmi önlemleri, bu arada anakaramızda kimsenin kendisine karşı nükleer

silâh kullanmayacağı güvencesi altında nükleer silâhdan arındırılmış bölgeler oluşturmak önlemini destekleyelim.

● 1980'de Madrid'te, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'nın toplanması için birlikte savaşalım. Helsinki Sonuç Belgesi'nin tüm maddelerinin tüm devletlerce uygulanmasını, herşeyden önce politik yumuşamanın askersel yumuşamayla güvence altına alınması yönünde yeni adımlar atılmasını ortak amaç edinelim.

● Varşova'da, anakaramızda askersel yumuşama ve silâhsızlanma konulu bir Avrupa Konferansı'nın toplanması için birlikte çalışalım.

● Birleşmiş Milletler Örgütü'nün silâhsızlanma konulu özel oturumunun kararlarının yaşama geçirilmesini birlikte isteyelim.

● Böylece serbest kalacak maddesel olanakların, bağlantısız devletlerin önerdikleri gibi, gelişme uğrunda ve açlığa karşı savaş uğrunda kullanılması için birlikte çalışalım. Bu tüm insanlığın çıkarlarına uygundur.

Evet silâhsızlanma için savaş, günümüzün en yakıcı görevidir!

Bizler, tüm Avrupa ülkelerinin komünistleri, barış ve silâhsızlanma sözkonusu oldu mu, her tür diyaloga, görüşmeye ve ortak eyleme hazırız. Barıştan yana tüm güçlerin bu amaçla birleşmelerini istiyoruz. Milliyetimiz, yaşam biçimimiz ne olursa olsun, hangi inanca sahip olursak olalım, herkese, komünistlere, sosyalistlere, sosyal demokratlara, hristiyanlara, başka dinlere bağlı olanlara sesleniyoruz:

«Barış hepimizin ortak malıdır.»

Bu toplantıda biraraya gelmiş olan bizler, en geniş temelde temasları ve diyalogu olanaklı kılacak bir girişimin gerçekleştirilmesi yönünde çaba harcamaya hazır olduğumuzu duyuruyoruz. Anakaramızda silâhları azaltmak için Helsinki ruhunda ve Madrid Konferansı'na yönelik çalışmaya kararlı olan Avrupa'nın tüm güçleri ile, herkesin benimsiyebileceği biçimlerde görüşmelere ve görüş değiş-tokuşuna hazırız.

İyiniyetli tüm insanlar, her ülkede ve tüm Avrupa'da birlikte hareket edelim.

İlerleme, mutluluk ve barış davası birlik içinde utkuya ulaşacaktır.

Günümüzde Antikomünizm ve Ona Karşıkoymanın Yolları

1980'ler, ideolojik savaşımın daha da şiddetlenmesi ve anti-komünizmin dik bir tırmanışıyla başladı. Anti-komünizm zamanımızın üç büyük ilerici gücüne, dünya sosyalist sistemi, uluslararası işçi sınıfı ve ulusal kurtuluş hareketine toptan saldırırken, hiç şaşmaksızın anti-sovyetizme ve varolan sosyalizme yönelik karalamalara dayanıyor. Dünyada yeralan değişikliklere uygun olarak hareket eden anti-komünizm, ilerici insanlığa darbe vurmak için farklı yol ve araçlar kullanarak, taktiklerini çeşitlendiriyor.

Dünya emperyalizminin anti-komünist ideolojisi ve uygulamalarını açığa vurmak, bütün komünistler ve demokratlar için, kalıcı barışı arzulayan herkes için sonsuz öneme sahiptir. Bu, Avrupa komünist ve işçi partileri'nin 1976 Berlin Konferansı'nda vurgulandı. Konferansın sonuç belgesinde şöyle belirtiliyor: «Anti-komünizm, emperyalist ve gerici güçlerin yalnız komünistlere karşı değil, demokratlara ve demokratik özgürlüklere karşı da kullandığı bir alettir ve öyle kalmaktadır . . . Halkın istediği ilerleme ve demokratik gelişme yolunu açmak için anti-komünizmi yalıtılmak ve altetmek gerekiyor.» (1)

BSS anti-komünizmle savaş sorununu düzenli biçimde ele almıştır. Dergi şimdi, öncelikle anti-komünist faaliyetin yeni eğilimleri ve gelişmelerini gözönünde bulundurarak bu sorunun çeşitli yönlerini irdelemeyi tasarlıyor. Bu konu, derginin Bilim, Kültür ve Toplumbilimsel Araştırmalar Komisyonu'nca tartışıldı. Komisyon'un bulgularından bazılarını sunuyoruz.

Uluslararası Durumdaki Değişiklikler Anti-komünizmin Evrimi

Anti-komünizm, doğası gereği, sosyalist sistemin çarpıcı ilerlemeleri ve kapitalist ve gelişme yolundaki ülkelerdeki anti-emperyalist savaşımın genişlemesi ve yoğunlaşması gibi süregiden tarihsel gelişmeler ve ayrıca kapitalist toplumun her alanındaki keskin bunalım fenomenleri karşısında emperyalizmin gösterdiği tepki olmuştur ve hâlâ da öyle olmaktadır. Anti-komünizmin ideolojik ve politik özü değişmemiştir; son dönemde bu, yoğun anti-komünist karalama kampanyasında, emperyalist güçlerin tehditlerinde, komünist partilerini ve yöneticilerini gözden düşürme yeltenişlerinde en belirgin bir biçimde ortaya serilmiştir. Ne ki, tarihin ilerleyişi, onun kimi karakteristikleri ve doğrultusuna, faaliyet biçimleri ve yöntemlerine etki ediyor.

(1) «Barış ve Sosyalizm Sorunları», Ağustos 1976.

Onun evrimi, dünya güçlerinin yerelminde sosyalizmden yana oluşan temelli değişim ve kapitalizmin tüm çelişkilerinin keskinleşerek şiddetlenmesi ile belirlenen bir dünyasal bağlam içinde yer alıyor.

Şimdi sosyalist ülkeler dünya sanayi üretiminin % 40'dan çoğunu veriyor. Uluslararası politik ilişkilerde insiyatif, izlediği yumuşama politikası yığınlar arasında geniş bir destek kazanmış olan sosyalizmin elindedir. Sovyetler Birliği, Amerika Birleşik Devletleri'yle bozulmaz bir kalıcı askersel denge elde etmiştir. İdeolojik alanda, bilimsel komünizmin teorisi sosyalist ülkelerdeki yüz milyonların, kapitalist ve gelişme yolundaki ülkelerde komünistlerin dünya görüşü haline gelmiştir ve dünyanın dört bir köşesinde on milyonlarca yandaşı vardır.

Bunun tersine dünya kapitalist sistemi için geçtiğimiz on yıl, İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana görülen en şiddetli ekonomik çalkantılar, toplumsal çatışmalar ve politik saygınlığını yitirme dönemi olmuştur. 1970'lerin son derece ağır ekonomik bunalımı bugün de etkilerini yalnızca bir ekonomik durgunluk biçiminde değil, aynı zamanda ciddi bir ideolojik ve politik bunalım biçiminde de göstermeyi sürdürüyor; toplumun büyük kesimleri, devlet-tekelsel kapitalizminin bu durumun üstesinden gelme yeteneğine güvenini yitirmiştir.

Böylece anti-komünizm varolan sosyalizme karşı, eskisinden daha güçsüz ekonomik, toplumsal ve politik konumlardan hareket ediyor. Ne var ki, iki toplumsal sistem arasındaki tarihsel rekabetin diyalektiği, kapitalizmin uluslararası konumlarında bir güçsüzleşmenin anti-komünizmin tavamasına hiç de yol açmadığı olgusunda da kendini gösteriyor. Gerçekte gelecek korkusu, devlet-tekelsel kapitalizmini kurtuluşu *gitgide daha militan* hale gelen anti-komünizmde aramaya sürüklüyor. Bu eski pozitif ideallerin (John F. Kennedy'nin «Yeni Sınırlar», Lyndon B. Johnson'un «Büyük Toplum», Batı Almanya'nın «Ekonomik Mucize»si vb.) tam bir bozguna uğramasından ve açıkça, yığınlar için mantıksal bir çekicilik taşıyan yeni toplumsal ve politik idealler ve programlar çıkarma yeteneğinin kalmamasından ötürüdür.

Son yıllarda anti-komünizmin yoğunlaşması, kapitalist toplumun ideolojik konumunda, 1970'li yıllarda, teknolojik iyimserlikten toplumsal karamsarlığa doğru bir kaymayla belirlenen genel bir değişimle kronolojik olarak çakışıyordu. Bu, ileri gelen burjuva politikacıları ve ideologlarınca önerilen değerlendirmelerde de görülüyordu. Bunlardan biri olan Henry Kissinger sayısız röportajlarından birinde, Dışişleri Bakanı'yken, Oswald Spengler ve Arnold Toynbee'nin «Batı Uygarlığı'nın yaklaşan sönüşü biçimindeki öngörüsünden tarihsel ışık ve politik esin almakla kalmadığını, onların kitaplarını Başkan Nikson'a salık verdiğini de söyledi. (2) Bugün

(2) «The Department of State Bulletin», cilt LXXIII, Sayı 1893, 6 Ekim 1975, sayfa 530–540.

için kapitalist dünyanın belki de en yetkili toplumbilimcilerinden olan Harvard Üniversitesi'nden Profesör Daniel Bell, özel iyeliği savunmakla toplumsal olarak kendini aklamış olan eski kapitalizmin tersine, «yeni kapitalizm»in hiçbir tarihsel meşruluğu olmadığını söylüyor. (3) Onun kafadarı «yeni tutucu» meslekdaşı Irving Kristol, Birleşik Devletler'in kurucularının ve Adam Smith'in dünyaya geri dönecek olursa, Amerika'yı yöneten şirket bürokrasisine hâlâ bir «doğal özgürlük sistemi» dendiğini öğrenince şaşırıp kalacaklarını söyleyecek denli ileri gidiyor. (4)

Kapitalizmin «hakça», «ideal», «en iyi» ya da en azından «çekici» bir toplum olduğunu kanıtlayamayan savunucuları, onu dünya kamuoyuna, öbür toplumsal seçeneğe, anti-komünistlerin şaşmaksızın «daha kötü» diye tanımladıkları komünizm ve varolan sosyalizme göre «toplumsal bakımdan daha az kötü» diye sunmak için var güçleriyle uğraşıyorlar.

Anti-komünist mantığın bir önermesine göre, kapitalizm çekiciliğini yitirdikçe, komünizme, gerçekte ne ölçüde çeliştiğine bakmaksızın, daha çok karaçalmak gerekir. Anti-komünizmin genel anlayışında son zamanlarda güç kazanan bir eğilim de, karşıtı, yalnızca «daha kötü» olarak değil, aynı zamanda ya «Sovyet askersel tehdidi» ya da «demokratik haklara sosyalist tehdit» anlamında, insanlık için dolaysız bir «tehlike» olarak göstermektedir.

Bu, anti-komünizmin ana politik içeriğidir ve dünya gelişiminin şimdiki aşamasının, değişen uluslararası durumun özgüllüklerini yansıtmaktadır; anti-komünistler bu savı, yumuşamayı durdurma ve yeni bir soğuk savaş çıkarma yeltenişlerine kılıf olarak kullanıyorlar. Sözkonusu ideoloji ve politikanın örgütsel ve teknik karakteristiklerinin evrimi, bu içeriğe bir dereceye dek uygun düşüyor. O, anti-komünizmin toplumsal ve bölgesel menzilinün gözle görülür bir genişlemesiyle, çeşitli kolları ve eğilimlerinin aktif bir yakınlaşması ve kaynaşmasıyla, göreceli olarak kendiliğinden, bölük pörçük ve doğru dürüst programlanmamış faaliyetlerden, tek tip strateji ve taktiklere bağlı geniş bir dizi politik ve propaganda önlemlerine geçişle, başka başka ülkelere ya da ülke gruplarına, farklı toplumsal ve politik güçlere, farklı nüfus kesimlerine, vb. ayrımlı bir yaklaşım da içinde olmak üzere, sınırsız bir yöntemler ve araçlar çeşitliliğiyle damgalanıyor.

Ideolojinin Yerine Konan

Anti-komünizm, bir görüşler, düşünceler ve kavramlar dizisi olarak, günümüzün ayırdedilen bir ideolojik fenomenidir. O, dövüşken bir davran-

(3) Daniel Bell, «The Cultural Contradictions of Capitalism», New York 1976.

(4) «The Public Interest», Sayı 41, Fall 1975, s. 125.

nışı tinsel yoksullukla ikiyezli kılıfsız bir çıkarıcılıkla, bilimsel-teknik kazanımları üretimde ve yığınsal iletişim araçlarında geniş ölçüde kullanmayı bilimsel savlara ve hatta sağduyuya kulak asmamakla birleştirir.

Her ideolojinin amacı, bir sınıfın ya da toplum katmanının temel, uzun erimli çıkarlarını bilimsel temellere oturtmak ve toplumsal gelişmenin hedeflerini formüle etmektir. Antagonist toplumlarda egemen sömürücü sınıfların ideolojilerinin tüm tarihsel sınırlılığına ve kaçınılmaz ikiyezliliğine karşın, bu ideolojiler ancak, en azından şu temel gereksinimleri karşılıyorsa, özgörevlerini yerine getirebilirler: En azından bu ideolojilerin kurucuları savundukları görüşlerin gerçeğe uygunluğu ve haklılığına inanmalıdır; bu görüşler toplum için az çok çekici bir toplumsal ideal içermelidirler; savunulan fikir ve görüşler karşılıklı bir uyum içinde olmalı, belli bir tutarlılık taşımalı ve hiç bir mantıksal çelişkiye yer vermemelidirler.

Bu açıdan bakıldığında, genel olarak anti-komünizm ve özel olarak günümüzün anti-komünizmi hiç de dayanıklı değildir. Gerçekte onlar, gerici burjuvazinin tarihsel savunulmazlığını ve ideolojik iflasını gizlemek için *ideolojinin yerine konmuşlardır*.

Anti-komünizm herşeyden önce, kendi yaratıcılarının inandığı bir dizi kötülük dolu düzmedir.

Bunun da ötesinde, anti-komünistler halka, bir toplumsal ideale uzaktan bile olsa yaklaşan herhangi birşey sunamıyorlar. Onlar bu boşluğu, kapitalizmin gerçeklikleri için demagojik bir özürle ve komünist harekete, varolan sosyalizme karaçalarak dolduruyorlar.

Son olarak, anti-komünizm inandırıcı ve tutarlı bir teorik açıklama niteliğinde bir şey sunamaz. Onun çeşitli savunucuları, karşılıklı olarak birbirlerini dışlayan önermeler ileri sürüyorlar.

Tipik bir biçimde ideolojinin yerine konan anti-komünizm, yine de, baş esinleyicisi olan devlet-tekeli kapitalizm tarafından, sözcüğün gerçek anlamında bir ideoloji işlevi görmesi, yani kapitalist toplumu moral ve ideolojik bakımdan çimentolaması, o toplum için tehlikeli olan ideolojik etkilere karşı koyması ve baş düşmanlarını – dünya kurtuluş hareketi ve varolan sosyalizm – zayıflatması bekleniyor. Bu çelişki, bir ideolojik ve politik fenomen olarak anti-komünizmin bir çok temel özelliğinin kaynağıdır.

İlk olarak, anti-komünizmin amaçlarına, bilimsel komünizmle, sosyalizmin ideolojisiyle açık bir teorik polemik içinde ulaşamayacağı ortadadır. Burjuva ideoloğu ve şimdi ABD Federal Rezerv Sistemi'nin Yönetim Kurulu üyesi olan Henry C. Wallich şöyle yazıyordu: «Komünizm birçok on yıl boyunca birinci sınıf beyinler tarafından kurulmuş, kapitalizmin gıpta edebileceği bir iç mantık ve tutarlılığa sahip olan, heybetli bir zihinsel

yapıdır. Bir rusla kendi sistemlerinin üstünlüklerini tartışan orta düzeyde bir amerikalı, ender rastlanır bir açık göz olmadığı takdirde kısa bir süre içinde tıkanır kalır. Eğitim görmüş bir marksist diyalektikçi karşısında bir amerikalı iktisatçı daha da zor bir duruma düşebilir. (5)

Bu yazının kaleme alındığı tarihten bu yana, varolan sosyalizmin düzenli ilerleyişi ve kapitalizmin çelişkilerinin keskin derinleşmesinin etkisi altında, anti-komünistler için durum daha da büyük ölçüde kötüleşmiştir. Ne «halk kapitalizmi» ve «bütünlüklü sanayi toplumu» gibi kavramlar ne yakınlaşma ve ideolojiszleşme efsaneleri, ne de sosyalist topluma seçenek olarak sunulan «sanayi-sonrası», «süper-sınai», «teknokratik» toplum teorileri, özcesi Marksizm-Leninizm'i çürütme yeltenişlerinin hiçbirisi zamanının sınamasına göğüs gerememiştir. Hatta bunlardan kimilerini kendi yaratıcıları silip atmış, öbürleri de burjuva akademik topluluğunun hırdatvat deposuna fırlatılmıştır.

Kuşkusuz bu, anti-komünistlerin faaliyetlerinden vazgeçtiği anlamına gelmez. Onlar, «yeni felsefe» ve «totaliterlik kısırtmaları» gibi yeni anti-marksist teoriler kurmakta ayak diriyorlar. Ama bu teorilerin mimarlarının duyuğu tüccarlığı yapmalarına karşın, bunlarla onların öncülleri arasındaki biricik fark, herhalde bunların garaz batağına, daha derin gömülmüş olmasıdır. Aslında, amerikalı «yeni tutucu» William Simon gibi kapitalizmin amansız savunucuları, anti-komünizme bir teori konumu kazandırma çabasıyla kapitalizmin kendi «ideolojik düşünür müfrezeleri»ni kurması ve «onlara kitap, kitap ve daha çok kitap karşılığında ihsan, ihsan ve daha çok ihsan verilmesi» gerektiğini ileri sürüyor. (6) Gelgelelim, Simon'un birçok meslekdaşı büyük tutarlarda paranın bile iyi teorileri satın alabileceğinden emin değildir. Anti-komünizmin bir teori geliştirmekteki yetersizliğinin en güçlü bir doğrulaması, olağandışı bir burjuva ideoloğu olan Raymond Aron'un kendi itirafıyla, on yıllardır beslediği bir anti-marksist temel yapıt yazma fikrini terk etmek zorunda kalmasıdır.

Anti-komünistler bilimsel komünizmle toplumsal ideal üstüne savaşımaya daha az isteklidir. Onların sözde ideolojisi halka, (gerçek refahın yerine konan) «tüketim toplumu», (bireyin tam gelişimini sağlamayan) «boş zaman uygarlığı» ya da (toplumsal adalet yokluğunu örtbas etme yönünde ürkek bir yelteniş) hayırseverlik gibi gözden düşmüş kavramları onun yerine sunabilir.

Komünizmi çürütme konusunda fazlaca ümitli olmayan ve insanlığı kapitalizmin sosyalizm karşısındaki «üstünlükleri»ne inandıracak mantıksal bakımdan sağlam ve bilimsel temele oturmuş herhangi bir tanıt bulamayan anti-komünistler, komünizme karşı savaşlarını *psikolojik savaş* ala-

(5) Henry C. Wallich, «The Cost of Freedom», New York, 1960, s. 39-40.

(6) «Kiwaniis Magazine», Haziran-Temmuz 1979, s. 19.

nına kaydırmak için adamakıllı zorlanıyorlar. Bu savaş onlara, mantıksal kaygılara boş verme ve önyargıları sömürme, kanıtlamak yerine ileri sürme, olgular yerine efsaneler ve düzmece kullanma olanağını, kısacası insanları inandırmak değil, ama yığınsal iletişim araçlarını ve toplumsal psikoloji biliminin kazanımlarını tüm yönleriyle kullanarak, onların kafalarını ve davranışlarını sinsice yönlendirme olanağını veriyor.

Düzmece Karşıtlıklar

Amaçları «kapitalist uygarlığı» pekiştirmek olan anti-komünizmin başpapazları, halkın, ortak «dış düşman», yani komünizm karşısında kendi «grupsal» çıkarlarını, ayrıca toplumsal çatışma ve çelişkileri bir yana bırakması gerektiğini kanıtlamak istiyorlar. Toplum dışına itilmiş ve haksızlığa uğramış nüfus gruplarını bile, «dışardan gelen komünist köleleştirme tehlikesi»nin sonucunda «zararlı çıkacağı»ni ileri sürüyorlar. Gelgelelim, politik karşıtlarının kampında ise, bunun doğrudan doğruya karşıtı olan duygular esinlemeye ve körüklemeye, bireylerin ya da grupların herhangi bir hoşnutsuzluğunu alevlendirmeye çalışırken, onlara düşmanlarının dışarda değil, sosyalist sistemin içinde olduğu yolunda güvence veriyor ve onları «dostları»ni başka yerlerde, yani kapitalist dünyada aramaya çağırıyorlar.

Anti-komünizmin bu stratejiye uygun olarak, dönemlerin ve «tövbekar sabık-komünistler»in yardımıyla, Marksizm-Leninizm'i ve bilimsel sosyalizm ideolojisini gözden düşürmek için her çareye başvuruyor. Onun anti-sosyalist safsatalarının ve deklarasyonların altına bilim ve kültür dünyasının önde gelen, ama politik deneyimden yoksun kişilerin imzalarını koydurmak için çirpiniş durmasındaki amaç da budur.

İdeolojik savaşım psikolojik savaşa dönüştükçe, beyaz ya da resmi denilen anti-komünist propaganda ile kara ya da resmi olmayan propaganda arasındaki geleneksel farklılıklar sürekli biçimde silinir gider. Hükümetin ya da kapitalist ülkelerdeki öbür resmi kurumların propagandası, artık, sarı basının cephaneliğinden, «meçhul kaynaklar»dan vb. alınma açıkça provokatif yöntem ve araçları kullanmaktan çekinmiyor.

Ama günümüzde anti-komünizmin ana özelliği, onun komünizme ve varolan sosyalizme karşı savaşımının başlıca arenasını, teori alanında sıradan bilinç alanına kaydırmasıdır. O, böyle yaparken, düzmecelelerini, teorik bilinç için bir engel olan, ama ticari reklamcılıkta ve iş dünyasındaki rekabette etkili olan inceltilmiş psikolojik şartlandırmayla eşleştiriyor.

Anti-komünizm her zaman arsızca bir toplumsal demagoji, politik güzel sözler ve safsatalar, dünya gelişmelerinin anlamının çarpıtılması ve olgularının karmaşık edilmesiyle karakterize olmuştur. Son yıllarda, en göz-

delerinden biri düzmece karşıtlıklar ya da düzmece çıkmazlar olan bu araçların kullanımında «yetkinliğe» ulaşmıştır.

Anti-komünistler dünya kamuoyunun kendilerini özgürlük ve eşitliğin, barış ve güvenliğin, ulusal bağımsızlık ve toplumsal adaletin savunucusu olarak görmesini isterler. Ne var ki, bizzat onların savlarına bakılırsa, tüm bu ülkü ve ilkelerin çelişik, başka deyişle birbiriyle bağdaşmaz olduğu sonucu çıkıyor. Onlara göre, bireysel özgürlük ancak eşitliğin zararına güvencelenebilir, ki kendi payına bu da ancak özgürlüğün zararına sağlanabilir; daha büyük güvenlik silâhlanma yarışının sürdürülmesini zorunlu kılarken, bunun tersine silâhsızlanma güvenliği azaltır; yumuşama dünyada politik istikrarı bozar ve (gelişmekte olan ülkelerde) ulusal bağımsızlık ekonomik, bilimsel ve teknolojik ilerlemeye ters düşer. Etnik azınlıklar için daha çok demokratik hak ve kadınlar için kurtuluş isteyenler, gençlerin çıkarlarını savunanlar suç işlemeye ve uyuşturucu madde kullanımına göz kırpmakla, kamu yaşamını bozmakla suçlanıyorlar. Anti-komünistler, yasalar ve düzenden yana olduğunu söyleyenlerin demokratik hakları yadsımaları gerektiğini ileri sürüyorlar. Özcesi, dedikleri şu: «Herşeye birden sahip olamazsınız. Kimi şeylerden vazgeçmek gerek.» Ya enflasyon ya da işsizlik; ya tekellerin zorbalığı ya da baskıncı politik rejim.

Politik bakımdan cahil insanlar düzeyinde iyi iş gören safsataya, Nobel ödülü sahibi Milton Friedman'ın Newsweek'de çıkan «Neler Kimlere Aittir?» yazısı çarpıcı bir örnek oluşturuyor. O, özel iyeliğin çığnenmezliğinin, her amerikalının demokratik hakları ve kişisel özgürlüklerinin bir güvencesi olduğunu söylüyor. Dolayısıyla, petrol tekellerinin fahiş kârlarına dizgin vurma yönündeki her girişim, her amerikalının «yaşamı, özgürlüğü ve mutluluk arayışı»na bir tecavüze varır. Devletin bu tekellerin kârlarını kısmasına razı olmak, her yurttaşın kişisel varlığının, evinin, mobilyasının ve hatta pul koleksiyonunun değerinin keyfi olarak belirlenmeye başlanması için yeterli olacaktır. Friedman, bunun sonucunda, her amerikalının totaliter bir devletin şu uğursuz damgasını taşıyor duruma geleceğini söylüyor: «ABD hükümetinin malıdır. Eğmeyin, bükmeyin, zarar vermeyin.» (7)

Ustaca rol yapma, sıradan bilincin şartlandırılması için bir başka onanmış araçtır. Bu, örneğin sosyalist ülkelere yönelik propagandaya iyi niyetli sözlerin eşlik etmesi olgusunda dile geliyor. Anti-komünist radyo yayınları, sosyalizmin politik ve ekonomik sisteminin ardniyetli eleştirisini, onun nasıl «iyileştirileceği», ne gibi reformlar yapılması gerektiği, vb. konusunda «sempatik» öğütlerle birleştiriyor.

Anti-komünistlere inananca olursak, onların biricik kaygıları, sosyalist ülkelerdeki sıradan insanların refahı, demokratik hakları ve tinsel ilerlemesiymiş. İnsan, onların öğütlerine uygun hareket edilince, varolan sos-

(7) «Newsweek», 13 Mart 1978, s. 41.

yalızmin karşılaştığı bütün güçlükler ve sorunlar bir gecede çözümlüverecekmiş sanır. Onların «iyiliksever öğütleri»nin amacı kuşkusuz, varolan sosyalizmi zayıflatmak ve yıkmaktır. Anti-komünistler bu ülkelerle ticareti, bilimsel-teknik, kültürel ve öbür anlaşmaları tek yanlı olarak iptal ederken, geçtiğimiz yirmi yıldır Küba'ya karşı ekonomik boykotu sürdürürken, sosyalist ülkelerde sıkıntılar doğurmak amacıyla onları derin yitiklere uğratmayı arzularken, sosyalist ülkelerdeki halkın çıkarlarına hangi kaygıdan sözedebilirler?

Sosyalist ülkelerde «liberalleşme» yönündeki anti-komünist çağrılar da aynı ölçüde ikiyüzlüdür. Bunların görünüşüne aldanma eğiliminde olanların, Raymond Aron'un «Düşkün Avrupa İçin Yakarış» adlı kitabındaki bir pasajı anımsamaları yerinde olacaktır. Aron, sosyalizmde «liberalleşme»nin genel görünümü üzerine teori yaptıktan sonra, Salazar Portekiz'i, Franko İspanya'sı ve Kara Albaylar Yunanistan'ının komünist Doğu Avrupa rejimlerinden, kıyaslanamayacak denli daha liberal toplumlar olduğu demagogik savını önesürüyor. (8)

Kapitalist ülkelerdeki militan anti-komünistler, sosyalist ülkelerde «liberalleşme» fikrini tezgahlarken komünistlerle suç ortaklığı yapmakla, «aşırı» toplumsal harcamalar yoluyla kapitalist sistemi içinden yıkmayı planlamakla ve daha bir sürü şeyle suçladıkları liberal burjuva reformcularına karşı bir haçlı seferi yürütüyorlar. ABD'nde «yenitutuculuğun» temel direklerinden biri ve açığa çıkmış bir anti-komünist olan Irving Kristol, bundan dolayı amerikalı liberallere yalnızca «sosyalist» ya da «yenisosyalist» denmesini istemekle kalmıyor, hatta bu özgürlüğü «özgür bir toplumu yıkmak ve ortadan kaldırmak için» kötüye kullananların – liberaller de içinde – bireysel özgürlüklerinin devlet tarafından kısıtlanması gerekip gerekmediğini de merak ediyor. (9) Liberalleşme üzerine edilen onca anti-komünist sözlerin gerçek anlamı budur.

Özellikle sosyalist ülkelere yönelik anti-komünist propaganda, kardeş Marksist-Leninist partilerin birliğini bozmak amacıyla Uluslararası Komünist ve İşçi Sınıfı Hareketi'ne de dayatılmak istenen politik ve ideolojik «çoğulculuğu» savunma gösterisi yapıyor. Anti-komünist ideologlar sözde politik ve ideolojik hoşgörülerini ortaya sermek için, sürekli olarak burjuva demokrasilerinin «üstünlükleri»nden sözediyorlar. Oysa, kimi burjuva ülkelerinde demokratik haklar ve politik özgürlükler emperyalist gericiликтen savaşım, ölçsüz kurbanlar pahasına koparılmıştır. Dahası, bu haklar hâlâ büyük ölçüde kağıt üzerinde kalmaktadır.

Anti-komünistlerin övündükleri politik «hoşgörü» yalnızca sözde kalmış

(8) Raymond Aron, «Plaidoyer pour L'Europe decadente», Paris 1977, s. 462, 466-467.

(9) Irving Kristol, «Two Cheers for Capitalism», New York 1978, s. 68 (ayrıca s. XIII ve 137).

değildir, aynı zamanda yüksek ölçüde ayrımcıdır da. Bu «hoşgörü» kapitalist toplumun pek çok kesimini, yalnızca komünistleri değil, sosyalistleri ve genel olarak demokratları da kapsamaz. Çeşitli muhalefet belirtilerine, ideolojik ve politik «çoğulculuğun» belirişlerine karşı gerici devlet-tekel oligarşisinin tutumu, öncelikle onların ortak bir anti-komünist paydaya ne ölçüde indirgenebileceğine bağlıdır. Kesirin sahte radikal payında muhalefet sonuç olarak ne denli az olursa ve paydasına anti-marksizm, anti-komünizm ve anti-sovyetizm ne denli eklenirse, anti-komünistlerin o politik «kesir»e karşı davranışları o denli hoşgörülü ve hatta dostane olur.

Gerçekte uluslararası gericiliği, bir dizi olayda, küçükburjuva radikalizmine, sol aşırıcılığa, maoculuğa ve fanatik milliyetçiliğin birçok akımına ve bireysel sözcülerine karşı şaşkırtıcı ölçüde yumuşak davranmaya sürükleyen de budur. Bu aynı zamanda, son yıllarda anti-komünizmin sağ ve «sol» kanadı arasında (esas olarak anti-sovyet çizgiler üzerinde) dolaysız işbirliği yönünde büyümekte olan eğilimi de açıklar.

Sağ ve «sol» kanat anti-komünistler yalnızca varolan sosyalizme karışılan tanıtılarla birbirlerini «zenginleştirmiyor», aynı zamanda tam hızla ortak bir anti-sovyet dil geliştiriyorlar. Sağ kanat, «sol» kanada gerici görüşlerinin süprüntülerinden bol bol malzeme sağlıyor ve ondan gönüllü olarak sahte sol terimler alıyor; öyle ki, bunlar arasındaki gözeçarpan farklılıklar silinme eğilimi gösteriyor. Bu tümüyle doğaldır, çünkü gerek sağ gerekse «sol» anti-komünizmin ortak ana özellikleri, demokrasi düşmanlığı, yığınları horgörme ve politik serüvenciliktir.

Her Yönüyle Gericiliğin Somutlanması

Toplumsal ilerlemenin ana akımının önüne bir engel dikmek ve hakça bir toplumsal sistemin etkisini önlemek için anti-komünizm emekçilerin her ilerici kazanımına, onların savaşım içinde kazandıkları demokratik hak ve özgürlüklere, tüm ulusların insancıl başarıları ve kültürel geleneklerine de el uzatır.

Bireysel özgürlüğe ve insan haklarına sahip çıktığını, «totaliterliğe» karşı savaştığını savlayan militan anti-komünizmin ikiyüzlü deklarasyonlarını açığa vururken, anti-komünistlerin gerçekte neyin peşinde olduklarını ortaya sermek zorunludur. Onlar dünyaya, yüzlerindeki saygınlık maskesi olmadan, oldukları gibi sunuldukları zaman, haliyle özgürlükler ve haklardan yana değil, onlara karşı oldukları, totaliterliğe karşı değil, devlet-tekel oligarşilerinin, kendi halkları da içinde olmak üzere, halklar üzerinde genel, kısıtlanmamış kontrolünden yana oldukları gözlerönüne serilecektir.

Anti-komünizmin toplumsal ideali, bir avuç sözümona bilgili «erdemli»

kişinin, çağdaş bilim ve teknolojinin kazanımları ile ortaçağ abskürantizminin (cadı kazanları, dinsel «diriliş», yönetenler ve yönetilenlerin bir sınıfsal hiyerarşisi) doğallıktan uzak bir bileşimine, baskıcı yasalar ve düzenin desteğiyle, yığınların bilinç ve davranışlarının bütün açılardan yönlendirilmesine dayanan sınırsız erkidir. Anti-komünistler arasında yaygın olan geleceğe ilişkin öngörülerde bu teknokratik ütopya rastlıyoruz. (10)

Militan anti-komünizm, her yönüyle gericiğin ete kemiğe bürünmesidir. Anti-demokrasi, anti-hümanizm ve halka düşmanlık her zaman onun bağrında varolmuştur. Bu eğilimler şimdi gittikçe artan anti-entellektüalizmle hatırı sayılır ölçüde güçlendiriliyor.

Bu söylediklerimiz, anti-komünistler arasında, kişisel kariyerlerini devlet-tekelci kapitalizminin yazgısına bağlamış olan yüksek düzeyde eğitilmiş ya da hatta yetenekli burjuva aydınlarının bulunmadığı anlamını vermez. Aslında anti-komünist politik ve propaganda kampanyaları, bilim, sanat, edebiyat ve hatta spor alanında ün yapmış olan ve anti-komünistlerin, zayıf noktalarını ve politik deneyimsizliklerini sömürerek yüzyılın «entellektüel eliti» diye pohpohlayarak yanlarına çektikleri kişileri gittikçe daha büyük sayılarda bağrında topluyor. Ne var ki, bu taktik akıla uygun ölçüde etkili entellektüel düzmece üretmeye yetmiyor; anti-komünist ideolojinin sefilliğini hafifletemiyor.

Ne yazık ki, dünyada, militan anti-komünizmin Uluslararası Komünist ve İşçi Sınıfı Hareketi'ne, varolan sosyalizme saldırılarla yetinmek isteyeceğini düşleyen pekçok insan vardır. Anti-sovyetizm kuşkusuz, anti-komünizmin çekirdeğidir. Anti-komünistlerin herşeyden çok Marksist-Leninist partilerden nefret ettiği de doğrudur. Ama şimdilerde kendi politikalarını ve ideolojisini kabul etmeyen herkes, onlarca amansız ya da potansiyel bir düşman gözüyle görülüyor.

Bu zeminde, emperyalizmin bayraktarlarını ödünlerle yatıştırmak, onların desteğini kazanmak ve bu sayede de erkte kalmak ya da erke gelmek umuduyla kendilerini anti-sovyetizm ve anti-komünizme adayan kimi sosyalist ve sosyal demokratların saflığına şaşmaktan başka elden ne gelir? Kapitalizmde belli bir «iyileştirme» yapmayı hedefleyen reformcu şemaları için anti-komünizmden destek arayan genel demokratik hareketin temsilcileri de, çok tehlikeli politik düşler besliyorlar.

Militan anti-komünistler için, kendi gerici emellerine ve politik serüvenliliğine karşıkoyan ya da geriye dönük görüşlerine kayıtsız koşulsuz boyun eğmeyi reddeden herkes, kendisiyle ancak geçici bir ateşkesin olanaklı olduğu bir düşmandır. Hiçbir ödün onları tatmin etmeyecektir; tam tes-

(10) Zbigniew Brzezinski, «Between Two Ages. Amerika's Role in The Techetronic Era», New York 1970.

limiyet ister onlar. Dünya gericiliğinin bütün hasımlarını aynı anda altedemeyeceğini bilmeleri nedeniyle gelecekteki kurbanlarını belirli bir düzende içinde şöyle bir sıraya dizerler: Komünistler, sosyal demokratlar, küçük-burjuva radikalleri, liberal reformcular, ilerici katolikler ve burjuva milliyetçileri. Bununla birlikte, deneyim bu sıranın koşullara göre değişebileceğini göstermiştir. Özellikle kimi Latin Amerika ülkelerinde son günlerde ortaya çıkan uluslararası olaylar, emperyalist gericiliğin her koşulda önce en çok nefret ettikleriyle hesaplaşması gerektiğini göstermiştir. O, çoğu kez, önce öbürlerinden daha kolay ezebileceklerine vurur.

Marksist-Leninistler, sağ kanat reformistler ve pasifistler bir yana, emekçi halkın kurtuluş hareketi içindeki öbür partiler ve sol akımlarla bile kendileri arasında birçok temel farklılıklar bulunduğunu hiçbir zaman yadsımamışlardır. Onlar, bu akımların yandaşlarının Marksizm-Leninizm'i benimseyerek, komünizmin savunucuları olacakları umuduyla da yaşamazlar. Ama yalın sağduyu ve politik önsezinin, günümüz anti-komünizminin yalnızca komünistlere değil, tüm olarak genel demokratik ve kurtuluş hareketine karşı da, ona şu ya da bu biçimde karışmış olanlara karşı da yönelmiş olduğunu açıklığa kavuşturması gerekir.

Antikomünizmle Savaşım Bölünmez

Anti-komünizm bağlı olduğu burjuva politik akımına dayalı olarak, sayısız biçimlere bürünür, şu ya da bu renge girer. Buna göre, liberal, sosyal demokrat, milliyetçi, vb. diye sınıflandırılmıştır. 1960'larda ve 1970'lerin başlarında ağırbaşan, liberal çeşitti. 1970'lerin ortaları ile sonlarında devlet-tekeli kapitalizmin politikası ve ideolojisinde, «yenitutuculuğun» yeneden ortaya çıkmasına bağlı olarak, sağ kanat anti-komünizmin daha gerici eğilimleri egemen olmaya başladı (ilk önce ABD'nde, ama ayrıca İngiltere, Fransa ve Batı Almanya'da). Aynı zamanda, küçükburjuva «sol» radikal anti-komünizmi de yaygınlaşmıştır. Ne var ki, anti-komünist ideoloji ve politikanın bu çok tipliliği yerini son zamanlarda, – gerek ayrı ayrı kapitalist ülkelerde gerekse uluslararası ölçüde – varolan tüm anti-komünist güçlerin (açık ya da örtülü) daha aktif birleşme ve işbirliğine bırakıyor.

Bu hasıma karşı koymanın tek yolunun Uluslararası Komünist ve İşçi Sınıfı Hareketi'nin sağlam dayanışmasından, bütün ilerici ve demokratik güçlerin güçlü birliğinden geçtiğinin açık olması gerekir. Politik ve ideolojik hasımlarına karşı bir dostluk maskesi ardına gizlenen kılıflı türler sayısız anti-komünizmler içinde en tehlikelisi olduğu için, anti-komünizmle savaşta tüm zaafın en bağışlanmazı, ona karşı oportünist bir tutum almaktır.

Lenin şöyle diyordu: «Oportünizm bizim baş düşmanımızdır. İşçi sınıfı hareketinin üst sıralarındaki oportünizm burjuva sosyalizmdir, proletarya sosyalizmi değil. Pratik göstermiştir ki, oportünist akımı izleyen işçi sınıfı eylemcileri, burjuvazinin kendisinden daha iyi; burjuvazinin savunucularıdır. Onların işçiler üzerindeki yönetimi olmadan, burjuvazi erkte kalmaz.»⁽¹¹⁾ Uluslararası proletaryanın önderinin bu uyarısı her zaman olduğu gibi geçerlidir.

Anti-komünizmin bugünkü strateji ve taktikleri, bütün ilerici ve demokratik güçleri bölme ve birbirine düşürme çabalarına her zamankinden daha çok dayanıyor, çünkü gerici burjuvazinin ideologları ve politikacıları bunun kendileri için tek başarı şansı olduğunu bilincindedirler. Bu yüzden, anti-komünizme karşı ilkeli ve ardıcıl savaşımın gerçekten etkili olabilmesi için, onun genel olarak barış, demokrasi ve toplumsal ilerleme savaşımı kadar bölünmez olması gerekir.

Çağımızda Marksizm, «Marksologlar»ın ve sözümona yenimarksistlerin çarpıtmalarına karşı, Marksizm'i sürdüren ve emekçilerin kurtuluş savaşımının, yeni, sosyalist toplumsal sistemi kurmanın bugünkü koşullarına yaratıcılıkla uygulayan Leninizm'i yüksekte tutmadan savunulamaz.

Anti-komünistler esas olarak Leninizm'e vurmakla, Uluslararası Komünist ve İşçi Sınıfı Hareketi'nin teorisini iğdiş etmeye, hareketi dogmatizm ve revizyonizme kanalize etmeye, saflarını bölmeye, geçtiğimiz onyılda kapitalist ülkelerdeki saygınlığı son derece artmış olan bilimsel sosyalizmin kendilerine sunduğu tehlikeyi köreltmeye uğraşıyorlar. Aynı amaçla anti-komünistler, «ulusal komünizm», «iki Marksizm» – bir Batı ve bir de Doğu Marksizm'i – ve öbür kavramlar aracılığıyla Uluslararası Komünist ve İşçi Sınıfı Hareketi'ni parçalamak yönündeki revizyonist yeltenişlere şaşmaz bir destek (ve kimi zaman bile bile cesaret) veriyorlar.

Kardeş partilerce vurgulandığı gibi, devrimci Marksist-Leninist öğretinin birliği ve evrensel geçerliliği, her bir ülkenin değişik somut koşullarına yaratıcılıkla uygulanmasıyla birleşince, Uluslararası Komünist ve İşçi Sınıfı Hareketi için teorik temeli oluşturur ve onun tarihsel başarıları için, bundan ötürü de anti-komünizmin ideolojik mahkumiyeti için bir ideolojik güvence sunar.

İster teori ister pratik alanında olsun ve ne gibi dürtülerden hareket ederse etsin, anti-komünizme verilen her oportünist ödün yalnızca emperyalizmin ideologlarının iştahını kabartır, onları dövüşkenliğe yüreklendirir, onlara boş da olsa yeni umutlar verir ve sonunda daha uysal ve aldatılması kolay görünenler üzerinde ideolojik ve politik baskının artmasına, bunlara kendi cellatları olmaları için bir tür davetiye çıkarılmasına yol açar.

(11) V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 31, s. 321.

Anti-komünizm çağdaş gericiliğin Janus'udur. (*) Ama Roma tanrısının tapınaklarının kapısı, barış geldiğini ilân etmek üzere aradabir kapanırken, soğuk savaş ve psikolojik savaş ayinlerinin yapıldığı anti-komünist Janus'un sayısız tapınağının kapıları her zaman ardına dek açıktır. Emperyalist gericilik, Marksizm-Leninizm'e, varolan sosyalizme, Uluslararası Komünist ve İşçi Sınıfı Hareketi'ne, ulusal kurtuluş hareketine karşı politik ve ideolojik savaşında hiçbir zaman kısacık bile olsa mola vermez. Ama tarih aman dinlemez. O kapılar, insanlığın süregiden toplumsal ilerlemesinin sonucunda yalnızca kapanıyacak, sonsuza değin çivilenecektir de.

(*) Janus: Başında iki yüz bulunan, eski Roma'da tapınakların kapısında duran bir tanrı. – Ç. N.

Emperyalizm, Siyonizm ve Gericiliğin Saldırısını Geri Püskürtmek

Naim Aşhab

*Ürdün Komünist Partisi Merkez Komitesi
Politik Büro Üyesi*

Arap dünyasında durum son derece karmaşık, istikrarsız ve ağır tehlikelerle dolu olmayı sürdürüyor. Bu durumu daha iyi somut bir biçimde anlamak için, geriye kısa bir gözatmanın yerinde olacağı açıktır.

Emperyalizm, siyonizm ve gericilik Arap kurtuluş hareketi içindeki zayıflıklar ve bölünmelerden yararlanarak, harekete ağır bir darbe vurmak, onu zayıflatmak, ardından da yok etmek için emrindeki hemen her tür silâhı kullanarak, her cephede bir saldırı başlatmıştır. Bu kalkışmanın en tehdit edici belirişi, Mısır ile İsrail arasında bağlanan Camp David anlaşması ve Arap dünyasından ayrı teslimiyetçi «barış» antlaşmasında somutlaşan komplodur. Ama bu komplonun mimarlarının onca çabasına karşın, şimdiki değin başka herhangi bir Arap ülkesini buna katmayı başaramamışlardır.

Arap dünyasında insiyatif, henüz, resmi demeçlere göre ilk bakışta iki gruba ayrılmış görünen gericilik ve sağ güçler kampının elindedir. Bunlardan başını Sedat'ın çektiği birincisi, ABD emperyalist çevreleri ve İsrail'in egemen üst zümresi ile açıktan açığa işbirliğine girerek ve Arap ve Afrika kurtuluş hareketlerine karşı, çekirdeğini Camp David'e imza koyan üç devletin oluşturduğu bir saldırgan askersel blok oluşturmanın koşullarını hazırlayarak, tüm Arap ulusuna küstahça meydan okumuştur.

Suudi Arabistan'ın başını çektiği öbür grup, Sedat'ın ihanetinden ötürü Arap ülkelerindeki halkın kabaran öfkesini bastırmak ve Camp David planlarına yönelik gerçek ciddi bir tehlikenin belirmesini önlemek için vargüçüyle çabılıyor. Kasım 1978'de Bağdat'taki Arap Doruğu'nda Suudi Arabistan delegasyonunun gösterdiği çabaların amacı buydu. Suudi Arabistan'ın baskısı sonucunda, doruğun Mısır rejiminin şimdiki çizgisine karşı çıkan kararları en aza indirildi. Ama bu ülkenin yöneticileri bu kararların bile uygulanmasını suya düşürmeye, böylelikle Sedat rejiminin karünlü özgörevini yerine getirmesini kolaylaştırmaya uğraşıyorlar. Onlar aynı zamanda, Kararlılık ve Direnme Cephesi'nin etkinliklerini artırması halinde, cephenin varlığının sözümona Arapların saflarını bölme yönünde bir eğilim taşıyacağı bahanesiyle, İsrail'le doğrudan doğruya karşı karşıya gelen güçler olarak Suriye ve FKO'nden mali desteklerini çekme tehdidini savuruyorlar.

Bu iki grup arasındaki farklılıklar taktik farklılıklardır ve onları ABD emperyalizmine bağıllıkla hizmet etmekten alıkoyamaz. Afgan bunalımından yararlanan Arap gericiliğinin bu kollarının, kimi dar kafalı Arap milliyetçileriyle birlikte, şimdi Camp David'e ek olarak kuşku verici bir anlaşma formüle etmeye çalıştıkları görülüyor. Suudi Arabistan rejimi, Sedat'ın teslimiyetçi çizgisine maddesel destek kaynağı ve tinsel dayanaktır. Onlar arasında su yüzündeki hırgürün nedenleri esas olarak şöyle özetlenebilir. Birincisi Suudi Arabistan yöneticileri, ellerinde bulunan muazzam mali potansiyeller nedeniyle, (özellikle Cemal Abdul Nasır'ın ölümünden sonra) Arap dünyasında önderlik rolü üzerine tümüyle hak sahibi olduklarına inanıyorlar. Sedat ise kendi açısından, bu rolün her koşul altında Mısır'a ait olması gerektiği varsayımından yola çıkarak, bu role inatla sarılıyor. Ama, Nasır Arap dünyasındaki güçlerin tümüne anti-emperyalist bir konumda önderlik ederken, Sedat Riyad yöneticileriyle, gerici kampın önderliği için rekabet etmeye çalışmaktadır.

İkincisi, Suudi Arabistan yönetici zümresi Sedat'ın apaçık ihaneti karşısında, ona açıktan destek vermeyi zor buluyor. Böylece İslamiyetin koruyucusu ve bekçisi olma savındaki Suudi Arabistan yöneticileri, Sedat'ın ihanet girişimiyle, müslümanlığın belli başlı kutsal topraklarını, özellikle Kudüs'ü terk etmiş olmasını görmezden gelemezler.

Emperyalistlerin kurtuluş hareketlerini ezmek için doğrudan müdahale olanaklarının daralmış olduğu günümüzde, Suudi Arabistan'ın Arap dünyasında ve daha geniş olarak (uğrunda milyarlarca dolar harcandığı) İslam dünyasında etkisini sürdürmesine yardım etmek, başını ABD'nin çektiği emperyalizm için gittikçe artan bir önem kazanıyor. Bu nedenledir ki, Washington, Suudi Arabistan yöneticilerinin Sedat rejimine karşı aldığı açık tavıra anlayış göstermiştir ya da en azından, itiraz etmekten kaçınmıştır; kuşkusuz amerikalılar, Sedat'ın bölgemizdeki emperyalist planların aracı olarak yararsız hale geldiğini sezdikleri an, onu derhal gözden çıkarır ve yerine başka bir kukla getirirler.

Biçimlenmekte olan durumun ve çatışan güçlerin dizilişinin bir çözülmesi, şimdi Arap halklarının yürütmekte olduğu savaşımın en başta, doğrudan doğruya ABD emperyalizmine karşı olduğu sonucunu gösteriyor.

1967'ye dek Arap kurtuluş hareketi en başta «eski» sömürgeci güçler İngiltere ve Fransa'yla dolaysız çatışma halindeydi. Ama Haziran 1967 saldırısıyla durum değişti. Bölgemizdeki etkisini Avrupa'lı rakiplerinin zararına genişleten ABD emperyalizmi Arap kurtuluş hareketinin Bir Numaralı Düşmanı olmuştur: Bunu, yalnızca ABD'nin 1967 saldırısı ve 1973 savaşında İsrail'e sağladığı açık ve belirleyici destek değil, aynı zamanda onun Camp David anlaşmasının ve Mısır ile İsrail arasındaki Arap dünyasından ayrı teslimiyetçi «barış» antlaşmasının tezgahlanmasında oyna-

diği yönetici, belirleyici rol de kanıtıyor. Washington, kendisinin çatışmada «aracı» olduğu savını artık bırakmış, ona doğrudan katılan ve aslında son sözü söyleyen bir taraf olduğunu açıkça vurgulamıştır.

Bu yüzden, Arap kurtuluş hareketi, ABD'nin yerli ajanları ve yardımcılarıyla savaşın ötesinde giderek, yayılım ateşini, ABD'nin Orta Doğu'daki politikası ve çıkarlarının, en başta da petrol çıkarlarının üzerinde yoğunlaştırılmalıdır. Bu arada, Arap gericiliği, dikkatleri Sedat'ın ihanetinin düzenleyicisi olarak ABD emperyalizminin belirleyici rolünden uzaklaştırmak amacıyla, ilgiyi Sedat'ın kişiliği üzerinde toplamaya büyük bir güç harcamıştır. Bağdat Konferansı'nın kararlarında ABD emperyalizminin kınanmaması belli nedenlere dayanıyor. Bunun da ötesinde, Arap gericiliği onlarla ilişkilerini güçlendiriyor.

Sedat rejiminin yalıtılmasını ve ona karşı boykotu ilerletmek için gereken herşeyi yapmak, şimdi kesin bir zorunluktur. Ama, komployu yönetenin ABD emperyalizmi olduğunu hiçbir zaman gözden kaçırmamak gerekir. Onun bölgemizdeki politikasının yolunu tıkayacak ve çıkarlarına darbe vuracak ciddi bir savaşım olmadan, 1967 Haziranından bu yana süregelen emperyalist-siyonist saldırıyı bozguna uğratmak ve onun sonuçları olan Camp David anlaşmaları ile Mısır ve İsrail arasındaki teslimiyetçi «barış» antlaşmasının hakkından gelmek olanaksızdır.

Batı Avrupa'dlı emperyalist güçler de, Orta Doğu'daki güncel gelişmelerde belli bir rol oynamayı sürdürüyor. Onların, Camp David komplosuna karşı Arap ülkelerinin ciddi bir direniş yükseltmelerini önlemekte, ABD ile ortak çıkarları vardır. Emperyalistler, Arap ülkelerinin bağımsızlığını pekiştireceği, ekonomik ve toplumsal ilerleme ve sosyalist topluluk ülkeleriyle ilişkilerini sağlamlaştırma yoluna koyulmalarını ilerleteceği için, böyle bir direnişin tüm olarak emperyalizmin çıkarlarına karşı bir tehdit oluşturacağından emindir.

Öte yandan, Batı Avrupa ülkeleri, Orta Doğu'da petrol akışını durduracak bir başka silahlı çatışmadan korkuyorlar. Washington'un ağır ekonomik ve politik şantajlarına uğradıkları 1973 bunalımının kabusu hâlâ belleklerinden çıkmış değildir. Bu nedenle onlar, Orta Doğu sorununun şu ya da bu biçimde, ama Arap halklarının, en başta da Filistin halkının yasal çıkarlarına uygun düşmeyecek bir ödün biçiminde çözüme bağlanmasını istiyorlar. Bu, İsrail İşçi Partisi'nin hazırladığı karaölü Allon Planı'yla (!) Ürdün Kralı Hüseyin'in önerdiği bir Birleşik Arap Krallığı kurul-

(!) Bu plan, Ürdün nehri boyunca İsrail «sınır»ının kurulmasını, bu sınırdaki «egemen İsrail toprakları» sayılacak 15-25 km lik bir «güvenlik» kuşağı oluşturulmasını, Gazze Şeridi'nin resmen ilhakını ve Ürdün ile, Filistin topraklarının geri kalan kısmını bölüşmek için görüşmeye gidilmesini öngörüyor. – Editör.

ması önerisini ⁽²⁾ bağlama girişimini kapsayabilir. FKO Yürütme Komitesi Başkanı Yaser Arafat'la yaptığı toplantıda Avusturya Şansöyesi Bruno Kreisky'nin takındığı tutum özel olarak böyle bir kanı uyandırıyor. Bu toplantıda, Avusturya sosyalistlerinin lideri, bağımsız bir Filistin devleti fikrini destekleyen açık ve kesin bir ifade kullanmaktan kaçındı.

Bu bağlamda, Batı Avrupa ülkelerinin ve, Sosyalist Enternasyonal'in çekirdeğini oluşturan Batı Avrupa sosyal demokrat partilerinin Orta Doğu sorununa ilişkin konumlarında sözümona ciddi değişikliklerin meydana gelmekte olduğu yolunda yayılan söylentileri ve bununla birlikte İsrail'de Likud bloğu hükümetinin yakında düşeceği, Sosyalist Enternasyonal üyesi İşçi Partisi'nin yeniden erke geçeceği biçimindeki kehanetleri belirtmek yerinde olacaktır.

Biz Ürdün'lü komünistler son dönemde Filistin halkının haklı istemlerinin, özellikle Yaser Arafat'ın bir dizi Batı Avrupa ülkesine yaptığı ziyaretler ve bu ülkelerin yöneticileriyle düzenlediği görüşmeler sırasında, Batı Avrupa'da şöyle böyle daha olumlu bir karşılık bulmakta olduğunu bilincindeyiz. Bu taktiksel, politik başarı, şimdiki aşamada, 1948 felaketinin ardından gelen dönemin tersine, artık Orta Doğu sorununun çözümüne yaklaşırken, kimsenin, Filistin etkenini görmezden gelmeye yeltenemediği yolundaki Partimizin görüşünü doğruluyor.

Bununla birlikte geçmişte bile en yüksek uluslararası forumların filistinli Arap halkın çıkarları doğrultusunda kararlar ve tavsiyeler benimsemiş olduğunu, ama bunları uygulamaya geçirmek için hiçbir gayretli çaba harcanmadığından, bunların kağıt üzerinde kalmış olduğunu da anımsatalım. Biz bu yüzden, böylesi taktiksel başarıların önemini abartılmasına karşı uyarıda bulunuyor ve gerici, sağcı çevrelerin diplomatik girişimleri, savaşımı çeşitli biçimlerde sürdürme ve yükseltmeye karşı seçenek olarak göstermek yönündeki şimdiki çabalarının tehlikesini vurguluyoruz. Bu çabaların amacı, işgal altındaki topraklarda ve başka yerlerde yaşayan filistinli savaşçıların sıralarının birliğini koruyup pekiştirmelerini, Sovyetler Birliği ve öbür sosyalist topluluk ülkeleriyle stratejik bağlaşıklıkla rını sürdürüp güçlendirmelerini önlemektir.

Bu bağlaşıklığın zorluğunun kabulü, Arap halklarının şimdiki savaşımının çözümlenmesinden çıkan temel sonuçtur. Dünya sosyalizmi ve Sovyetler Birliği'nin her yönlü desteğine dayanmadan, başını ABD emperyalizminin çektiği emperyalizm, siyonizm ve gerici güçlerinin birleşik cephesine karşı durulması olanaksızdır. Bu nedenle, örneğin Arap saflarının (gerici güçlerin dayattığı koşullara göre ve onların yönetimi altında)

(²) Mart 1972 tarihli bu öneriye göre, Ürdün, bir Ürdün bölgesi – Ürdün Nehri'nin doğusu – ve bir Filistin bölgesinden – Batı Şeria'da – oluşacak bir «Birleşik Arap Krallığı»na dönüştürülecek». – *Editör*.

birliğinin bu bağlaşıklıkını yerini tutabileceğini savlıyarak, ya da bağlaşıklarımızla düşmanlarımız arasındaki ayrımı örtbas etmeye kalkışarak, bu bağlaşıklıkının değerine kuşku saçmak şimdiki koşullarda son derece tehlikelidir.

Arap gericiliğinin, Sedat rejimi de içinde olmak üzere, «eski» ve «yeni» müfrezelerinin Arap halklarının dostlarına, başta da Sovyetler Birliği'ne karaçalmaları ve onların bölgemizdeki politikasını gözden düşürme çabaları sıradan olaylardır, ama genellikle yurtsever güçler arasında yeralan unsurların bu gibi hilekarca düzmelere katılmaları yeni ve son derece endişe verici bir etkidir. Bunlardan bazılarının, Suudi Arabistan topraklarının Sovyetler Birliği'nce istila edilmesi halinde, bu ülkeyi «savunmak için ayağa kalkmaya» hazır oldukları yolundaki sözlerine bakın! Hem de bu, Sovyetler Birliği'nin değil ama Birleşik Amerika'nın, bu amaç için özel olarak kurulmuş bir özel görev gücünü kullanarak, Arap ülkelerinin topraklarındaki petrol sahalarını işgal etme tehdidini savurduğu bir sırada söyleniyor.

Tüm olarak Arap kurtuluş hareketine karşı yöneltilmiş olan emperyalizm, siyonizm ve gericiliğin süregiden saldırısını püskürtme görevi, yalnızca ulusal çerçeve içinde değil, aynı zamanda tüm Arap dünyası ölçüsünde yurtsever güçlerin birliğini ve daha gayretli savaşımını gerektiriyor; burada, Arap halkları arasındaki, Arap birliği için doğal bir özlemde dile gelen, ortak toprak, dil, kültür ve tinsel kalıta dayalı özgül, içtenlikli ilişkiler ve bağlar özel bir yer tutar.

Sedat'ın İsrail'i ziyaretinden ve Camp David anlaşmasının imzalanmasından bu yana Araplararası bütünlük düzeyinde bir dizi girişim ve gelişmeler olmuştur: Arap Halkları Kongresi, Kararlılık ve Direnme Cephesi içindeki kimi Arap ülkeleri yöneticilerinin toplantısı, Bağdat doruğu, Suriye-Irak yakınlaşması vb. İnsiyatifi hâlâ elinde bulunduran Arap gericiliğinin bunların etki yolunu tıkamayı ve zedelemeyi büyük ölçüde başarmış olduğunu itiraf etmek gerekir. Arap Halkları Kongresi'nin faaliyeti bile demokratik özgürlükleri çiğneme politikasıyla çatışmaya düşmüş, bu da onun Arap dünyasındaki halk yığınlarını savaşına seferber etmek olan başlıca görevini yerine getirmesini engellemiştir.

Ürdün Komünist Partisi, değişen ölçülerde ve kimi çekincelerle olmakla birlikte, bu girişimleri genel olarak desteklemiştir; çünkü O, Sedat'ın ihtaretine ve Camp David anlaşmasına etkinlikle karşı koyma çizgisinin ağır basması halinde, örneğin Bağdat doruğunun ya da Suriye-Irak yakınlaşmasının önemli olumsuz yanlarının, toptan yokedilemese bile, büyük ölçüde azaltılabileceği inancındadır. Ama Partimiz hiçbir zaman bu olumsuz yanlara gözlerini yummamış, bunların olası ağır sonuçlarına karşı uyarıda bulunmuştur.

Kararlılık ve Direnme Cephesi'ne gelince, biz onu Arap arenasında nitelik bakımından yeni bir fenomen olarak, Nasır'ın 1960'larda ortaya attığı «Sıraların Birliğinden Önce Amaç Birliği» belgisinin somutlanması olarak görüyoruz. Cephe'nin etkinliğinin canlandırılması, tüm Arap dünyasına doğru yönde bir ivme verebilir ve Arap gericiliğini Camp David bağlaşıklığına karşı savaşmak için olumlu önlemlere katılmaya zorlayarak, inisiyatifini onun elinden sökü� alabilir. Biz, bir asgari program temelinde sıraların birliğiyle yetinme çabasının, tüm Arap dünyasını Arap gericiliğinin dümen suyunda yürümeye zorlamak anlamına geldiği inancındayız. Bunun tersine, gericiliğin eylemlerinin ötesine geçmek, onun üzerinde baskı oluşturmanın koşullarını yaratmak ve onu Arap halklarının baskısıyla yüklenmek durumunda kaldığı yükümlülükleri yerine getirmeye zorlamak anlamına gelir.

Arap birliği ve Filistin sorunları, Arap arenasındaki savaşımın bugün de olduğu gibi herşeyden önce üzerinde gelişegeldiği Araplararası bütünlük çapındaki iki temel konudur. 1920'lerden bu yana komünistler, yığın çıkarlarına uygun Arap birliğinin en içten savunucuları olmuşlardır. Yaşam, bu birliği başka ilkeler üzerine dikme yeltenişlerinin tümüyle temelsiz olduğunu göstermiştir. Komünistlerin bu yöndeki uyarıları, birliği sağlamayı amaçlayan başarısız girişimler tarafından, özellikle bunların en önemlisi olan ve kopmasını ulus çapında büyük bir bozgun olarak değerlendirdiğimiz Mısır ile Suriye'yi birleştirme çabaları tarafından doğrulanmıştır.

Filistin sorunu ortaya çıkalı 60 yıldan fazla ve Filistin halkı yurtlarından sürülüp dünyanın dört bir köşesine dağıtılılı 30 yıldan fazla bir zaman geçti. Bu dönem boyunca çeşitli milliyetçi yaklaşımlar bu sorunu çözmeye çalıştı, ama bunların hepsi de şaşmaksızın işe yaramaz çıktı ve filistinlilere, öbür Arap halklarına her zaman büyük üzüntü ve acılar getirdi. Soruna, tarihin çeşitli aşamalarında gerçekçi ve devrimci çözümler getiren ilk güç komünistler – gerek Arap, gerekse Yahuhi komünistleri – oldu. Onlar vaaz vermediler, her zaman savaşın ateşleri içindeydiler. Bugün haklı bir gururla diyebiliriz ki, ancak bizimki gibi temelinden enternasyonalist bir yaklaşımın başarılı bir çözüm üretebileceğini yaşamın kendisi doğrulamıştır. Filistinliler arasındaki mantıklı düşünen çevreler, acı deneyimler sayesinde bize yakın konulara geliyorlar.

Şimdilerde emperyalizm, siyonizm ve gericilik filistinli Arap halkın yasal ulusal haklarına sonvermek ve sorunu gündemden kaldırmak için vargücülle uğraşiyor. Washington, FKO'nün tavrında olası değişiklikleri imadederek, onun BM Güvenlik Konseyi'nin 242 sayılı Kararı'nı ⁽³⁾ tanıdığını açıklamasını istiyor.

(3) 22 Kasım 1967'de kabul edilen karar, Orta Doğu çatışmasını çözmenin kimi belli başlı koşullarını saptıyordu. – *Editör.*

Partimiz, bu kararın Filistin sorununu politik yönüyle değil, bir göçmen sorunu olarak ele almasına karşın, onu tanıyor. Ama, FKO'nün bu kararı, ABD ve İsrail'in filistinli Arap halkın, kendi yazgısını belirleme ve buna saygı göstermesinden önce kabul etmesi isteminin, bu hakkı geçersiz kılma ve filistinliler arasında, tüm Arap dünyasında bir çatışma kışkırtma arzusundan kaynaklandığı apaçık ortadadır.

Camp David bağlaşmasına katılanlar, işgal altındaki topraklarda yaşayan filistinlilere bir «özerk yönetim» kurma planı dayatmaya uğraşiyor ve sağda solda Sedat'ın ihaneti ve işbirlikçiliğine katılmaya hazır potansiyel hainler arıyorlar. Aynı zamanda İsrail makamları işgal altındaki toprakları sömürgeleştirmek ve nüfus yapılarını, konumlarını değiştirmek için köklü planlar yürürlüğe koyuyorlar. İsrail'in siyonist üst zümresi, Filistin direniş güçlerini yokedinceye, Suriye'ye Lübnan'daki askerlerini geri çektirinceye, böylelikle Lübnan'ı Camp David'e kazanmaya ve direniş hareketini ana üslerinden yoksun bırakıncaya değin, Lübnan'a karşı saldırılarını durdurmayacağını bildirmiştir.

Ama tüm bu çabalar bir başka şeye de, yani Filistin sorununu bir kenara atma yeltenişlerinin boşa çıktığına ve onun Camp David planlarının önünde aşılmaz bir engel olarak durduğuna da tanıklık ediyor.

Biz, Araplararası bütünlük sorunlarının tüm önemine karşın, Arap dünyasındaki devrimci güçlerin kimi müfrezelerinin yaptığı gibi, bunların, ayrı ayrı ülkelerin ulusal sorunları üzerindeki ağırlığı ve etkisini abartmanın doğru olmadığı inancındayız. Araplararası bütünlük etkenini, şimdiki, somut Arap gerçekliği koşullarında savaşımın ana dürtüsü saymak, arzulanan bir ereği (Arap birliği) varolan bir gerçeklik gibi görmek anlamına gelir.

Ama, taşındıkları onca öneme karşın, ne Arap birliği sorunu ne de Filistin sorunu 1958 Irak Devrimi ya da Cezayir'deki devrim üzerinde, Yemen'in her iki bölümündeki devrimci değişiklikler ya da Sudan olayları üzerinde belirleyici etki yapmamışlardır. Ulusal etken – İngiliz askersel varlığına karşı yükselen savaşım ve yozlaşmış bir yönetici üst zümrenin egemenliğinde toplumsal sorunların keskinleşmesi – 1952 Mısır Devrimi'nde de ana etkeni. Faruk'un Filistin davasına ihaneti, onun rejiminin kokuşmuşluğunu sergilemeye ve ona karşı şiddetli hoşnutsuzluğun büyümesine yardımcı oldu, ama gelişmelerde ancak ikincil bir rol oynadı. Yiğınları Sedat'ın ihanet çizgisine karşı savaşımına seferber etmeye çalışan Mısır yurtsever güçleri de ilk elde kendi ülkelerinin sorunlarını vurguluyorlar.

Filistin ve Ürdün halklarının yazgısının içiçe geçmiş olduğu ve birbirine tüm öteki Arap haklarından daha sıkıca bağlı olduğu Ürdün'de bile Partimiz, tüm ürdünlü yiğınları ortak savaşımına kaldırmak için esas olarak ya da yalnızca Filistin sorunundan hareket etmemek gerektiğini anlamıştır.

Filistin sorununun kendisine gelince, Araplararası bütünlük etkeninin rolünün abartılması (filistinlilerin ulusal ereklerine ulaşmak için Araplararası bütünlüğün desteği temel koşul olduğu halde), filistinlilerin kendi bağımsız politik kararlarına tecavüzde bulunmak için bir örtü rolü görebilir. Bu onların, Arap arenasına egemen güçlerin niteliğine bağlı olarak hem gerici hem de uzlaşmacı nitelikte olabilecek Araplararası bütünlüğün kararlarına tam bağımlılık altına girmelerine yolaçabilir.

Araplararası bütünlük sorunlarının abartmalı vurgulanması kimi küçük burjuva milliyetçi akımların ileri sürdükleri anlayışla bütünleşme eğilimi gösteriyor ve etkinliklerini tüm Arap dünyasında yaymaya uğraşan politik örgütlerin kurulmasında dile geliyor. Deneyim, böylesi örgüt biçimlerinin somut gerçekliğin gereklerine uymadığını gösteriyor.

Araplararası bütünlük etkeninin önemi ve yerini nesnel olarak değerlendirmek, hiç de onu küçümseme ya da savaşımında ondan en yüksek ölçüde yararlanma çabalarını gevşetme anlamına gelmez. Bizce buradaki görev, şimdi Orta Doğu cephesinin çeşitli kesimlerinde yürütülen savaşların ardındaki başlıca harekete geçirici güçlerin karşılıklı etkileşimini dengesiz biçimde değerlendirmekten sakınmaktır.

Arap kurtuluş hareketinin 1967 Haziran saldırısından bu yana içinde bulunduğu bunalım halinin ana nedenleri nelerdir?

Kimileri ana nedenin koşullardan kaynaklandığını savunuyor: Kurtuluş hareketi ile düşmanın potansiyeller ve kaynakları arasındaki uyumsuzluk. Bu görüşü savunanlar, kurtuluş hareketinin lehine biçimlenmekte olmayan bölgemizdeki güçler dengesini, bütününde onun lehine olan uluslararası arenadaki güçler dengesinden zaman zaman keyfi olarak ayırıyorlar.

Bunun tersine öbürleri, nesnel koşulların olgunlaşmış durumda olduğunu, bunalımın yalnızca öznel etkenin, yani devrimci önderliğin, onun programları ve taktiklerinin olgunlaşmamış olmasından kaynaklandığını savlıyorlar. Bu bağlamda, Arap ülkelerindeki komünistler kimi devrimci demokratların saldırılarına hedef oluyor ve pasif bir tutum takınmakla, olayların gersinde kalmakla vb. suçlanıyorlar. Bu tür savlar, sonu serüvenlere varabilecek bir sabırsızlığa tanıklık ediyor, ama aynı zamanda kimi küçük burjuva devrimci akımların, kendi programları ve pratik girişimlerinin bunalımı aşmakta yeteneksiz kalmış olmasının sorumluluğundan kendilerini sıyırmak ve sorumluluğu başkalarının üzerine yıkmak özlemlerini de yansıtıyor.

Biz Ürdünlü komünistler, çalışan ve savaşan bütün herkes gibi, özellikle taktiklerde ve somut etkinlikte hatalar yaptığımızı her zaman kabul etmişizdir, ama biz genel çizgimizin doğruluğuna inanıyoruz ve bizim belli başlı sorunlara yaklaşımımız yaşam tarafından sınanmış, aklanmıştır. Bi-

zim görüşümüze göre, Arap kurtuluş hareketinin süregiden bunalımının, aralarından iki tanesinin köklü olduğu farklı nedenleri vardır.

Birincisi, önceleri yurtsever konumlar ile emperyalizmle uzlaşma arzusu arasında yalpalamış olan Arap büyük burjuvazisinin en sonunda, şu koşullar tarafından, yeni uluslararası durumda düşman kampına katılmaya itilmiş olmasıdır:

– yenisömürgeci politika çerçevesinde, yerli burjuvazi vurulan kârların bir kısmından yararlandırılarak, emperyalist tekellerle yerli burjuva üst zümresi arasında bir tür «ortaklık» düzenleme olanağının ortaya çıkması;

– büyük burjuvazinin sınıf ayrıcalıklarının geleceğine ilişkin korkularını yoğunlaştıran yığın hareketinin daha da büyümesi ve canlanması;

– kapitalist sınıfın yapısında, maddesel üretimle bağlı olmayan kesimlerin, özellikle bürokrat burjuvazinin üstün geldiği bir değişiklik. Arap dünyasında, petrodolar gelirlerinin büyük ölçülerde artması bu bakımdan önemli bir rol oynamıştır; bu, hem dolaysız biçimde, hem de başta Suudi Arabistan olmak üzere, gerici rejimlerle yönetilen petrol üreten devletlerin kimi öbür Arap ülkelerinin erk aygıtındaki etkili gruplara büyük meblağlar vermesi biçiminde olmuştur.

Büyük burjuvazinin tarihsel olarak iflas etmiş olmasına karşın, onun politik iflasını gerçekleştirmek zaman alacaktır; bu süre içinde, her ülkede ve tüm olarak Arap dünyasında doğal bir ayrışma ve güçlerin yeni baştan gruplaşması meydana gelecektir. Nesnel etkenin olgunlaşması, politik ya da yönetsel kararlarla hızlandırılmaz. Bu, kuşkusuz öznel etkenin işleyişiyle, devrimci güçlerin savaşımla kısaltılabilecek bir süre olacaktır.

İkincisi, anti-emperyalist rejimlerin yönetimini, kimi küçük ve orta burjuva katmanların tekellerine almış olmasıdır. 1950'lerde feodaller ve büyük burjuvazi bloğunun yerine geçen yönetimin bu tür toplumsal bileşimi bir ilerlemeydi, ama 1967 saldırısından bu yana, artan güçlüklerin ve sürekli daha karmaşıklaşan görevlerin üstesinden gelmekteki yeteneksizlikleri ortaya serilmiştir. Bu katmanların sınıfsal doğasından kaynaklanan yalpalamalar, duraksamalar, dar bencil görüş ve çıkarlar, onları; erki yitirme korkusuyla yığınlar karşısında kuruntulu yapıyor, uluslararası arenadaki bağlaşıklarına karşı kuşkucu bir tutum takınmalarına neden oluyor ve emperyalizm ve gericilikle nazik karşılaşma anlarında büyük bir zihin karışıklığı yaratıyor.

Ne var ki, küçük burjuvazinin bir sınıf olarak tükendiği yolunda sık sık dile getirilen görüş hiçbir gerçek seçenek sunmuyor, gelişmemiş toplumumuzda bu görüşü benimsemek intihar olur. Ürdün Komünist Partisi, gerekenin, küçük ve orta burjuvazinin erk tekelinin son bulması, politik

demokrasi için bir güvence, en ardıcıl devrimci sınıflara hükümette uygun işlevler görme olanağı ve öbür ilerici ulusal güçlere, yönetime gerçek katılmaları için daha çok yer tanınması olduğuna inanıyor. Söylemeden anlaşılacağı gibi, böyle bir katılım, karşılıklı saygıya dayanan bağlaşıklık çerçevesinden düzenlenmelidir. Demokratik Yemen buna geçerli bir örnektir.

Arap ülkelerindeki yığınlar, demokratik hak ve özgürlüklerin «devrimi» savunmak amacıyla kısıtlandığı, bu kısıtlamaların kaldırılmasını sözümlenene gerici güçlere serbestlik sağlayacağı yolundaki savların dayanaksız olduğunu kendi acı deneyimlerinden öğrenmişlerdir. Oysa, Arap kurtuluş hareketinin şimdiki bunalımını başlatan 1967 yenilgisinin ardında yatan nedenlerden biri, demokrasi üzerine konan yasaktı. Şimdi çok daha açıktır ki, bu yasak sona ermedikçe, emperyalizm, siyonizm ve gericiliğin saldırısına direnmek için tüm güçleri başarıyla seferber etmekten umut beklenemez.

Arap ulusal kurtuluş hareketinde süregiden bunalımın ardındaki bu iki temel nedenden ayrı olarak bir dizi ikincil nedenler vardır. Özel olarak ABD'nin Orta Doğu'daki Avrupa'lı rakiplerini fiilen safdışı bırakmış olmasının sonucunda, Arap ülkelerindeki egemen gerici ve tutucu çevrelerin konumlarını etkileyen emperyalistler arası çelişkilere dayanarak yararlanma olanakları daralmıştır.

İlerici devrimci konumlar benimseyenler de içinde olmak üzere, çeşitli politik parti ve örgütlere Arap ülkelerindeki egemen rejimlerden gelen mali destekte belirgin bir artış olmuştur. Güncel pratik açıdan bu destek, hiç kuşkusuz bu parti ve örgütlerin yeteneğini artırıyor. Ama politik açıdan, özellikle demokrasinin kısılmış olduğu zamanlarda, egemen rejim kendi görüş açısını her olanaklı araçla (demokratik diyalogtan uzak biçimde) dayatmaya kalkıştığında, bu destek söz konusu örgütlerin sağlık gelişimini yavaşlatan bir unsur haline gelebilir. Dış parasal yardıma bağımlılık kimi zaman yardımı alanların konumlarını, nesnel olarak biçimlenen durumu doğru değerlendirme yeteneklerini zayıflatır.

Arap dünyasındaki durumun onca karmaşıklığına karşın, ulusal hareketin ve onun, baskısı altında bulunduğu emperyalizm, siyonizm ve yerli gericiliğin elinden insiyatifi söküp alacak güçlü bir devrimci dalgaya yükselmesinin önünde duran onca engele ve kösteğe karşın, Arap arenasında olumlu eğilimler de boygöstermiştir.

1979 yılı, batıda Fas'dan doğuda Lübnan'a değin uzanan ülkelerde işçi sınıfı ve öbür emekçilerin savaşımında bir atılım ve niteliksel büyüme yılı oldu. Bu yılın ilk dört ayında, Fas'daki grevlerde 50 milyon iş saati (kişi başına saat) boşa geçti. Tunus'ta, Ocak 1978 eylemlerini ezme için başlatılan terörizm kampanyasından sonra belini doğrultan işçilerin ve öbür

emekçilerin hareketi yeni bir atılıma kalkıyor. Mısır'ın başlıca sanayi merkezleri El Mahalla el Kubra, Helwan, İskenderiye gibi yerlerde grevlere gidildi. Sudan'da sanayi proletaryası, Al Giezira'nın tarım işçileri ve emekçi halkın öbür kesimleri grevler düzenledi. 1979 Temmuzundan bu yana grevlere, diktatörlük rejiminin ekonomik politikasına ve baskıcı girişimlerine karşı yığınsal gösteriler eşlik ediyor. Lübnan'da iç savaştan bu yana işçilerin ilk genel grevi, yalıtlanmacıların (*) kontrolündeki alanları da kapsayarak, tüm ülkeyi sardı. İşgal altındaki topraklarda bile son zamanlarda sınıf çatışmalarında bir şiddetlenme belirtisi vardır. Kudüs'teki elektrik enerjisi işçilerinin eylemi, ulusal savaşımın sınıf savaşımıyla ne ölçüde birbirine örüldüğünü yansıttı; bu arada sınıf savaşımı, ekonomik biçimiyle bile, bir anda ama tam bir sonuç olarak değil, ulusal kurtuluş için politik savaşım karakterini de kazanıyor.

Tüm bunlar, yalnızca bölgemizde büyüyen devrimci kabarışın bir işareti değil, aynı zamanda ilerki değişikliklerde emekçilerin, en başta da işçi sınıfının önder rolü oynayacağını ve bundan dolayı bu değişikliklerin, Arap ülkelerinde daha önceleri, özellikle 1950'lerde meydana gelmiş olan değişikliklerden niteliksel bir farklılık taşıyacağını açık bir göstergesidir.

Yükselen savaşım ve devrimci davranışların yaygınlaşması, Arap yığınlarının emperyalizm, siyonizm ve gericiğin tasarılarına karşı aktif direnmesi ve bunları püskürtmesi – bunu, yığınların Camp David anlaşmalarına ve Mısır ile İsrail arasındaki Arap dünyasından ayrı teslimiyetçi «barış» antlaşmasına kesin bir biçimde karşı çıkmalarını bir kez daha gözler önüne sermiştir –, Afganistan ve İran üzerinde esen devrimci değişim rüzgarları, Demokratik Yemen ve Etiyopya'da ilerici rejimlerin güçlenmesi, uluslararası arenadaki bağlaşıklarımızın artan gücü ve güçler dengesinde onların lehine süregiden değişiklik, tüm bunlar bizim için, yolumuz üzerinde ne gibi güçlükler ve engellerle karşılaşsaksak karşılaşalım, haklı davamızın kaçınılmaz utkusuna inanç kaynağımızdır.

(*) Yalıtlanmacı: Kendi ülkesinin diğerlerinden ayrı hareket etmesini savunan. – Ç. N.

Olgun Sosyalizme Doğru

Mihaly Korom

Macaristan Sosyalist İşçi Partisi Merkez Komitesi Sekreteri
ve Politik Büro Üyesi

Bugün Macaristan'ın kamu yaşamı ve üretim uğraşısı, son zamanların kalıcı öneme sahip bir olayının, Macaristan Sosyalist İşçi Partisi'nin 12. Kongresi'nin yararlı etkisini duyuyor. 800.000 macar komünistinin en yüksek makamı, olgun sosyalizm kuruculuğunda ulusa önderlik eden Parti'nin politikasının doğruluğunu ve halkın temel çıkarlarına uygunluğunu onayladı. O, gelecek beş yıl için hedefler koydu.

Kongre geçtiğimiz Martta toplandı, ama hazırlıklar aylarca önce başladı. Aralık 1979'da MK, 11. Kongre'den bu yana yapılan işleri özetleyen, eksiklikleri çözümleyen ve gelecek için ana görevleri formüle eden kongre tezlerini yayımladı. Tezler Parti toplantılarında tartışıldı; bu toplantılarda komünistlerin sergilediği yüksek politik kararlılık derecesi sanayide ve öbür alanlarda yeni başarılarla dönüştü. Tezler, partisiz insanların da yakın ilgisini topladı. Doğruluğu kanıtlanan bir uygulamayla, MK, Tüm Macaristan Sendikalar Konseyi, Yurtsever Halk Cephesi, Macaristan Bilimler Akademisi, Kooperatifler Konseyi ve Tüm Macaristan Komünist Gençler Birliği'nden bu tezler üzerinde yorumda bulunarak önerilerini bildirmelerini istedi.

Bu tezlerin Parti örgütlerinde tartışılması, çeşitli örgütlerin ve tek tek yurttaşların dile getirdikleri görüşler, Parti'nin halka nasıl sınıksız bağlı olduğunu gösterdi. Halkın Parti'nin önder rolünü benimsediğini, yeni toplumun kuruluşunda onun ardında sıkıca birleşmiş olduğunu ve politikamızın uygulanmasına elle tutulur bir katkı yaptığını derin bir hoşnutsuzlukla kaydettik. Tartışmaya katılanlar, Parti'nin ülkedeki durumu nesnel olarak değerlendirdiği ve önümüzdeki dönem için planladığı görevlerin gereğince düşünülmüş olduğu konusunda görüşbirliği içindeydiler. Heryerde, MSİP'nin, sağlamlığını kanıtlamış olan politikasını sürdürürken, aynı zamanda günlük çalışmasında daha büyük ardıcılık ve kararlılık göstermesi gerektiği de söyleniyordu. Emekçi halk, Parti'ye bu konuda daha enerjik bir biçimde yardım etmeyi ve onu olanaklı her yolla desteklemeyi yükümlendi.

12. Parti Kongresi, komünistlerin ve tüm olarak halkın onayıyla, iç durumun istikrarlı, işçi sınıfı erkinin sağlam ve güçlenmekte olduğunu ve ulusun sosyalist birliğinin daha çok etkinlik kazanmakta olduğunu kaydetti.

Parti, toplumun yönetici gücü rolünü başarıyla yerine getiriyor. Gelişmiş sosyalist toplumun kuruluşunda ve Parti'nin Program Bildirimi'nde beş yıl önce formüle edilmiş olan uzun erimli hedeflerin yakınlaştırılmasında gözle görülür sonuçlar elde edilmiştir. Geçtiğimiz bir kaç yıl içinde halkın maddesel ve kültürel zenginliği artmıştır. Macaristan halkı, Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist topluluk ülkeleriyle birlikte, bütün anakaraların ilercisi, barışsever güçleriyle birlikte barış için çalışıyor, böylelikle sosyalist kuruluş için elverişli dış koşulları yaratıyor. Parti, Uluslararası Komünist ve İşçi Sınıfı Hareketi'nin daha sıkı birliğini sağlama çabasını ısrarla sürdürüyor.

Partimizin dış politikası yapıcıdır ve öbür sosyalist topluluk ülkelerinin kardeş partileriyle aynı çizgide yürümektedir. Dünyada durumun kötüleşmiş olduğu ve soğuk savaş yıllarına özgü terminolojinin yeniden kullanıma sokulduğu bu günlerde, biz, silâhlanma yarışında çıkarı olan ve barışa, toplumsal ilerlemeye karşı çıkan saldırgan emperyalist güçlerin izlediği politikayı şiddetle kınıyoruz. Biz aynı zamanda, Çin halkının gerçek çıkarlarının tersine uluslararası gerginlikleri kızdıran Pekin'li hegemonyacıların pervasız faaliyetlerini de kınıyoruz. Macaristan, Varşova Antlaşması'ndaki bağlaşıkları gibi, bu düşmanca eğilimlere, uluslararası sürtüşmelere, politik çözümler arama isteği ile ve silâhlanma yarışını durdurmayı ve silâhları düşük bir düzeyde tutarak, iki dünya sisteminin eşit güvenliğini korumayı amaçlayan önerileri destekleyerek karşılık veriyor. Biz, yumuşama fikrine sahip çıkarak ve Helsinki Konferansı'nın ruhuna bağlı kalarak, savaşı önleme yönündeki her adıma katılmaya istekliyiz.

Dünya üzerindeki dostlarımızın, sosyalist Macaristan'ın gücünün artmasından hoşnutluk duyduğunu biliyoruz. Bu olgu, Kongre'ye katılan 35 kardeş parti delegasyonunun konuşmalarında ve yurtdışından MSİP'ne gönderilen sayısız kutlama mesajında dile geldi. Bu içtenlikli uluslararası dayanışma gösterileri, komünistlerimize olgun bir sosyalist toplum kuruluşunda yeni başarılar esinliyor. Biz, uğraşımızdaki ilerlemenin, sosyalizmin uluslararası etkisine katkı yaptığına inanıyoruz.

12. Kongre, Macaristan'ın Sovyet Ordusu'nca nazilerden kurtarılışının 35. yıldönümünden kısa bir süre önce açıldı. Bu durum bizi, geride bıraktığımız yola, ulusal tarihimizdeki bu en önemli aşamaya gözetmeye sürükledi.

1954'de, yüzlerce yıllık ezgiden sonra, kurtuluşuna kavuşan Macaristan halkı yeni bir toplum kurma uğraşısına koyulma olanağı buldu. Geçmişten bize kalan kalıt acımasızdı. Sovyet düşmanı gerici egemen sınıfların Macaristan'ı içine sürükledikleri İkinci Dünya Savaşı, onu ulusal yıkımın kıyasına getirdi. Faşist yanlısı hükümetin halka karşı politikası macarlara 600.000 cana mal oldu. Ülke yıkıntılar içine gömüldü. Halkımız, Komünist Partisi'nin önderliğinde ülkeyi diriltme çalışmasına başladı. O yıllarda

başarılan işler ve sosyalist gelişmemizin kilometretaşları şu olgu ve sayılardan görülebilir.

Kurtuluşun önce Macaristan, Avrupa'nın en geri ülkeleri arasındaydı. Halk egemenliğinin 30 yılında ulusal gelirimiz yaklaşık beş kat artmıştır. Kişi başına gerçek gelir aynı dönemde yaklaşık % 250 yükselmiştir. Yalnızca son 15 yılda bir milyonun üzerinde konut yapılmış, nüfusun yaklaşık yarısı yeni evlere taşınmıştır. Her yurttaşta 1975 yılından bu yana parasız sosyal sigorta sağlanmıştır. Hemen her ailenin bir radyosu, bir televizyonu, bir çamaşır makinesi ve öbür dayanıklı tüketim malları vardır. Sekiz yıllık okuldan mezun olanların % 90'ı öğrenimini sürdürüyor. Mezunların % 40 kadarı üniversitelere ve öbür yüksek öğrenim kurumlarına giriyor.

Ekonomik ilerleme, Parti'nin sürekli gözetim altında tuttuğu sosyalist gelişmenin başta gelen bir yönüdür. Kongre, beşinci beş yıllık ekonomik gelişme planının esas olarak başarıyla yerine getirilmekte olduğuna, bununla birlikte dış ekonomik durumdaki kötüleşmeye büyük ölçüde bağlı olan hatırı sayılır güçlüklerin üstesinden gelinmesi gerektiğine işaret etti. Kongre, öncelikle, kendi çalışmalarımızdaki eksiklikler ve bunları olabildiğince hızlı düzeltmenin yolları üzerinde durdu. Tüm delegeler bu yaklaşımı, elde edilen başarıları pekiştirmenin ve daha da ilerleme için koşulları oluşturmanın bir öngereği olarak gördüler. Yine de beş yıllık planın kimi hedeflerine, ne denli gayretli çalışsak da, ulaşamayacak gibi görünüyor.

Şimdi taslağı hazırlanan altıncı beş yıllık plan konusunda ise, Kongre, hedefleri sayı halinde belirlemenin uygun olmadığını düşünerek, yalnızca ana hatlara ilişkin kararlar aldı. Kongre kararları, Parti'nin ekonomik politikasının, güncel durumu dikkate alırken ve uzun erimli hedefleri gözönünde bulundururken, değişen koşullara kendini uydurması gerektiğini ve ulusal gelirin büyüme hızının, üretimin etkinliğini ve ürünün kalitesini yükseltme süreçleriyle uyum içinde olması gerektiğini belirtiyor. Bu, ürünlerimizin dünya pazarındaki rekabet gücünü artıracak, ekonomi ve dış ticaret dengemizi iyileştirecektir.

Gelirleri harcamalarla, tüketim maddelerini satınalma gücüyle, işleri işgücüyle, yatırım fonlarını yapım kapasiteleriyle dengelemeye özel özen gösteriliyor. Dış ekonomik durumun önümüzdeki uzunca bir süre elverişsiz kalacağı unutulmamalıdır. Bu, iç kaynaklara daha çok yönelmemiz, yönetim ve örgütlenmeyi iyileştirmemiz ve işbirliğini ilerletmemiz gerektiği anlamına geliyor.

Kongre, görevleri yerine getirebilmemiz için, gerek üst basamaklarda, gerekse tabanda daha büyük bir çaba harcamak zorunda olduğumuzu vurguladı. Nerede olursa olsun, ister Parti'de, ister hükümette, ister yığın örgütünde ya da bir başka alanda olsun, herkesin tüm bilgi ve enerjisini işine adanması gerekiyor.

Uluslararası işbölümüne aktif katılım da, ülkenin ilerlemesinde önemli bir etkidir. Bu öncelikle, sosyalist ülkelerle çok yönlü işbirliği ve EYK çerçevesindeki ekonomik etkinlik için geçerlidir. Bu işbirliği, Macaristan da arasında tüm EYK ülkelerinin kalkınmasına temelli katkılar yapan son derece verimli bir işbirliğidir.

Ekonomik politikasında Parti, sosyalist kuruluşa yönveren genel yasaları ve ulusal yaşamın özgül koşullarını dikkate alıyor. Amaçlarımıza ulaşmak için, üretim araçlarının toplumsal iyeliği ve sosyalist planlı ekonomi temelinde, sosyalizmde varolan meta, finans ve pazar ilişkilerini kullanıyor. Ekonomik düzenleme yoluyla yürürlüğe konan ekonomik çıkarlar sisteminin, öncelikle pürüzsüzce işleyen fabrikaların ve kooperatiflerin gelişmesine katkıda bulunması gerektiğine inanıyoruz. Bu sistemden daha iyi yararlanma zorunluğu, çalışma kolektiflerini, kendi alanlarında potansiyeller ve kaynaklar bulmaya, üretimi daha etkinlikle kılmanın yollarını aramaya sürüklüyor. Kongre, ekonomi yönetiminin, işletme fonlarının birikimine katkıda bulunması ve ücret artışları için yol göstermesi gerektiğini bir kez daha vurguladı.

Sosyalizm, her kişinin çalışma hakkına sahip olduğu bir toplumdur. Bu hakkın Anayasa'da resmen belirtilmesi ve işsizliğin ortadan kaldırılması, büyük bir tarihsel ve politik başarıdır. Halk «çalışan kazanır» demekte haklıdır. Ama, birbirinin aynı olan hiç bir iş yoktur. Kimi öteki sosyalist ülkelerdekenden daha düşük olan üretkenliği yükseltmek ve ücret dengesizliğini tümüyle ortadan kaldırmak için daha yapılacak çok şey var.

Kurtuluştan sonraki ilk yıllarda, Parti işsizliğe sonverdiği zaman, önemli olan, her emekçi insan için tatmin edici bir geçim düzeyini güvencelemektir. Bu önemli toplumsal sorunun çözülmüş ve ekonominin nitel bakımdan farklı bir düzeye yükselmiş olduğu günümüzde, toplumun çıkarları, işin niceliği ve niteliğine göre değişen ücretlendirmeyi öngören sosyalist ilkenin ardıcıl uygulanmasını gerektiriyor. Bu ilkeyi halk gittikçe daha çok destekliyor, ama onu pratiğe geçirmek için, merkezsiz düzenleme alanında ve çalışma kolektiflerinin kendi içinde yapılması gereken çok şey var.

Ekonominin yönetimi, her zaman Parti'nin ilgi odağında yer alıyor. Kongre'de sözülenenler, bu yönetimin daha esnek ve etkinliktir olması, kararların daha büyük bir özenle eşgüdülmesi, daha gayretli ve ardıcıl biçimde uygulanması üzerinde ısrarla durdular ve yürütücülerden başlıca ekonomik süreçleri buna göre örgütleme ve yönlendirmelerini istediler. Konuşmacılar, merkezsiz yönetimi ilerletmenin ve planlı ekonomimizin temellerini sağlamlaştırmanın yanısıra, fabrika ve kooperatiflerin insiyatifi ve özerkliğini yüreklendirmenin, bunların yetki sınırları içindeki konulara «yukarıdan» gereksiz müdahalelerde bulunmaktan kaçınmanın zorunlu olduğunu belirttiler. Bu alanda belirleyici rolün, yetkilerini duraksamadan

kullanacak ve işini etkinlikle başaracak ekonomi yürütücüleri tarafından yerine getirilmesi gerektiğini söylediler. Parti, insiyatifli davranışları, yeni fikirlere açık olanları, sorumluluk yüklenmekte duraksamayanları ve man-tığa uygun risklere girmeye hazır olanları canıgönülden destekler.

Parti'nin önünde duran görevleri başarmanın önemli bir koşulu, geniş-leyen sosyalist demokrasiyi sürdürmektir.

Birçok delege, demokratik ilkelerin gelişmesinden, sistemimizin önemli bir niteleyici özelliği olarak söz etti. Bunun, halkın, kamu yaşamının gerek büyük gerekse küçük yönlerine büyük bir ilgiyle eğilmesini özendirdiğini deneyim göstermiştir; bu ilgi, milyonlarca yurttaşın çalışmalarını iyileş-mesini sağlayan eleştiri ve önerilerinde dile geliyor. Kamu işlerine dolay-sız katılım, halkın egemenliğinin anlatımıdır. Sosyalist demokrasi geniş-leyip güçlendikçe, halkın kendi kendini yönetmesine doğru daha çok ilerliyoruz.

Parti'de, ayrıca hükümet kurumları, kamu kuruluşları ve yığın örgüt-lerinde sağlam demokratik yönetim biçimleri gelişmiştir. Şimdi söz konusu olan, yeni biçimler yaratmak değil, varolanların daha iyi kullanılmasını sağlamaktır. Bunlar arasında sendikal örgütleyiciler konseyleri, üretim konferansları ve sosyalist çalışma ekipleri başkanlarının toplantılarını sayabiliriz. Örneğin konseyler, çalışma konusunda kendi görüşlerini eko-nomi yürütücülerine sunmakla kalmazlar, aynı zamanda bir işletmenin toplumsal ve kültürel fonlarının nasıl harcanacağı konusunda da söz hak-kına sahiptirler. Çalışanların son zamanlarda kendi sendikalarını kurmaya başladıkları kooperatiflerde de durum budur. Sendikalar tüm olarak ça-lışmalarını iyileştirmişlerdir; onlar, demokratik ilkelere uygun olarak üye-lerinin haklarını şimdi daha aktif savunuyorlar ve işçilerle işyeri yönetimi arasında ortaya çıkabilecek çatışmaların üstesinden gelmesini sağlı-yorlar.

Bu biçimlerin tümü yaşantımızın parçası haline gelmiştir. Bunlar bir-birlerini tamamlar ve zenginleştirirler. Sosyalist demokratik kurumların, çeşitli toplumsal çıkarların araştırılması ve eşgüdülmesinde, toplumun başlıca gereksinimlerinin karşılanmasında yine de daha büyük bir yer tutması arzulanıyor. Bunu yapabilmek için, kamu çalışmasının bütün alan-larında her biçimcilik belirtisiyle savaşmaları gerekiyor.

Sosyalist demokrasi, yürütücülerin, personeli olan bitenden yeterince haberli kılması ve çalışma kolektiflerinin görüş, öneri ve eleştirilerine kulak vermesini gerektirir. Demokratik kurumların rollerini daha etkinlikle yerine getirebilmelerine olanak sağlamak için, Kongre, yürütücülerin ça-lışmalarının ayrıntılı ve kapsamlı dökümünü sunmaları zorunluğunu belirt-meyi gerekli gördü. Sanayide ve ekonominin öbür alanlarında çalışan-lara, yürütücülerin atanmasına etki etmeleri, onların çalışmalarını gözal-

tında tutma ve değerlendirmeleri için yeni olanaklar sunuldu. Amacımız, işçilerin yalnızca işgören değil, işçi sınıfı erkinin temsilcileri oldukları bilincini pekiştirmektir.

Bununla birlikte, Kongre, sosyalist demokrasiyi ileri götürmek için yurttaşlık disiplinini yetkinleştirmenin ve umursamazlığa son vermenin vazgeçilmez olduğunu belirtti. Parti'nin, hükümetin, ekonomi ve hükümet dışı organların, yürütücülerin ve tüm olarak halkın sosyalist ölçülere uzak davranışlara karşı, bu davranış kimden gelirse gelsin, ödün tanımaz olması çok önemlidir. Toplumun her üyesinin hakları ödevlerinden ayrılmaz. Sosyalizm koşullarında kimsenin başkalarının uğraşlarını izlemekle yetinip, yine de ürünlerden, onları üretenlerin hakettiği kadar pay istemesine izin verilemez. Yasalara başşurmak da yetmez; çalışma kollektiflerinin ve istenmeyen olaylara, ayıplanacak davranışlara karşı kesin bir tutum alan her dürüst kişinin bir diyeceği olmalıdır. Toplumumuzun sosyalist karakteristiklerini çoğaltmak istiyorsak bu yaklaşım gereklidir.

Sistemimizin politik temeli olan işçi-köylü bağlaşıklığı, ulusun sosyalist birliği ile birlikte, günden güne daha güçleniyor. İşçi sınıfı ve kooperatifçi köylülük arasındaki işbirliği, onların çıkarlarının birliğinden ötürü, yeni bir içerik kazanıyor. İşçiler ve köylülerle sıkı bağlarla bağlı olan aydınlar sosyalist kuruluşa aktif ve etkin biçimde katılıyorlar.

Komünistler, yeni toplumun ancak tüm emekçilerin birliği temelinde ve işçi sınıfının önderliğinde bütün sınıf ve toplumsal grupların ortak çabalarıyla kurulabileceğini çok iyi bilirler. İşçiler, köylüler ve aydınlar, erkekler ve kadınlar, emekliler ve gençler, macarlar ve öbür milliyetlerin bireyleri, tanrıtanımazlar ve dindarlar, komünistler ve komünist olmayanlar ortak tarihsel ereklerine ulaşmak için uyum içinde çalışıyorlar. Bu, Parti'nin ve sosyalist sistemin büyük bir başarısıdır. Parti ulusal birliği ilerletmeyi sürdürecektir.

MSİP, komünist olmayan yurttaşın ülkemizde Parti dışında herhangi bir kilit noktaya gelebileceği ilkesine her zaman bağlı kalmıştır. Hükümette, ekonomide ve başka kamusal alanlardaki yönetici konumlarda komünist olmayan onbinlerce yurttaş vardır. Onların bilgileri, gayretli çalışmaları ve bağlılıkları halk davasına hizmet ediyor ve işçi sınıfı erkinin güçlenmesine yardımcı oluyor.

Dünya görüşlerimiz arasındaki farklılıklara karşın, kiliselerle ve dindarlarla üzerinde işbirliği yapabileceğimiz ve de yaptığımız ortak görevler vardır. Bu görevler, sosyalist toplum kuruluşuna, barış savaşımına, insan onurunun korunmasına ve güvenli mutlu bir yaşam sağlama çabasına katılmayı içeriyor. Biz, komünistlerin de, komünist olmayanların da, dindarların da Anayasa'ya ve öbür yasalara aynı şekilde uyması gerektiğinde ısrar ediyoruz. Sosyalist sistem kimseye ne ayrıcalık tanır, ne de buna izin verir.

Bu politika Marksist-Leninist ilkelere dayanır. O, halkın çıkarlarına hizmet eder ve milyonların adanmış emeğe ve kamusal etkinliğe seferber edilmesine yardımcı olur. Emekçiler, 12. Parti Kongresi ve kurtuluşun 35. yıldönümü onuruna bir sosyalist yarışma hareketi başlatarak, Parti'nin genel çizgisine desteklerini dile getirdiler. Kongre'de çalışma kolektiflerinden delegelerin yükümlülüklerin yerine getirilmesine ilişkin raporlarını ve yarışma hareketini sürdürmek niyetinde olduklarını bildiren açıklamalarını duymak canlandırıcı bir deney oldu. Ayrıca Kongre'ye gelen sayısız mektup ve telgrafta da söylenenler aynıydı. Anladık ki, bütün emekçi halkımız komünistlerin forumuna, diyebiliriz ki, dolaylı yoldan katılıyordu.

Toplumun önder gücü olarak Parti'nin çalışma tarzı ve daha özel olarak kullandığı yöntemler, onun çıkarlarının emekçi halkın çıkarlarıyla kaynaşmış olması olgusuyla koşullanmıştır. MK raporunda Janos Kadar bunu çok güzel belirtiyor: «Parti kendini halkın hizmetine veriyor. Ona yol gösteriyor ama emir vermiyor, yönetiyor ama otoritenin her türlü kötüyü kullanılmasını mahkum ediyor . . . Parti yığınlara güveniyor, yığınlar da O'nun peşinden gidiyor. Bunu, MSİP ile macar halkının ortak iradesiyle ortaya çıkarılan büyük bir başarı diye nitelemek için her nedene sahibiz.» Bu sözler, Kongre'de konuşan birçok delege tarafından vurgulandı ve açıldı.

Dünyada ve ülkemizdeki durumun gerçekçi bir değerlendirmesi, sonuçların nesnel olarak özetlenmesi, eksikliklerin eleştirel ve özeleştirel bir incelemesi, daha öte görevlerin serinkanlı bir formülasyonu, Parti'nin çalışmalarında uygulamaya uğraştığı yöntemlerdir. Delegelerin ele aldığı her konuda, Kongre'de tartışılan her sorunda, emekçi insan hep konunun merkezindeydi. Gerçekten de biz, dış politika sorunlarını, ekonomik gelişme ya da halkın bilincinin biçimlendirilmesi konusunu ele alırken, öncelikle insanı, Komünist Partisi'nin çıkarlarına hizmet ettiği insanı düşünüyoruz.

Macaristan'da bir gelişmiş sosyalist toplum kurmak için daha yapılacak çok şey var. Sosyalist fikirlere ters görüşlerin henüz her yerde bütünüyle aşılmamış olduğu ve hatta zaman zaman yeni bir gayret toplayarak, insanları etkilediği bir zamanda yaşadığımızı unutmuyoruz. Bunu gözönünde bulunduruyoruz, çünkü gerçekçiyiz. Marksist-Leninist fikirlerin maddeleşmesinin kendiliğinden yolalan bir süreç olmadığını biliyoruz; bu bizim Parti tarihimizin önemli bir dersidir. Davamızın haklı bir dava olduğunu ancak politik çalışma ve günlük uğraşlar yoluyla, somut işlerle sergileyebiliriz; bu amaçla ajitasyon ve propagandayı da geniş ölçüde kullanmalıyız. Burjuva görüşlere kendi ülkülerimizle karşı çıkıyoruz ve baş yöntemimizi yönetsel önlemler değil, tartışarak inandırmak olarak görüyoruz. Düşman ideolojinin temsilcilerine karşı yönetsel yaptırımları ise, ancak yasalarımız çığnendiği zaman kullanıyoruz.

Partimiz politik, ideolojik ve örgütsel birliğini sağlamıştır. Ne var ki, içinde sosyalizmi kurmakta olduğumuz karmaşık dış ve iç koşullara karşı bir dayanak olan bu birliği koruyup güçlendirmek için çalışmayı günbegün sürdürmemiz gerektiğinin bilincindeyiz. Bu yüzden, hiçbir zaman oturup kalamayız; öyle yaparsak, ne kendi halkımız, ne de yabancı dostlarımız bizi bağışlamaz. Komünistlerin görevleri hiçbir zaman kolay olmamıştır ve bu nedenle savaşımlarımız Friedrich Engels'in deyişiyle insanlığın tümü zorunluluk krallığından özgürlük krallığına, insanoğlunun yeni tarihsel çağına geçinceye (1) değin sürecektir.

Macar komünistleri, kendi halkları ve tüm insanlık için, barışçı, mutlu bir gelecek uğrunda inançla ve birlik içinde çalışıyorlar. MSIP'nin 12. Kongresi bu çabada önemli bir aşamayı. Önümüze koyduğumuz görevler zor olsa da gerçekleştirilebilir görevlerdir. Bunlar gelecek yıllarda Partimizin ve halkımızın programı olacak. Partimiz, gerçekçi politikasına halkın gösterdiği desteğe dayanan bir güvenle ileri bakıyor.

(1) Friedrich Engels, «Anti Dühring», Moskova 1959, s. 391.

Havana Konferansı

20–28 Mart 1980'de Havana'da «Latin Amerika ve Karayip Ülkelerinin Sınıfsal Yapısı» konulu bir uluslararası teorik konferans toplandı. Konferans'ı Küba Komünist Partisi Merkez Komitesi ve «Barış ve Sosyalizm Sorunları» ortaklaşa düzenledi. Katılanlar; Arjantin, Brezilya, Dominik Cumhuriyeti, Ekvator, Grenada, Guadelup, Guatemala, Guyana, Honduras, Jamaika, Kolombiya, Kosta Rika, Küba, Meksika, Nikaragua (Sandinista Ulusal Kurtuluş Cephesi), Panama, Paraguay, Peru, El Salvador, Şili, Uruguay ve Venezuela'dan 33 Komünist, İşçi ve Sosyalist partiyi ve başka örgütleri temsil ediyorlar. Bolivya, Haiti ve Martinik komünist partileri ve Porto Riko Sosyalist Partisi belge ve bilgiler gönderdi. Konferans'a katılanlar arasında, Çekoslovakya Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi ve ÇKP adına BSS Yetkili Editörü Pavel Auersperg'in yönetiminde bir BSS delegasyonu da hazır bulunuyordu.

Konferans, sonuç belgesinde anakarada toplumsal devrimin kaçınılmaz olduğunun ve bir anti-emperyalist aşamadan geçeceğinin belirtildiği Latin Amerika ve Karayipler Komünist Partileri'nin Havana Konferansı'nın (Haziran 1975) beşinci yıldönümünden kısa bir süre önce toplandı. Teorik konferans, devrimci hareketin strateji ve taktikleri için çok önemli olan sorunu bu bakışaçısından inceledi.

Konferans'ı açan Küba Komünist Partisi MK Politik Büro üyesi Rafael Rodriguez onu hem bilimsel hem de politik bir konferans olarak tanımladı. Rodriguez, Konferans'ın «insanı yalnızca zengin ideolojik içeriğiyle değil, savaşımında kendi görevlerimiz için taşıdığı somut değerle de harekete geçiren bir soruna» adanmış olduğunu söyledi.

Delegeler, 1975 Konferansı'nın, ABD emperyalizminin Latin Amerika halklarının baş düşmanı olduğu ve günümüzün üç devrimci gücünün – sosyalist topluluk, uluslararası işçi sınıfı ve ulusal kurtuluş hareketi – bu halkların toplumsal kurtuluş için zorlu savaşımında dış bağlaşıkları olduğu yolundaki vargısının önemini gösteren somut örnekler verdiler.

Konferans tutanakları BSS'nin ilerki sayılarında yayınlanacaktır.

Altmış Yılın Dersleri

Tomas Sinuraya

Endonezya Komünist Partisi Yönetim üyesi

Tarihi, halkımızın yaşamı ve savaşımdan, dünya devrimci hareketinden kopmaz olan Endonezya Komünist Partisi kurulalı 60 yıl geçti.

Komünist Partisi, 60. yıldönümünü, ülkenin hâlâ anti-komünist ve halk düşmanı bir politika yürüten gerici bir askersel rejim tarafından yönetildiği koşullarda kutlamak zorunda kalmıştır. Ama bugün, giderek büyüyen muhalefet güçleri demokratik dönüşümler için sürekli daha gür istemler yükseltiyorlar. Yurtsever tutumlar toplumsal yaşamın derinliklerine kök salmıştır. Halk arasında «yeni düzen»e karşı hoşnutsuzluk gittikçe büyüyor. Bu pek doğaldır. Onbeş yıl önce gericiler, general kılığına girmiş bürokratik kapitalistlerin yardımıyla ilerici hareketi ezmek ve erki ele geçirmek için yeterli fiziksel güce sahiptiler. Ama özünde halk ve ulus düşmanı bir güç olan bu gericiler, ülkeyi olumlu bir kalkınma planına kavuşturma ve halkın çoğunluğunun benimseyeceği bir ideolojik çizgi önerme göreviyle yüzyüze gelince, tümüyle çaresiz kaldılar.

Son dönemde emperyalizmin uluslararası arenada saldırgan girişimlerini şiddetlendirmesine karşın, genel olarak dünyadaki duruma, ulusal kurtuluş, barış, ilerleme ve sosyalizm savaşımı lehindeki uzun erimli olumlu değişiklikler damgasını vuruyor. Devrimci süreç gelişmeyi ve yeni doruklara tırmanmayı sürdürüyor. Bugün, kapitalizmden sosyalizme geçiş çağımızda tarihsel değişikliklerin diyalektiği böylesinedir. Halkımız gerici erkin zincirlerini parçalayacaktır! Parti'nin 60. yıldönümünü kutlarken, komünistler ve Endonezya'nın tüm öbür emekçileri o günü yakına getirme savaşında enerjilerini iki katına çıkarıyorlar.

Endonezya'da işçi sınıfı hareketi yüzyılın başlarında doğdu. O günlerde kurulan ilk birkaç sendika, Hollanda sömürgeciliğinin acımasız sömürsü altında inleyen emekçilerin sosyal-ekonomik koşullarını iyileştirmeye çalıştı. İşçi sınıfı hareketi giderek Endonezya topraklarının hemen hemen tümünü kapladı. İşçi sınıfının artan etkinliği, 20. yüzyılda yeniden parlayan ve onun sayesinde eşi görülmedik boyutlara ulaşan anti-sömürgeci savaşım için geniş cephenin, pekişmesine yardımcı oldu.

O dönemde, dünyanın birçok ülkesinde emekçi yığınların devrimci programı haline gelen Marks, Engels ve Lenin'in öğretisi Endonezya'ya da ulaşarak, varolan düzeni değiştirme savaşımında proletaryanın eline güvenilir bir ideolojik silâh verdi.

Bolşevik Partisi ve yüce önderi Lenin'in yönetiminde gerçekleşen Büyük Ekim Sosyalist Devrimi, Endonezya işçi sınıfı ve ulusal kurtuluş hareketi üzerinde özellikle güçlü bir etki yaptı. Ekim Devrimi deneyimi, işçi sınıfının ve tüm halkın, sömürü ve ezginin her biçiminden kurtarılması görevini yerine getirmeye yetenekli öncü bir işçi sınıfı partisi kurmanın zorunluğunu gösterdi.

İşçi sınıfı hareketi ile Marksizm-Leninizm'in kaynaşması sonucunda, 23 Mayıs 1920'de EKP'nin kurulması, aynı zamanda, ülkede kurtuluş savaşımını yeni bir düzeye yükseltmeye yetenekli bir öncü devrimci gücün oluşmasına duyulan nesnel gereksinimi de karşıladı. EKP işçi sınıfının ve tüm öbür emekçilerin dımsel çıkarlarını dile getirdi ve yurtsever, anti-empyalist bir parti olarak hareket etti. Komünistler, yığınlar içinde, ilk elde de işçiler arasında çalışmaya başlayarak, onları sömürgecilere karşı eyleme, grevlere ve gösterilere kaldırdılar. Parti daha kurulur kurulmaz, Komünist Enternasyonal'e girme kararı aldı.

Sömürgecilik döneminde, komünistlerin başta gelen görevi ulusal kurtuluş için savaşımdı; Java ve Sumatra'da EKP'nin yönettiği 1926–1927 anti-sömürgeci ayaklanması bu savaşımın bir kilometre taşıydı. Uğranılan yenilgiye ve onun ardından komünistler için idam kararları çıkaran sömürgeci makamların başlattığı terör ve misilleme dönemine karşın, bu kahramanca eylem, yığınlar arasında sömürgeciliğe karşı protesto ruhunu yükseltti. Ayaklanma sömürgeci otoritenin artık o denli güçlü olmadığını, sarsılabileceğini ve alaşağı edilebileceğini gösterdi. Bundan başka, sömürgecilerin, EKP'nin etkinliğini kendi konumları için ciddi bir tehlike saydıklarını da gösterdi.

Parti bu ayaklanmadan önemli dersler çıkardı. Komünistler, Parti'de ardıcıl bir Marksist-Leninist çizgiyi yerleştirme, Parti'nin çelik birliği için çalışma, geniş halk yığınları ve uluslararası işçi sınıfıyla sıkı birlik kurma ve bütün anti-sömürgeci güçlerin, işçi-köylü bağlaşıklığına dayanan ulusal birlik cephesini oluşturma sorunlarıyla karşıkarşıya kaldılar. Ayaklanmanın dersleri, daha sonraları, Endonezya devriminin içeriğini, aşamalarını, itici güçleri ve bağlaşıklarını bilimsel bir yaklaşımla tanımlamaya yardımcı oldu.

1926–1927 olayları sonrasında, sömürgeci makamlar tarafından yasadışı ilân edilen Komünist Partisi, 1927'den 1945'e dek gizlilik koşullarında çalışmak zorunda kaldı. Bu dönem, Endonezya'da ulusal kurtuluş hareketinin gelecekteki utkusunun yolunun açılmasında önemli, hatta belirleyici bir rol oynayan yoğun bir devrimci uğraş dönemi oldu.

Komünist Enternasyonal EKP'nin etkinliğine her zaman büyük özen gösterdi; 1926–1927 ayaklanmasının yenilgisinden sonra, EKP'ni bir ulusal güç olarak yeniden canlandırma sorununun gündemde durduğu sırada

verdiği destek özellikle önemliydi. Komünistler, Parti sıralarını onarmak ve başarılı parti çalışmasının koşullarını yaratmak için, Endonezya halkı ve ülkenin yurtsever örgütlerince geniş ölçüde kabul edilebilecek bir politik çizgiye sahip olmak zorundaydılar. Komintern'in tarihsel Yedinci Kongresi böyle bir çizgiyi formüle etmemize yardımcı oldu.

1935 yılında yeniden kurulan Partimizin Merkez Komitesi, örgütün sıralarını pekiştirme ve sömürge egemenliğine, o sıralar dünya çapında yükselen faşizm tehlikesine karşı hareket eden bütün kurtuluş güçleriyle ulusal işbirliği kurma görevlerini öne koydu. Kısa sürede, bir birleşik anti-emperyalist, anti-faşist cephe çerçevesinde yeralan ve içinde komünistlerle milliyetçilerin işbirliği yaptığı çok sayıda kuruluş oluştu. Bu, anti-sömürgeci, anti-faşist yurtsever güçlerin örgütlülüğü ve birlikteliğinin iyileşmesini sağladı. Japon işgali yıllarında (1942-1945), bu güçler bir direniş hareketi yükselttiler ve 1945 Ağustosunda kesin ulusal utkuyu, bağımsızlığı kazandılar. Sovyetler Birliği'nin, Alman faşizmini ve Japon militarizmini bozguna uğratan, birçok ülkede ulusal kurtuluş hareketlerinin kendi utkularını kazanmalarına yardımcı olan parlak başarıları, bu büyük güne ulaşılmasını çabuklaştırdı.

Komünist Partisi'nin Endonezya'da işçi sınıfı ve kurtuluş hareketinin en saygın gücü haline dönüşmesi, Parti'nin bağımsızlık öncesinde izlediği doğru çizginin doğal bir sonucuydu.

1945-1965 arasındaki yıllar, ülkemiz, Partimiz ve yurtsever çevreler için, Endonezya devriminin kazanımlarının pekiştirilip geliştirildiği bir dönem oldu. Ama bu dönem aynı zamanda komünistlerin birçok çetin sınamalardan geçtiği bir dönemde oldu. Emperyalizmden destek alan iç gericilik, bağımsızlığı içeriğinden soyutlamaya ve ana darbeyi hep devrimin öncüsü EKP'ne yönelterek, devrimci güçlerin etkisini zayıflatmaya uğraştı. Binlerce komünistin öldüğü Madiun'daki 1948 kanlı dramını (1), sağcı Sukiman hükümetinin komünistlere karşı «Ağustos akını» (1951), 1956-1957'de ülkeyi bölmeye ve isyancıların komünist sempatiler beslemekle suçladıkları yasal cumhuriyet hükümetini devirmeyi amaçlayan Sumatra ve Sulawesi ayaklanmalarını anımsıyalım; ülkenin güvenliğini tehdit eden ve komünistleri başlıca «bela» gören fanatik Dar-ul-Islam terörist çetelerinin etkinliklerini ve son olarak bu dönemin ürettiği en kanlı olay olan «kariyerist askerlerin», Suharto'nun yönetimindeki ordu generallerinin, Başkan Sukarno'nun anti-emperyalist hükümetine karşı 1965 Eylül-Ekim kardşidevrimci darbesini anımsıyalım.

Gericiler askerler ana darbelerini, yalan yere hükümete karşı komploya

(1) 1948 yılında sağcı Hartta hükümeti, Madiun bölgesinde çeşitli askerel birlikler arasındaki çatışmaların ardından doğan gergin durumu, Komünist Partisi'ne ve öbür sol güçlere karşı yoğun bir terör dalgası başlatmak için kullandı.

katılmakla, hatta komployu yönetmekle suçlanan Endonezya Komünist Partisi'ne vurdular. Sağcı generallerin ve suç ortaklarının tezgahladığı kırım sonucu yüzbinlerce komünist can verdi. Partimize yöneltilen baskı ve kovuşturmalar, Suharto'nun «yeni düzen»inin ayrılmaz bir parçası olmayı sürdürüyor.

O dönemden alınacak özellikle önemli bir dersi şöyle belirtebiliriz: Marksizm-Leninizm öğretisinin ve proletarya enternasyonalizmi ilkelerinin yolgöstericiliğinde yürüdüğü sürece yani işçi sınıfının ve öbür emekçilerin iradesini gerçekten dile getirdiği onların çıkarlarına sahip çıktığı ve Uluslararası Komünist Hareket'le, özellikle de SBKP'yle sıkı birlik politikası izlediği sürece, Parti, ortaya çıkan sorunlara doğru çözümler buldu, güçlüklerin üstesinden geldi, düşmanlarının yeltenişleriyle başa çıktı ve ülke içinde ve sınırların ötesinde saygınlığını artırarak, devrimci hareketi ileri götürdü. 1945'den bu yana komünistler, öbür yurtseverlerle bağlaşma halinde, yalnızca gericiliğin saldırılarını püskürtmeyi değil, sistemli olarak etkilerini güçlendirmeyi ve ülkede önemli konumlara çıkmayı da başardılar. 1950'lerin sonlarında Komünist Partisi'nin Endonezya'nın en büyük politik partisi durumuna gelmesinin nedeni buydu.

Ancak, Parti yönetiminin sınanmış Marksist-Leninist ilkelerden ayrıldığı andan itibaren, sonu ağır yenilgilere varan gerilemeler gelmeye başladı. Bunda en yıkıcı rolü, Parti'ye sızan sağ ve «sol» oportünizm, özellikle de işçi sınıfına yabancı ve düşman bir ideoloji olan ve 1960'ların ilk yarısında, EKP'ni, 1965 olayları sırasında gericiliğin darbelerine karşı duramayacak denli zayıflatan maoculuk oynadı.

O dönemin ağır sınamalarına karşın, Partimiz ve O'nun merkez yönetimi bugün yenibaştan kurulmuştur. EKP, etkinliğinde bir kez daha Marksizm-Leninizm'i yolgösterici alıyor; Parti, gericilik ve emperyalizme karşı, Endonezya devrimi için, ülkeyi, gelecekte sosyalizmi hedefleyen, bağımsız, özgür, demokratik, ilerici ve barışçı bir ülkeye dönüştürmek için savaşımı sürdürme istemini, komünistlerin önüne baş görev olarak koymuştur. Şimdi bu çalışma çok çetin illegal koşullarda yürütülüyor. Devrimci güçler anti-komünist terör nedeniyle oldukça zayıflamış, parçalanmıştır ve gericiliğin darbelerinin etkilerini bugün de duymaktadırlar. Tüm bunlar, Parti'yi güçlendirmeye ve öbür yurtsever güçlerle işbirliğine özel bir özen göstermemizi gerektiriyor.

Devlet yetkililerinin, halk düşmanı çizgiye, sosyal-ekonomik alandaki başarısızlıklara, yozlaşmaya ve emperyalizme bağımlılığa karşı halkın doğal bir tepkisi olarak ülkede büyüyen hoşnutsuzluktan telaşa kapıldıkları açıkça görülüyor. Hoşnutsuzluk, kentlerde ve kırlarda, etkisi durmadan artan muhalefet hareketlerini sürekli çoğaltıyor. Rejime karşı eylemler, hükümet güdümünde olmayan basın organlarında devlet makamlarının eleştirilmesinden yığınsal gösterilere dek çeşitli biçimlere bürünme

eğilimi taşıyor. Yasağa karşın, işçiler sürekli daha sık greve gidiyor, gençlerin ve öğrencilerin protesto eylemleri, köylü hareketleri yaygınlaşıyor. Son dönemde ulusal aydınların protestoları daha gürleşiyor ve ulusal işverenler emperyalizmin baskısı ve egemenliğine karşı seslerini yükseltiyorlar. Kimi askersel ve sivil devlet adamları, basına, egemen çevreler içinde çelişkilerin keskinleşmesine tanıklık eden demeçler verdiler. Birçok etkili başkent gazetesi, Jakarta'nın, Vietnam, Kamboçya ve Afganistan'a karşı resmi dış politikasına, O'nun ABD emperyalizmini destekleme politikasına katılmadığını belirtmiştir. Komünistler, yayınlarında emperyalistlerin politikasını, rejimin halk düşmanı çizgisi ve ideolojisini açığa vuruyor, halkı, başta da emekçileri, iç ve uluslararası gericiliğe karşı eyleme çağırıyorlar.

Partimiz, demokrasi için, halkın çoğunluğunun yararına sosyal-ekonomik ve politik değişiklikler için birlikte savaşmak üzere, rejime karşı güçlerin ulus çapında işbirliğini sağlamaya çalışıyor. Komünistler, böyle bir işbirliğinin gönüllü olması ve tarafların ideolojik, politik ve örgütsel bağımsızlığına saygı temelinde, güçlerden herhangi birinin öbürlerine işbirliği koşulu olarak kendi yönetimini dayatmasını dışlayan bir yaklaşıma dayanması gerektiğini vurguluyorlar. Biz, bunun bir ulusal birlik cephesinin kurulması olanağı yaratacağı inancındayız.

Biz, muhalefet çevrelerinin demokratik ve anti-emperyalist bir platformda birlikteliğini isterken, yalnızca, Endonezya'da olduğu gibi, birçok gelişmekte olan ülkedeki durumun ortak özelliği olan pek çok farklı yurtsever katman ve grubun bulunması ve bunların birliğinin son derece yakıcı bir sorun olması gerçeğini gözönünde bulundurmuyoruz. Bizi işbirliğinin zorunluğuna inandıran, Endonezya'nın kendi içindeki durumdur. Ülkede, şimdi, rejime karşı savaşımı tek başına yönetmek şöyle dursun, kendi başına savaşabilecek güçte hiçbir yurtsever güç ya da örgüt yoktur. Bunun başlıca nedeni, «yeni düzen»in yaklaşık 15 yılında ulusal ve yurtsever çevrelerin verdiği muazzam yitiklerdir. İşbirliği, yurtseverlerin önünde açık duran tek yoldur.

Böylesi bir işbirliği ile, ne yazık ki kimi yurtsever güçler arasında hâlâ varlığını sürdüren anti-komünist önyargıların üstesinden gelmek daha kolay olacaktır. Bunun zaman alacağı kesin olmakla birlikte, böylesi önyargıların bütün muhalefet katmanları ve grupları arasında bağlar kurulmasına kendiliğinden bir engel oluşturmayacağından eminiz. Kaldı ki, demokratik bir temel üzerinde ulusal işbirliği, ortak davaya, ülkede bir demokratik düzen kurmak uğrunda ortak savaşıma hizmet edecektir. EKP'nin 60 yıllık etkinliğinin deneyiminden çok şey öğrendik; yurtseverlerin birliği savaşımındaki güçlüklerden, bunlar ne denli büyük olursa olsun korkmuyoruz.

«Yeni düzen»in anti-komünizmine karşı amansız bir savaşım yürütmeyi,

onun propagandasının ve gerçek marifetlerinin içyüzünü açığa vurmaya ve cinayetlerini halka anlatmaya sürdüreceğiz. Bunu geçenlerde «EKP'nin KOPKAMTIB'e Yanıtı» (2) adlı belgede somutladık. Belgede şöyle deniyor: «Düşmanlarımızın, bu topraklarda komünist fikirler ve komünistler için yer olmadığı, onların Endonezya halkına düşman olduğu yolundaki savları tümüyle geçersizdir. Marksist-Leninist fikirler tüm dünya üzerinde yaşıyor ve utku kazanıyor; her ülkede olduğu gibi, Endonezya toprağında da canlılığını gösteriyor.» Bu fikirler, şimdi, yığınların derin demokratik özlemlerini en tam biçimiyle dile getiriyorlar. EKP herkesin anlayabileceği somut istemler ileri sürmekle, halkın ezici çoğunluğunun çıkarlarına bağlı olduğunu gösteriyor ve savaşımının halkın çıkarlarından ayrılmaz olduğunu, adalet ve demokrasiyi geri getirmeyi amaçladığını ve nicedir acı çeken ülkemizde rejimin işlediği cinayetlerin karşısına çıktığını yığınlara duyuruyor.

Bu bağlamda, Endonezya'daki politik mahkumlar sorununu anımsıyalım. Devlet makamları, yüzbinlerce komünist ve demokrasi, hiçbir yasal dayanak olmaksızın, yıllardır hapishanelerde ve toplama kamplarında tutuyor. Yaklaşık 15 yıldır, EKP, öbür yurtsever güçler, aynı biçimde diğer ülkelerin komünistleri ve demokratları, endonezyalı politik mahkumların salıverilmesi için ısrarla savaşıyorlar. Uluslararası kamuoyunun baskısı ve ülke içindeki muhalefet, yetkilileri, mahkumları serbest bırakma kararı alma zorunda bıraktı; ama onlar, karaünlü «A kategorisi» içinde sınıflandırdıkları kişileri (bunlar sözümona «30 Eylül hareketi»ne doğrudan doğruya katıldığı savlanan kişilerdir) zindanda tutmayı sürdürüyorlar.

Geniş reklamı yapılan bu serbest bırakma kararı neler getirmiştir? İlk olarak, eski mahkumlar insan onurunu aşağılayıcı bir dizi koşulu (ideolojik inançlarını yadsımak, vb.) yerine getirmeye zorlanmışlardır; ikinci olarak, hapishanelerden ve toplama kamplarından salıverildikten sonra, serbest bırakılmamışlar, gerçekte sürgün yerleri olan tümüyle onlara tahsis edilmiş bölgelere yerleştirilmişlerdir; üçüncü olarak, en temel yurttaşlık haklarından (politik yaşama katılma, askersel kurumlar şöyle dursun, devlet işlerinde çalışma ve hatta kentlerde yaşama hakkı) yoksun bırakılmışlardır; dördüncü olarak, eski mahkumlar polise düzenli olarak rapor vermek zorundadırlar ve birçoğunun oturdukları yerden yetkili makamların bilgisi dışında ayrılmaları yasaktır; beşinci olarak, resmi makamlar, «karışıklıklar» çıkması halinde ilk tutuklanacak kimselerin eski mahkumlar olacağını açıkça bildirmişlerdir. Yetkililer, bunların, toplumsal karışıklıklara karıştıkları anlaşılırsa, derhal kurşuna dizilecekleri tehdidini bile savurmuşlardır.

Partimiz, ayrımsız bütün politik mahkumların gerçekten serbest bırakıl-

(2) S. Sudiman, WMR, Mayıs 1980, – Türkçede, ÇAĞ, sayı 2, sayfa 59. – Ç. N.

ması isteminde bulunuyor. Onlar suçsuzdur, onlara karşı suç işlenmiştir, onlar yurtseverlerdir, halkın mutluluğu için savaşıyorlardır. Devlet makamları eski politik mahkumların yurttaşlık haklarını geri vermekle kalmayıp, neden oldukları maddesel yitkilerin bedelini de ödemelidirler. Komünistler, 1965'den sonra EKP yöneticilerinin, üyeleri ve yandaşlarını, onların ailelerinin geride iz bırakmadan kaybolmaları ve öldürülmelerine, ilerici ve demokratlara karşı sistemli cinayetlere ilişkin, rejimden, açıklama yapmasını ve sorumluluğunu itiraf etmesini istiyorlar. EKP, Endonezya ve tüm dünya kamuoyunu bu haklı ve insancıl istemleri desteklemeye çağırıyor.

Endonezya devrimi, dünya çapındaki devrimci sürecin bileşen bir parçasıdır ve yazgısı dünyadaki gelişmelerin genel seyrine büyük ölçüde bağlıdır. Biz, dünya devrimci güçlerinin belirleyici dayanağı olan, Başını Sovyetler Birliği'nin çektiği sosyalist topluluğun artan gücüne muazzam bir önem veriyor ve işçi sınıfı ve ulusal kurtuluş hareketlerinin yeni yeni başarılarından sevinç duyuyoruz.

EKP, ABD emperyalistleri ve Pekin hegemonyacılarının saldırısını bozguna uğratan Vietnam, Laos ve Kamboçya halklarının tarihsel utkularını, kokuşmuş şah rejimini alaşağı eden İran halkının utkusunu, hain Amin rejiminin devrilmesinin ardından şimdi yeni bir aşamaya girmiş bulunan Afganistan'daki Nisan devriminin utkusunu, ABD emperyalizminin kuklası faşist Somoza rejimini yıkan Nikaragua halkının utkusunu, emperyalizm ve gericiliğe karşı savaşta Afrika'lı ve başka halkların kazandığı daha birçok başarıyı canıönülden bir hoşnutlukla karşıladı. Partimiz, sosyalist topluluğun, dünyanın dört bir köşesindeki kurtuluş savaşımıyla etkin uluslararası proleter dayanışmasına yüksek bir değer biçiyor.

Ama son dönemde, en başta ABD emperyalizminin ve, şimdi hegemonyacı Pekin yönetiminin de arasında yer aldığı, bağlaşıklarının etkinliğindeki uluslararası gericiliğin keskin tırmanışına gözlerimizi kapayamayız. Heryerde konumlarının güçsüzleşmesiyle ve bunların daha da zayıflaması tehlikesiyle karşılaşan bu güçler, anti-sovyetizm ve anti-komünizm balonunu şişirerek ve tüm dünyayı soğuk savaşa geri götürmeye çalışarak, pervasızca uluslar arasında cepheleşmeyi şiddetlendirmeye karar vermişlerdir. Bu serüveni çizgi, yumuşama ve güvenliğe doğrudan bir tehdit sunuyor ve ulusal kurtuluş, demokrasi, ilerleme, barış ve sosyalizm hareketinin yolunu tıkamayı, devrimci sürecin önünü almayı amaçlıyor. Öbür kardeş partiler gibi, biz de emperyalistlerin ve Pekin'li yöneticilerin yeni girişimleri ve komplolarına karşı koyuyor, anti-sovyetizm ve anti-komünizmin bütün biçimlerini açığa vuruyoruz. Sosyalist toplulukla, bütün anti-emperyalist ve barışsever güçlerle dayanışmamızı dile getiriyoruz. EKP, hareketimizin birliğini güçlendirmeyi sürdürmenin, ödevi olduğu inancındadır.

EKP'nin 60 yıllık savaşımı, bize Marksist-Leninist çizgisinin; halk güç-

leriyle bağlanma, sosyalist sistem, uluslararası işçi sınıfı ve komünist hareketi ve tüm ulusal kurtuluş hareketi cephesiyle dayanışmanın biricik doğru çizgi olduğunu ve öyle kaldığını öğretiyor. Partimiz, bu çizginin ve proletarya enternasyonalizmi ilkelerinin yolgöstericiliğinde savaşımı sürdürüyor. Biz, utku gününün geleceğine, Endonezya toprağında demokrasi ve sosyalizmin utkuya ulaşacağına inançlıyız.

TÜSTAV

Yıkıcı Hastalık

Gelişmiş Kapitalist Ülkelerde İşsizlik

Emek ile sermaye arasındaki tüm ilişkiler kompleksi içinde temel sorunlardan biri olan işsizlik şimdi olağanüstü keskinleşmiş ve değişik sınıfları temsil eden politik parti ve örgütlerin ilgisini üzerinde toplamıştır. İşsizliğin kökleri sosyal-ekonomiktir ve kendine özgü ortaya çıkma ve işleme mekanizmasıyla, kapitalizmin yapısına işlemiştir. Son derece ivedi olan ve teorik bakımdan önemli ve karmaşık olan bu sorunu hafifletmek için gerçekçi ve etkili araçlar önermek isteniyorsa, bu mekanizmanın irdelenmesi zorunludur.

Gelişmiş Kapitalist Ülkelerde Sınıf Savaşımının Sorunları Komisyonu bu sorunu tartışmak üzere bir araştırmacı grup oluşturdu. Grubun başkanlığını, ABD KP MK Politik Büro üyesi ve BSS Yazı Kurulu üyesi *James West* yapıyor ve grupta Yunanistan KP MK üyesi ve BSS Yazı Konseyi üyesi *Polikronis Vais*, İsveç Sol Komünistler Partisi'nin Dergi'mizdeki temsilcisi *Rodny Öhman* ve Dergi kadrosundan *Vladimir Golubkin* bulunuyordu.

Açağıda tartışmanın sonuçlarını sunuyoruz.

İşsizlik Kapitalizmin Temel Üretim İlişkisine Dayanır

İşsizlik, kapitalist ekonominin periyodik bir fenomeni değildir. Gerçekte o, ancak yeni bir şiddetle parlamak üzere, zaman zaman hafifleyebilen süregen bir süreçtir.

Kapitalist dünyada işsizlik, şimdi, son birkaç onyılıda eşi görülmedik boyutlara ulaşmıştır. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün bildirdiğine göre, 1977'de gelişmiş kapitalist ülkelerde, 1974-1975 bunalım dönemindeki kadar, yani 15 milyon işsiz vardı. 1979 sonlarında OECD ülkelerinde (Portekiz ve Türkiye dışında) 16 milyondan biraz az işsiz vardı. Uzmanlar bu yıl 24 OECD ülkesinde işsiz sayısının 20 milyonu aşabileceğini tahmin ediyorlar. Ancak bu sayıların, gerçek durumu tam anlamıyla yansıtmadığını, çünkü genellikle düşük gösterildiğini ve sendikaların verileriyle ölçüle düzeltilmesi gerektiğini akıldan çıkarmamak gerekir.

Çağdaş işsizlik karmaşık bir fenomendir. O, kapitalist ülkelerin ekonomisindeki hemen bütün süreçlerin çelişkili bir yansımasıdır: Son dönemde birçok ülkede süregen ve her alanı kapsar hale gelmiş olan kapitalizmin genel bunalımının derinleşmesi, bilimsel ve teknik devrim, ekonominin devlet-tekelci düzenlemesi, pazarın değişen görünümü, üleşim ve tüketim

alanlarındaki oynamalar. İşsizlik, emekçilerin içinde bulunduğu koşulların bir kilit unsuru ve başlıca ayırddedici özelliğidir; ayrıca, bu koşulların başka birçok yönü üzerinde de özlü bir etkisi vardır.

Araştırmacı gruba katılanlar şu sorunlar üzerinde yoğunlaştılar: Kapitalizmin genel bunalımının genel yasalarıyla sıkı bağlantı içinde, işsizliğin ayırddedici özellikleri ve politik sonuçları; kapitalist ülkelerin yönetici çevrelerinin emek kaynaklarını düzenleme ve istihdamı sağlama politikası; işsizlikle savaşmak için demokratik programlar ve komünistlerin programları.

Tartışmaya katılanlar, günümüzde işsizliğin ayırddedici özelliklerini ele alırlarken, en başta onun yığınsal ve geniş kapsamlı niteliği üzerinde durdular. İşsizlik kapitalist dünyanın hemen tümünü, ekonominin (hizmetlerden en modern sanayilere dek) her sektörünü, bütün meslekleri ve vasıf kategorilerini (vasıfsız işçiden bilim adamına dek), her iki cinsiyeti ve bütün yaş gruplarını sarmıştır. Onun dinamiğinin önemli bir özelliği günışığına çıkmıştır: Yenidenüretimin devresel hareketinin çerçevesinin ötesine saçılmış görünmektedir. Yedek emek ordusu 1974–1975 bunalımından sonraki dönemde ufalmaq şöyle dursun, gerçekte büyümüştür.

İşsizlik sorunu neden bu denli keskinleşmiştir? 1970'lerin ilk yarısında kapitalist dünyayı saran ekonomik dalgalanmalar ve öbür uzun erimli etkenler bu süreçte ne gibi bir rol oynamıştır?

1970'lerin ikinci yarısında kapitalist dünyadaki ekonomik durum, gerek kapitalist dünya ekonomisinin istikrarsızlığını, gerekse devlet-tekelci önlemlerin ekonomik yaşamı düzenlemekte etkisiz kalışını yansıtan kalıcı bunalım sonrası fenomenleri ve istikrarsız bir canlanma ile damgalanmıştır. Ekonominin daha önceki devirlere oranla daha yavaş canlanmasının ardında yatan nedenler arasında, toplumsal yenidenüretim mekanizmasında ve uluslararası ekonomik ilişkilerde meydana gelen derin yapısal değişiklikleri, ayrıca en başta üretimi modernleştirme ve rasyonalize etme amacına yönelik kısık ve eşitsiz yatırımlar ve fiyatların enflasyonist artışı da içinde olmak üzere, konjonktürel etkenleri sayabiliriz.

Birbiriyle bağlı üç göstergenin – üretim, istihdam ve işsizlik – dinamiğini incelerken, *iki* karakteristik noktanın ayırddedilmesi gerekir: *Birincisi*, ekonomik büyüme, istihdam alanında buna karşılıklılanan bir büyümeye yolaçmamıştır, *ikincisi*, istihdam artışı, işsizliğin büyümesi ya da en iyi durumda, yüksek bir ölçüde donmasıyla eşitmiştir.

Bunlardan *birincisi*, üretimin genişlemesinin, yeni malzeme tipleri ve teknolojinin kullanıma sokulmasına, teknolojik süreçlerin rasyonalizasyonuna ve sürekli yoğunlaşan emek üretkenliğinin artışına dayalı bir kural uyarınca olması olgusundan geliyordu. Dolayısıyla bunlar, bilimsel-teknik devrimin etkisi altında yolalan ve yaygın (ekstansif) üretim tipinden yoğun

(entansif) tipe, bunun işgücü pazarında doğuracağı bütün sonuçlarla birlikte, geçişi körükleyen önemli yapısal değişikliklerdir.

Hükümetlerin, kapitalizmde doğallıkla, devresel değil, süregelen artışlara yolaçacak olan, üretimi modernleştirme ve rasyonelleştirmeye amacına yönelik «yapısal politikası», bu değişiklikleri kamçıladı (yığınsal işsizlik günümüz toplumunun sanayi yapılarının gelişimine kaçınılmaz olarak eşlik eden bir olgu olmadığı için, bunun yalnızca kapitalizmde meydana geldiği vurgulandı. Bunu, yüksek sanayileşme düzeyine karşın, emekçilere toplumsal güvence, tam istihdam, yükselen yaşam düzeyleri ve öğrenimin güvenceleniği sosyalist ülkelerde görebiliriz. Sosyalizmde teknik ilerlemeye, kimi işkolları ve ekonomi sektörlerinde insan gücünde bir azalma da eşlik eder, ama ekonomik planlamayla, fazla işçiler yeterli bir sürede yeniden eğitilerek, bunalımsız, orantılı ve dengeli bir biçimde gelişen üretimin sürekli genişlemesinin yarattığı işleri doldururlar.).

Yoğun gelişme, yatırımın sürekli daha büyük bir bölümünün yeni üretim kuruluşlarının yapımı ve yeni iş alanlarının yaratılmasına değil, varolan kuruluşların teknik bakımdan yetkinleştirilmesine yönelmesi demektir. Nitekim, geçtiğimiz dönemde FAC'ndeki tüm yatırımların % 75'i üretimin rasyonelleştirilmesine ve çağı geçmiş değerler yerine yeni sabit değerlerin kullanıma sokulmasına yöneldi, üretim kuruluşlarının genişletilmesine ise ancak % 25'i ayrıldı. Bu durum, yatırımlarda önemsiz bir artış getirir, üretimin etkinliğini yükseltir ve üretim büyümeyi sürdürürken bile işgücü istemini azaltır. Alman Sendikalar Birliği'nin Ekonomik ve Toplumsal Araştırmalar Enstitüsü'nün bildirdiğine göre, FAC sanayisindeki işlerin sayısı 1970'den 1976'ya dek % 13,7, gayrisafi yatırımlar % 23,9 düşmüş, buna karşılık gerçek üretim kapasiteleri % 11,6 artmıştır. Araştırmalar, bilgisayarlar kullanımının, yeni teknolojinin işleri kemirme hızını artırma eğilimi taşıdığını gösteriyor; öyle ki, önümüzdeki on yıl içinde ülkenin sanayisinde yarım milyon, büro işlerinde ise 1,2 milyon insan fazlalığı olacaktır, 15 yıl içinde ise FAC'ndeki bütün işlerin yarısı tehlikeye girecektir. (1)

Aynı zamanda, dışalılımla sağlanan enerji kaynakları, hammadde ve yabancı teknoloji fiyatlarının artması üzerine, ki bu üretim maliyetlerinde bir artış demektir, işadamları maaş bordrolarından kısarak tasarruf etmeyi gittikçe daha çok yeğliyorlar, bu da üretimden emeğin uzaklaştırılmasına yolaçıyor. Emek maliyetleri, canlı emeğin yerini maddelaşmış emeğin almasını körükleyen bir başka etkidir.

İkinci fenomen, aktif nüfusun artışını geride bırakan sayılarda genç ve kadının işgücü pazarına akışının büyümesinden kaynaklanıyor; bu, işgücü

(1) Bilimsel ve teknik devrim, işgücünün yeni üretim esasları ve işkollarına katılması yoluyla çeken karşıt eğilimi ve kesinlikle kamçılar. Ama ağır basan eğilim, toplumsal üretimde işlerin kemirilmesi eğilimidir, ki bu kimi emekçi kategorileri için en yakıcı sorundur.

pazarı üzerinde ek bir baskı doğuruyor. Gençler arasındaki işsizlik ve bunun doğurduğu sonuçlar hiç kuşkusuz en ciddi ve en tehlikeli fenomenlerdendir. Salt AET ülkelerinde 25 yaşın altında 2 milyon insanı kapsamaktadır. Bütün kapitalist ülkelerde geçiverilen gençlerin sayısı, toplam işsiz sayısından daha hızlı artıyor. 1950'lerin sonu ile 1960'ların başında bir nüfus patlaması oldu ve bunun etkileri, gençlerin tam da işsizlik sorununun en kötü durumda olduğu bir sırada ilk işlerini aramak zorunda bulunmalarıyla daha da şiddetlendi. Bundan başka bir de, vasıf düzeyinin düşüklüğü ve çırakları ücretsiz, vasıfsız işgücü olarak çalıştıran işverenlerce pratik eğitim düzeyinin düşük tutulması gerçeği var. Ayrıca, günümüz sanayi toplumunun başlıca sosyal-ekonomik gereksinimlerini karşılamakta yetersiz olan okul ve üniversite sisteminin kusurları da var: Yüksek okullar, bir iş bulamayan ve kolay kolay da bulamayacak olan okul mezunları için geçici ve tıkabasa dolu sığınaklar haline gelmiştir.

Kapitalizmde bir yedek emek ordusunun varlığının nedenleri ve kaçınılmazlığı sorununu teorik açıdan çözümleyen Karl Marks, bunun kapitalist üretim tarzında içsel bir fenomen olduğunu ve artıdeğer yasası ile kapitalist birikim genel yasası tarafından belirlendiğini söyledi. Şöyle yazıyordu Marks: «Kapitalist birikim ... göreceli olarak artık bir işçi nüfusu, yani sermayenin kendince genişlemesinin ortalama gereksinimleri için yeterli olan sayıdan fazla bir nüfusu, dolayısıyla bir artınüfusu ... sürekli olarak üretir.» (2) İşsizliğin ortaya çıkmasının başlıca nedeni, yeni malzeme tipleri ve teknolojinin kullanıma sokulması yoluyla sermayenin organik bileşiminde bir değişikliğe yolaçan, artıdeğerin sermayeye dönüşmesidir. Marks şöyle diyordu: «Toplam sermayenin büyümesiyle birlikte, onun değişen bileşeni ya da içinde bulunan emek de artar, ama sürekli küçülen bir oranda.» (3)

Marksist bilimin bulup çıkardığı yasalar, bilimsel teknik devrimin, ekonomideki şiddetli yapısal bunalımların ve onun gelişiminin artan devlet-teknelci niteliğinin etkisi altında değişmiş olan toplumsal üretim koşullarında hâlâ geçerlidir. Bununla birlikte, işsizliğin «davranışları»nda birçok yeni yön ortaya çıkmıştır. Sermayenin değişen organik bileşimi ile işsizlik arasındaki bağlantı, işgücünün istem ve sunu yapısı arasındaki (meslek, vasıf, eğitim düzeyi, cinsiyet, yaş, ırk ve ekonomik sektör bakımından) çelişkilerin öneminin büyüdüğü ve üretimin devresel dalgalanmalarının çoğaldığı günümüz koşullarında pek o kadar dosdoğru bir bağlantı değildir. Yine de, Marksist emek teorisinin değer, artıdeğer ve kâr oranı kategorileri, günümüzdeki işsizliğin derin nedenleri, boyutları ve dinamiğini açıklığa kavuşturmak için en güvenilir ipucunu vermeyi sürdürüyor.

Kârın enüst düzeye çıkarılması kapitalizmin hâlâ temel yasasıdır. Bu

(2) Karl Marks, «Kapital», c. 1, s. 630.

(3) Agy., s. 629.

sırada sömürü derecesi aynı kalsa bile, değişmeyen bir artıdeğer oranı kâr oranında bir düşüşte yansiyabilir, çünkü sabit sermaye kullanılan değişgen sermayeden daha hızlı büyüyebilir. Kapitalizm, kâr oranının düşme eğilimine karşı, emekçiler üzerinde çeşitli katı kısıtlamalar, özellikle sermaye birimi başına işçi sayısının belirgin bir azalması ve vasıflarını yitirmeleri sonucunu veren önlemler uygulayarak direnmeye çalışıyor.

Kârları tehlikeye girdiği zaman, işadamları iş sayısını azar azar düşürmek ya da hiç değilse yenilerini yaratmamak için sürekli daha ince yöntemler kullanırlar. Hatta işyerlerine kilit bile vururlar. Nitekim Chrysler, Michigan'daki Hamtramck Dodge Bölümü'nün ana işletmesini kapatmak niyetinde olduğunu bildirmiştir. Bu işletme kâr ediyordu. Öyleyse niye kapatılacak? ABD komünistlerinin gazetesi «Daily World», çünkü diyor, «korporasyonlar dev tekeller haline gelince, artık en yüksek kârdan azla tatmin olamıyorlar. ,Avantalar' hesapladıkları ,en yüksek'ten az oldu mu – ve başka bir yerde daha iyi ,avantalar' bulabileceklerine inandılar mı – o yana taşıyorlar. Korporasyonlar için işgücü satınalınır, başka herhangi biri gibi kullanılacak bir maldır. Ve işçi, bir şahıs, insansal gereksinimlere, arzulara ve duygulara sahip olan bir kişi değil, şirketin keyfine göre kullanılacak ya da atılabilecek bir şeydir: Tıpkı bir makine parçası ya da iskarta mal gibi.»⁽⁴⁾

Kapalı ekonomik gruplaşmalar içinde politikalarını birbirleriyle bağlaştıran ülkelerdeki tekeller de aynı mantıkla hareket ediyorlar. Nitekim, Batı Alman konsernlerinin egemen olduğu Eurofer'in hazırladığı «Çelik Planı», AET ülkelerindeki çelik kapasitesinin üçte birinin fazlalık olduğu varsayımından hareket ediyor. Sanayii esenliğe kavuşturma planı, çelik kralları hükümetten ve AET'den milyarlarca destek almaya devam ederken, 60.000 işin kapanmasını öngörüyor. Gemi yapımı alanı için de, personelde % 50 indirim öngören bir «Avrupa Planı» çizilmiştir. Tekstil sanayii için ise, tekellerin, bu sanayii yenibaştan yapılandırmayı hızlandırmalarına yardımcı olacak ve işyerlerini Güneydoğu Asya, Afrika, Orta Doğu ve Latin Amerika'ya aktarmalarını öngören bir başka plan vardır. İşçiler için bu, daha çok işten çıkarmalar ve işsizlik demek olacaktır (1970–1975 arasında, bu alanda işçi sayısı 500.000 azaldı).

Başka ülkelerin ekonomilerine sızmak amacıyla oralara sermaye ve teknoloji aktarılmasıyla binlerce iş alanı dışarı taşınıyor. Kuşkusuz, bu, evsahibi ülkede işsizlik sorununun çözümüne yardımcı olduğu anlamına gelmez. Korporasyonların ileri teknolojilerinden ötürü, bu yalnızca sermayenin organik bileşimini geliştirir, böylelikle de emek isteminde buna göre bir azalma sonucunu verir. AET'nde 6.000 çokuluslu işletmenin kurulması, 1961–1969 arasında 400.000 kişinin işten çıkarılmasına yolaçtı.

(4) «Daily World», 28 Haziran 1979.

Örneğin Yunanistan'ı ele alalım. Yabancı sermaye akını onun ekonomik gelişmesi için yararlı olmuş mudur? Vergi muafiyetinden ve elektrik parası indiriminden yararlanan fransız şirketi Pechiney önemsiz giderlerle, Yunanistan'ın boksitleri üzerinde çalışıyor, cevheri işliyor, tüm ürünleri dışarı satıyor ve Yunanistan'ı kendi alüminyumunu yeniden dışarıdan almaya zorluyor. Ama, belki de yabancı sermaye ülkenin işsizlikten kurtulmasına yardımcı oluyordur? Hiç de değil. Sendika tahminlerine göre, ülkede 9 milyon nüfusun 200.000'den çoğu işsizdir. Yunanistan'ın AET'na girmesinin bu sorunu ağırlaştıracağı kuşkusuzdur, çünkü bu uluslararası tekellerin gücünün daha da artması ve onların rekabetine dayanamayacak olan küçük ve orta boy işletmelerin kapanması demek olacaktır. Yunanistan'ın aktif nüfusunun % 30'unu istihdam eden tarıma gelince, Brüksel'deki Avrupa Toplulukları Komisyonu açık açık belirtti: «Bu alanda, emek üretkenliğinde hızlı bir artışa, dolayısıyla da işlerin sayısında belirgin bir azalmaya gereksinen bir yeniden yapılandırma zorunludur.» İlerici sendikal birlik ESAK-S Başkanı Pitharoulos pek haklı olarak soruyor: «Şimdiden 6,5 milyon işsiz olan bir Avrupa topluluğunda biz ne yapacağız?»

İstihdam azalmasının ardında yatan nedenlerden biri de, üretimin merkeziliğinin dağıtılmasıdır: Şirketler, işletmelerinde malın kimi işlemlerini bitirip az sayıda işçiyle çalışan öbürlerine aktarırlar, çünkü daha sonra onlardan hazırlanmış ürünü satın almak daha kârlıdır. Böylelikle yaratıcılıklarını kanıtlamış oluyorlar.

Örneğin, Turin'de telefon yapan bir şirket olan Urmet'in yönetimi, herbiri beş ile on arasında işçi çalıştıran 20 küçük işyeri kurmuştur. Bunlar, eskiden düzinelerle insanın yaptığı işi yapıyorlar. Bu uygulama, geniş ölçüde kadın ve çocuk emeği kullanan bir «yan» ekonomi doğurmuştur. Ama yasadışı, kayıtlara geçirilmeyen emek, İtalyan şirketlerinin en önemli «buluş»udur. Bu, kesinlikle resmi olarak yeni işçi almadan üretimde artış sağlama yoluyla ürkütücü boyutlara ulaşmış bulunan bir toplumsal felakettir. Yalnızca dört yılda (1973–1977) «yasadışı» işçilerin sayısı 2,5 milyondan 4 milyona çıkmıştır. Bunlar, son derece ağır koşullarda, herhangi bir toplumsal güvence ve korunma olanağından yoksun olarak, çok az bir para karşılığı çalışıyorlar.

Enflasyon ile işsizlik arasındaki etkileşimi titizlikle incelemek gerekir. Klasik kapitalizmin bunalımlar çağında bu etkenler birbirlerini dışladılar, enflasyon sınırlı kalırken, işsizlik başlıca felaketti. Nitekim, ABD'nde 1929–1933 bunalımı sırasında işsiz sayısı 13 milyona ulaşırken, fiyatlar bunalım öncesi dönemin % 38 altına düştü. Şimdilerde, kapitalizme özgü bu iki yıkıcı hastalığın olağandışı bir birleşimini görüyoruz; bu fenomen çeşitli biçimlerde açıklanmaktadır. Kimisi, enflasyon halkın satınalma gücünü kemirir ve tüketim pazarlarını daraltır, böylelikle de sanayide şipa-

rişleri azaltır, üretimi düşürür ve işgücü fazlalığı yaratır. Başkaları ise (burjuva ekonomi politığının yeni klasik öğretisinin taraftarları) işsizlik artışının, fiyatın enflasyonist sarmal eğrisini düşürmeye yardımcı olduğunu savunuyorlar.

Bu bağlamda, tartışmaya katılanlar, burjuva iktisatçılarında, istihdam ile gerçek ücret arasında bir ters orantı öngörüsüne dayanan Keynes'in istihdam teorisine karşı yeni bir ilgi patlamasının görüldüğünü belirttiler. Keynes, istihdamı artırmanın tek yolunun gerçek ücretleri düşürmek olduğunu savlıyor. Ona göre, bu, iki yoldan gerçekleştirilebilir: Nominal ücreti azaltarak ve esnek bir para politikası yürüterek. Keynes şöyle diyordu: «Aslında, işverenlerin nominal ücret pazarlıklarını gözden geçirerek düşürme hareketi, gerçek ücretlerin otomatikman fiyat artışları sonunda derece derece düşürülmesinden çok daha güçlü bir dirençle karşılaşacaktır.»⁽⁵⁾ O, fiyat artışlarının daha elverişli olduğuna inanıyordu, çünkü, bu, ekonomik etkinlikte yatırımları körüklüyordu ve esas nokta, «tüketicilerin kazançları kapitalist sınıfa akıyor.»⁽⁶⁾ Bu öğretinin, enflasyon baskısının ekonomik gelişmeyi hızlandırmak ve işçi sınıfına saldırmak için kullanılmasına dayanak oluşturması şaşırtıcı değildir.

Philips eğrisi denen şey, bu Keynes teorisine deneysel doğrulama getiriyor. (Bu nominal ücret organları ile sanayideki istihdam düzeyi arasında bir istatistiksel bağlantı kurmak için İngiltere'ye ilişkin 1861–1957 verilerini kullanan bir Yeni Zelanda'lı bilim adamının adıyla tanınıyor. Sonraları bu, enflasyon ile işsizlik arasında, nicel değerleri birbiriyle ters orantılı istikrarlı bir neden sonuç bağlantısının bulunduğu kanıt sayılmaya başlandı.) Tartışmacılar, yaşamın kendisinin bu teorik düzmelere yıkıcı bir darbe vurduğunu belirterek (hemen bütün kapitalist ülkelerde enflasyonun büyümesine, işsizlikte bir azalma değil, tersine bir artış eşlik etti) şunları söylediler: Bu tür bir akılyürütme işçi karşıtı ekonomik politikaları aklamaya yarar ve işverenleri, daha az emek girdisiyle üretimi genişletmeyi olanaklı kılan, emekten tasarruf eden yeni teknolojileri kullanmaya özendirir. Enflasyona karşı, ücretleri etkileyerek işsizliği artırmakla savaşılabileceği düşüncesi, gittikçe büyüyen ölçülerde insangücü ve maddesel kaynak israfı ve hazır bulunan canlı emeğe göre daha verimli olan sermayenin korunması demektir. Bu aynı zamanda, enflasyon ve işsizliğin ardında yatan nedenlerin de sağlamlştırılması anlamına gelir.

Tartışmacılar, işsizliğin nedenlerini toplarlarken, bunun (somut nedenler onca önemli olmakla birlikte) kapitalizmin temel üretim ilişkisinden kaynaklandığını vurguladılar: İşgücünü üretim araçlarından ekonomik olarak koparan ve bunların ancak işgücünün alımıyla satımı arasında

⁽⁵⁾ J. M. Keynes, «The General Theory of Employment. Interest and Money», Londra, 1936, s. 264.

⁽⁶⁾ J. M. Keynes, «How to Pay for the War», Londra, 1940. s. 6.

birleşmesine izin veren kapitalist iyelik. Sermaye, nesnel doğası gereği, olanaklı olan en az sayıda ücretli işçiden, olanaklı olan en büyük canlı emek (en başta da artı emek) miktarını elde etmeye uğraşır.

Toplumsal Felaket

Burjuvaziden zorla koparılan ödümler sonucu işçilerin yaşam düzeylerinde meydana gelen belli bir genel yükselme ve toplumsal güvenlikte iyileşme, bir zamanlar ölümcül olan şu bağlantıyı hafifletmiştir: Elindeki işi yitirmek, bir işçi için varlığını tehlikeye girmesi demektir. Yine de, bugün bile işinden olmak, birçokları için bir toplumsal felakettir.

Uzun bir süre işsiz kalan kişi önünde hiçbir perspektif göremez. Yeni bir iş bulma şansı, işsiz kaldığı sürenin uzunluğuna oranla azalır, çünkü sahip olduğu ustalıkların çağı geçer ve kısmen yitip gider, bilimsel-teknik devrimin gereklerine uygun karmaşık emek yeteneği geriler. Birçokları, sonu sık sık içki ve uyuşturucu alışkanlığına, hatta suç işlemeye varan bir yararsızlık duygusu, aşağılık kompleksi ve ruhsal çöküntü içine yuvarlanırlar. Aktif ve istekli insanları topluma yararlı çalışmadan uzak tutmak, insan haklarının kabaca çiğnenmesidir.

Yığınsal işsizlik, tüm olarak toplum için, herşeyden önce büyük ekonomik kayıplar demektir. Kaldığı bu, emeğin, milyonlarca emekçinin yaratıcı potansiyelinin moralman yıpranmasına, bilimsel-teknik devrimi yaşama geçirmeye yetenekli tek güç olan karmaşık emek gücünün oluşumuna harcanan sermayenin sönüp gitmesine varır. Çünkü o, insan gücünün daha akılcı bir kullanımıyla elde edilebilecek ürün ile şu andan çıkarılan ürün miktarı arasındaki uçuruma, yani süregen üretim azlığına tanıklık eden, toplumun baş ve en değerli üretici gücü olan emek kaynaklarının israfı demektir. Ama hepsi bu kadar da değil. ABD Senatosu'nun tahminlerine göre, hasta sayısının çoğalması ölümlerin artması, hastane ve hapishaneler için büyük ödenekler ayrılması gibi nedenlerden ötürü, yılda % 1,4 oranındaki işsizlik artışı ABD toplumuna yılda yaklaşık 7 milyar dolar kayba maloluyor.

Ama, işsizliğin darbesini ilk yiyen, işçi sınıfıdır. Örneğin, geçtiğimiz yıl Fransa'daki 1,7 milyon işsizden 800.000'i işçiler arasındandı. O sırada oniki işçiden biri işsizdi, ama uzmanlar bu oranın 1983'de onda bire ulaşmasını bekliyorlar. Fransız tekellerinin istihdam stratejisinin bir parçası da, uzun bir süredir toplumsal savaş alanları haline gelmiş olan sanayi bölgelerini (Paris, Alsas ve Lorraine'deki «kızıl kuşak»), ayrıca çeşitli sanayileri bir tür «politikadan arındırmak» amacıyla, işyeri kapatmadır.

Emekçilerin işlerini yitirme korkusu, işverenlere sömürü düzeyini ve emeğin yoğunluğunu yükseltme olanağı sağlıyor. Başka bir anlatımla,

emekçilerin bir bölümü «aylak»lığa zorlandığı için, sermaye öbür bölümden yağmacı bir anlayışla yararlanmaya hız veriyor. İşsizlik, tekelere, üretimin kapitalist «rasyonalizasyonu» ve disiplinin sıkılaştırılması için ek olanaklar sağlıyor.

Batı Alman Metal İşçileri Sendikası'nın Stuttgart bölgesinde 100.000 sanayi işçisi arasında yaptığı bir araştırmaya göre, her üç işçiden biri, işini yitirme korkusuyla doktora çıkmaya cesaret edememektedir. İşçiler fazla çalışma ve gerginliğin sürekli arttığını, bunu, o tüketici günün sonunda hissettiklerini belirttiler. Olgular, işsizlik korkusunun, gerçek işsizlikle aynı psikolojik etkiyi yaptığını gösteriyor.

Milyonlarca işsiz varken, zorunlu fazla mesai sorunu son derece keskin bir hal almıştır. Örneğin, 1976 yılında İtalyan kimya sanayiinde iş saatleri bir önceki yıla oranla % 40 azaldı, ama fazla mesaide geçen çalışma saatleri % 32 çoğaldı. Çalışma hızı ve yoğunluk, özellikle sendikaların işçi haklarını savunmakta büyük zorluklarla karşılaştığı birkaç düzine işçi çalıştıran küçük işletmelerde, yukardan, sürekli olarak artırılıyor. İsveç Merkez İstatistik Bürosu'nun raporu, birçok İsveçli işçi ve emekçinin yasalarla belirlenmiş saatlerden çok daha uzun süre çalıştığını aydınlığa çıkarıyor: 25-44 yaş arasındaki her beş kişiden biri günde 11 saatten çok çalışıyor. ABD basınında, sanayi devriminin ilk yıllarını andıran «sefilce ve baskıcı çalışma koşulları»na ilişkin haberler çıkıyor. (7)

İşsizliği, ücretler ve meslek eğitimi üzerinde baskıyı yoğunlaştırmak için kullanma yeltenişlerinde bulunuluyor. Vasıf düzeylerinin alçaltılması, vasıfların yitirilmesi ve meslek eğitiminin düşürülmesi hükümetlerin ve işverenlerin politikalarının öğeleri olup çıkmıştır. İşverenler, vasıf düzeylerinin alçaltılmasından sürekli daha geniş ölçüde yararlanarak, işgücününün tam değerinden gittikçe daha az para ödemeye çalışıyorlar.

Bu yüzden, gerek aktif, gerekse yedek emek ordusundaki emekçi halkın tüm müfrezeleri için işsizliğin azalması ve istihdamın artması sorununun *birincil* öneme sahip konuma gelmiş olması şaşırtıcı değildir.

Rastgele Önlemlerin Düzensiz Karışımı

İşsizlik, böylece işgücü pazarındaki durumu sermayenin lehine değiştirme eğilimindedir. «Harper's Magazine»e göre, tam istihdam, siyahların ve öbür ulusal azınlıkların üyelerinin (ABD'nde siyah emekçilerin dörtte biri işsizdir – Editör), gençler ve kadınların «Amerikan pastası»ndan pay almaya çağırılması, emekçilerin kimi kesimleri arasında gelir

(7) Bakınız örneğin, «U. S. News and World Report»da yayımlanan «Return of Sweatshops – They Flourish Anew» başlıklı makale, 14 Ocak 1980, s. 73.

dağılımındaki eşitsizliğin kısmen tasfiye edilmesi demektir ve bu, korporasyonların aşırı iştahlarını dizginler. İşsizlik sorunu birkez çözüldü mü, ABD sendikaları, çalışma koşullarının gözden geçirilmesi, işçilerin üretim politikasının düzenlenmesine katılması ve öbür «radikal saçmalıklar» üzerine karşıt fikirlerini belirtebilirler. Müthiş bir istihdam açığı, korporasyonların yerel ve federal makamlardan sayısız değerli ödünler koparmasına, öğrencileri sakinleştirmesine ve şu anda sanayileşmiş dünyanın en tutucu politikası olan ABD politikasının eksenini daha da sağa kaydırmasına yardımcı olmuştur. (6)

Bu yargı, somut özgül koşulların ışığında kimi düzeltmelere gidilmesi halinde, öbür kapitalist ülkeler için de aynı biçimde geçerlidir. İşsizlik, sermayenin işgücünün fiyatını değerinin altında tutmasını ve böylelikle masrafları kısmasını kolaylaştırır. Tekelciler için bu öylesine açıktır ki, onlar, «normal işsizlik» diye, yani günümüzün sanayi toplumunun doğal olarak belirli bir işsizlik düzeyi gereksindiğine ilişkin bir kavram uydurmuşlardır. Bu düşüncenin ardında yatanı, örneğin Münih Araştırma Enstitüsü'nün yayınlarından görebiliriz. FAC'nde 950.000 gereksiz işçinin (toplam emekçi sayısının % 4'ü) varlığı «normal» işsizlik diye sunuluyor ve kapitalistler, işsizlik belirli bir düzeyin altına düşme eğilimi gösterdiği zaman, bunun «anormal» olduğuna inanıyorlar. Bu durumda, işgücü pazarında bir «daralmadan» ve bunun sonucunda işgücü değerinde bir artıştan söz ediyorlar. Durumu, örneğin başka ülkelerden işgücü satın alarak «normalleştirilmeye» çalışıyorlar; daha sonra bu göçmen işçilere artık gerek kalmayınca geri gönderiyor, böylelikle aynı zamanda onların zorluklarını da dışarı satıyorlar.

Bu arada, üretimden uzaklaştırılmış emek ordusu, kapitalizmin temelleri için ciddi bir tehdit oluşturuyor. Bunun toplumsal açıdan tehlikeli boyutlara ulaşmasını önleme ve politik sistemi istikrarsızlaştırabilecek çatışmalardan sakınma çabalarının nedeni budur. Ama kapitalistler bunu yaparken, kârlarını da sağlam güvenceye alıyorlar. Kapitalist ülkelerde devletin yeniden üretim süreçlerini ve pazarın görünümünün etkilemekte, emek kaynaklarını düzenlemekte ve istihdamı sağlamakta kullandığı mekanizmayı, tüm bu durumların ışığında incelemek gerekir.

İşgücü pazarının devlet-teknelci düzenlemesi için, amaca yönelik yatırım fonları, emeğin coğrafyasal, mesleki ve vasıfsal hareketliliğini körükleme araçları, kamusal işler, devlet yatırımları ve sanayi sözleşmelerinin karşidevesel düzenlemesi, vb. de içinde olmak üzere, bir çeşitli ekonomik önlemler dizisi üretilmiştir. Tartışmaya katılanlar, kapitalist sistemin işsizlere ödenek vermeyi yeğlediği izleniminin yine de üstün geldiğini söylediler. O, bunu çok daha istekli olarak yapıyor, çünkü toplumsal gergin-

(6) «Harper's Magazine», Sayı 2, 1977.

liği azaltmak için 3denen işsizlik yardımları en başta gelir vergisi ya da toplumsal güvenlik vergisinden karşılanıyor ki, bunun ana yükü yine emekçilerin kendi omuzlarındadır.

Çoğu kapitalist ülkede, işsizlikle savaşmak için kısa erimli önlemler yeğ tutuluyor. Birçok hükümetin ilk adımlarından biri, mesleksi eğitim ve yeniden eğitim düzeylerinin yükseltilmesiydi, ama bu önlemler çoğ kez rastgeledir ve adı var kendi yoktur. Bunların uygulandığı çok az yer vardır ve bu kursları bitirenlerin iş bulması güvencelenmiş değildir, çünkü kapitalizmin ideologlarının genel olarak, çalışma hakkını temel demokratik insan hakları arasına katmak gibi bir eğilimi yoktur. Sonuçta, bu insanlar çoğ kez yeniden işsizlik eğitimi görmüş olurlar. Zaman zaman bu, sözkonusu önlemlerin tek amacının, gerçek işsizlik oranlarını örtbas etmek ve yüzdeyi politik olarak kabul edilebilir düzeylere indirmek olduğu kuşkusunu haklı çıkarıyor.

Kimi AET ülkeleri, işverenleri daha çok genç işçi çalıştırmaya yönlendirecek geçici mali özendirme unsurları getirmişlerdir, ama bu kararın mantıksallığı AET komisyonunda bile kuşkuyla karşılanmıştır. Sendikaların şundan kuşkusunu yoktur: İşsizlikle savaşa yardım bahanesiyle işverenlere mali destek sağlanmasına izin vermek, gerekli fonların bir bölümünün tekellerin kasalarına aktılmasını kabul etmek demektir.

Resmi önlemler herşeyden önce, protesto eylemlerine karşı bir tepki ve sinirleri yatıştırmak, birşeyler yapılmakta olduğu izlenimini yaratmak için bir araçtır. Bunlar, gençlik arasındaki işsizliğin, suç, içki ve uyuşturucu madde alışkanlığı gibi toplumsal sonuçlarına karşı yöneltilmiştir ve gençleri sanayi için bir yedek emek ordusu olarak tutmayı, eğitim harcamalarını işverenlerin lehine, vergi yükümlüsü olarak emekçilerin zararına yeni baştan bölüştürmeyi amaçlamaktadır.

Böylece, büyük ölçüde rastgele önlemlerin düzensiz bir karışımını görüyoruz. Devlet-tekelci çevreleri ve onların uzmanları işsizliğe karşı, ancak bütün sermayenin çıkarlarına uygun düştüğu ve onun kârlarını etkilemediği ölçüye dek savaşmaya hazırırlar. Bunu, şimdiki işsizlik düzeyinin bunalım öncesi 1973 yılından çok daha yüksek olduğu, buna karşılık şirket kârlarının 1973'dekinden % 20 fazla olduğu ABD'nde görebiliriz.

«Harper's Magazine»e göre, ABD koşullarında «ılımlı» bir işsizlik düzeyinin, gerçek serveti elinde bulunduran ve zevk aleminde yaşayanlara bir yığın avantaj sağlamakta oluşu süregiden bir olgudur. Zenginlerin ve onlar için çalışan hukukçu, iktisatçı, politikacı, haberleşme uzmanı ve öbürlerinin işsizlik konusundaki kendi tercihlerini açıkça dile getirmelerini beklemek, apaçık saflık olur. Ama bu adamlar yakın bir dost çevresinde çoğunlukla daha açık sözlü olurlar. Saygıdeğer ve mantıklı bir açıklamanın yanısıra, işsizlerin sıkıntılarına kayđı gösterirken ABD'nde

biçimlenmiş bulunan durumu değiştirmeyi amaçlayan gerçekçi bir eylemden kaçınmayı olanaklı kılan uygun bir teoriye gerek olduğunu söylerler. Dergi, söylenenleri toplarken, ABD'nin ekonomide gerçekten yüksek bir istihdam düzeyine doğru, ancak parabolalarının erkini sınırlamanın, gelir ve servet eşitsizliğini azaltmanın politik bakımdan olanaklı olduğu zaman, yolalmaya başlayacağını yazdı. ⁽⁹⁾

Bu önlemlerin etkisiz kalmasının nedeni, işçi sınıfına karşı bir nitelik taşımasıdır: Onlar, üretimin özel kapitalist niteliği ve tekellerin erki olan, nedenle değil, sonuçla uğraşıyorlar. Bu sırada, tekeller emeğin ucuz olduğu ülkelere yatırım yapmayı ve üretimi oralarda örgütlemeyi yeğliyorlar. Büyük korporasyonların sermaye dışsattımı, ülke içi yatırımlardan çok daha hızlı büyüyor. Nitekim, 1978'de FAC'nin yurtdışındaki yatırımlarının toplamı 150 milyar marka ulaştı. 1970'den 1976'ya dek en büyük on batı alman tekelinin yurtdışındaki üretimi üç kat arttı. Batı alman tekellerinin yurtdışı şubeleri yaklaşık 1,5 milyon işçi ve çalışan istihdam ediyor. (FAC'nin kendi sanayiinde bu sayı 7,5 milyondur). ⁽¹⁰⁾

Bu bağlamda, büyük sermayenin ve hükümetlerin göçmen işçilere ilişkin stratejilerini niye değiştirdikleri kolaylıkla anlaşılacaktır. Son birkaç yıldır, göçmen işçileri geri göndermekle işsizlik sorunundan kurtulabilecekleri kanısını uyandırmaya yönünde gelişen bir eğilim vardır. Ama, Fransa'ya bakın, makro-ekonomik incelemeler, göçmen işçilerin sayısında 150.000 kişilik bir azaltmanın fransız emekçileri için yalnızca 13.000 ek iş alanı sağlayacağı, bunun yanında sanayi üretiminin büyümesinin yavaşlayacağı ve dış ticaret açığının 4 milyar frank büyüyeceği yolundaki, sanayi sektörlerinde deneysel olarak elde edilmiş vargıları doğrulamış ve ilerletmiştir. ⁽¹¹⁾

Dolayısıyla, tekellerin savlarının temelsizliği ortaya çıkıyor. Şimdiki göçmen işçiler politikası, daha çok, en başta muazzam tutarlarda sermayenin daha geniş bir temel üzerinde kârlılığını sağlamayı hedefleyen, güçlerin yeniden dağılımının amaçları ve yöntemleriyle açıklanabilir. Bu gelişmiş ülkelerde dış etkenlere bağlı olarak tekellerin, rekabet gücünü artırmak uğruna bir kemer sıkma ve sefalet politikası uygularken, Üçüncü Dünya ülkelerinde, sözümona onları kalkındırmak amacıyla, aşırı sömürü koşulları oluşturmasına olanak sağlıyor. Böylesi koşullarda, göçmen emeğinin ulusal bir temelde kullanılması daha az gerekli hale geliyor: Artık ucuz emek sermayenin bulunduğu yere gelmiyor, sermaye ucuz emeği sömürmek için dışarı gidiyor.

Tekeller doğrudan dışsattımın pazar sağlamaya yeterli olmadığına ina-

⁽⁹⁾ Agy., Sayı 2, 1977.

⁽¹⁰⁾ «Horizont», Sayı 33, 1978.

⁽¹¹⁾ «Cahiers du Communisme», Ağustos-Eylül 1979, s. 39.

nyorlar, bu yüzden üretici ve ticari şubelerin kurulması günümüzde rekabetin başlıca yöntemlerinden biri haline gelmiştir. Haftalık bir fransız gazetesi şöyle yazıyor: «Bu, piyonları emekçiler olan acımasız bir savaş, ulusal ekonomiye büyük zarar veren bir savaştır. Serbest rekabet oyunu, işyerlerinin (açıldıkları gibi birdenbire) kapanması, ulusal ekonomide istikrarsızlık ve binlerce emekçinin işsiz kalması gibi sonuçlar veriyor.»⁽¹²⁾

Bunu aydınlatacak sayısız örnek vardır. İşte bunlardan ikisi: St. Gobain-Pont-a-Mousson adlı fransız şirketi sermayesinin % 60'ını yurtdışında yatırmıştır, ama bu, şirket yönetimini lirik bir edayla, «bütün okyanuslarda dolaşan, ama bayrağını ve kayıt limanını fransız olarak koruyan bir gemi»⁽¹³⁾ olduğu savını ileri süremekten alıkoymuyor. Onun Fransa'daki işletmelerinde personel sayısında yapılan azaltmadan çok az, o da geçerken şöyle bir söz ediliyor. Bir başka fransız şirketi Rhone-Poulenc, yalnızca, aynı anda Brezilya'daki üretimini genişletme kararını almış olması nedeniyle, ülke içindeki 6.000 kişilik beş işletmeyi kapattı. Tekellerin, sermayelerini yurtdışında yatırarak, Fransa'daki işçilerini kapı dışarı etmeyi yeğlediklerini görüyoruz.

Şirketlerin kimi girişimlerini, özellikle ulusallaştırmaya karşı stratejilerini belirttim. Bir dış şube yabancıların da katıldığı ve payların eşit olarak bölüştürüldüğü bir karma şirket olarak kurulduğu zaman (Rhone-Poulenc'in İngiliz ICI ve İsviçre'li Sandoz'la birlikte yaptığı buydu), bu, ulusallaştırmadan sakınmak için milliyet değiştirme niyetinden başka birşey değildir. Kapitalistler de bunu saklamıyorlar zaten. Banque de Paris et de Pays-Bas'ın başkanı açıkça söylüyor: «Uluslararasılaştırma, Fransa'da ulusallaştırmayı psikolojik bakımdan saçma ve teknik bakımdan karmaşık hale sokmaktadır.» Dolayısıyla, emekçiler, herhangi bir fransız işletmesinin tasfiyesinden ya da daraltılmasından kaygılanmakta haklıdır.

Kimi ülkelerde hükümet programları, doğabilecek masrafların vergi artışıyla emekçilerin zararına karşılanması koşuluyla, iş sayısını çoğaltmak üzere iş saatlerinin azaltılmasını ve tatillerin uzatılmasını öngörüyor.

Örneğin Danimarka hükümeti, bu yolla 1982'de iş sayısını 35.000 çoğaltarak, işsiz sayısını 185.000'de tutmayı umuyor. Durumdan bu çıkış yolu, ne işinden atılmak üzere olanlara ne de doğrudan doğruya işsizler ordusuna katılan 15.000 okul mezununa pek inandırıcı gelmiyor. Doğal olarak şöyle bir soru ortaya çıkıyor: Komünistlerin programı daha 1979'da 100.000 kişiye iş sağlanmasını öngördüğü halde, Volketing onu niye reddetti? Yanıt çok basittir. İlk olarak, büyük sermayenin çıkarlarını temsil eden Volketing üyelerinin çoğu, bu planın tekellerin kârlarını kısacağına çabucak anladılar. İkinci olarak, bu planın kabul edilmesi, dışsatıma

(12) «L'Unité», 28 Nisan, 1978.

(13) «France Nouvelle», 22 Mart 1977, s. 18.

yönelik sanayilerde yeni işler sağlayarak değil, emek verimini artırarak ve üretimi rasyonalize ederek, % 5-6'lık bir ürün artışı sağlamak yoluyla ödemeler dengesi açığını küçültmeyi amaçlayan hükümet planının terkedilmesi demek olacaktır.

Dolayısıyla, işsizlik, ancak rasyonalizasyon ve daha yüksek bir kâr oranıyla üstesinden gelinebilecek kaçınılmaz bir bela olarak sunuluyor. Bu mantığa göre, işsizliği artıran ekonomik nedenlerle, işten çıkarmalar, istihdamı sağlama çabalarının bir aracı olarak ve işgücü pazarında rekabetin kızışması, ekonomik büyümenin yeniden sağlanması yoluyla gelecekte gelirleri çoğaltmanın bir aracı olarak sunuluyor.

Kapitalist ülkelerde hükümetlerin istihdam politikasının ikiyüzlülüğü, personel sorunlarına ilişkin taktiklerde dile geliyor. Örneğin, Fransa'da (haberleşme, enerji, sağlık hizmetleri ve ulaşım alanındaki) kimi işletmelerde onbinlerce işçi açığı vardır, ama işyeri yönetimleri sürekli istihdam edilecek adam almak yerine, geçici işçilerden yararlanıyorlar. Bu, resmi makamların işine iki nedenle yarıyor: Bu adamlara istihdam güvenesi verilmiyor; özellikle geçici işçilerin ana kütesini meydana getiren gençler arasında işsizliğin boy göstermesi halinde, yetkililer koşulsuz itaat sağlayabilir ve «kötü davranışlar»ın her biçimini, yani kendi hakları için savaşma isteğini ezebilirler.

Devlet-tekelci sermayesi fiyat ve gelir politikasını uygulamak için işsizlikten yararlanıyor. Teorik bakımdan bu, toplam toplumsal istemin yükselmesini dizginleyerek, enflasyonist baskıyı azaltmaya yöneliktir. Ama bu politika pratikte ücretleri düşük tutmanın bir aracı olmaktan öteye gitmiyor. Bunlar, birçok kapitalist ülke hükümetinin toplumsal güvenlik, öğrenim, vb. alanlarına ayrılan bütçe harcamalarını kısarken ve yanısıra yasalarla ücretleri dondururken güttüğü amaçlardır. Ama büyük sermayenin kârları ve askersel-sınai kompleksin çıkarları hiçbir zaman etkilenmiyor, fiyatların dondurulması ise gerçekte kağıt üzerinde kalmaktan öteye gitmiyor.

Demokratik Seçenek

İşsizliğin başlıca nedenlerinin kökleri kapitalist üretim ilişkilerinde yatar ve ancak onunla birlikte tasfiye edilebilir. Kuşkusuz bu, işsizliğin pençesini kapitalist toplumda gevşetmenin olanaksız olduğu anlamına gelmez. Bu soruna somut yaklaşımlar işgücü pazarının özgül durumundan, sınıf güçleri dengesinden ve politik savaşımın gelişiminden kaynaklanır. Ama her durumda, tekellerin erkini sınırlama ve derin demokratik dönüşümler gibi önlemlere apaçık bir zorunluluk vardır. İşsizlik gittikçe daha çok yapılaşma eğilimi gösterdikçe, onu çözme yollarının araştırılması, ekono-

mik görünümü iyileştirme çabalarının ötesine taşmalıdır. Ekonomik politikaya, hepsinin üzerinde de yatırım politikasına yeni bir yön vermek zorunludur. En akılcı yöntem, istihdam ölçütünü en fazla hesaba katar, yani yoğun emek gerektiren sanayiler kompleksi geliştirmek yoluyla yeni bir sınıai uzmanlaşma çizgisidir.

Tartışmacılar, silâhlanma yarışından vazgeçilmesi ve ekonominin silâh yapımından ivedi toplumsal sorunların çözümüne kaydırılmasının da muazzam bir önem taşıdığını söylediler. Kaldı ki, yoğun sermaye gerektiren sanayi dallarına bağlı askersel harcamalar, aynı miktardaki sivil harcamaların ortalama olarak yarısı kadar iş alanı sağlar. ⁽¹⁴⁾ Yanısıra, emekçilerin vergi ödeneklerinin artması pahasına ekonominin askerselleştirilmesi, karşılanabilir istemi ve dolayısıyla sivil üretimi sınırlama eğilimi gösteriyor, böylelikle de en sonunda emek kaynaklarının kullanımını azaltıyor. Sözgelimi Yunanistan'da, bu yıl askersel amaçlara ayrılan – ülke harcamalarının kabaca % 20'si – 71,2 milyar drahmi (1,9 milyar dolar) emekçi halkın dirimsel gereksinimlerini karşılamak için kullanılıyordu, istihdam durumu köklü bir değişime uğradı. Illinois Üniversitesi bilim adamları, ABD'nde böyle bir yaklaşımın hemen 7 milyon kadar ek iş yaratacağını tahmin ediyorlar.

ABD Komünist Partisi Genel Sekreteri Gus Hall şöyle diyor: «Silâhlanma yarışını körüklemek, yalnızca barış açısından değil, aynı zamanda ekonomi açısından da çılgınlıktır. Bu çılgınlığa son vermek ABD halkına düşmektedir. Bu ne denli çabuk olursa, zarar o denli az olur, gerçek sorunlarımıza elatmaya o denli erken başlayabiliriz. Başlangıç olarak, askersel bütçeden 100 milyar dolar yararlı, barış zamanına özgü, iş yaratan projelere, bunlar arasında kentlerimizin yenibaştan yapımına aktarılmalıdır.» ⁽¹⁵⁾

Alman Sendikalar Birliği'nin yeni program taslağı, yatırımların dağılımı, genel ekonomik plan, işçilerin yönetime katılması ve ekonomik güçler üzerinde denetim gibi ekonomik politikayı yürütme araçlarının herşeyden önce tam istihdamın sağlanması ve güvence altına alınmasına hizmet etmesi gerektiğini vurguluyor. Şirketler tüm plan ve kararlarında, iş alanlarını koruma ve yaratma ilkesini gözönünde tutmalıdırlar. Sendikalar teknik ilerlemeye karşı çıkmıyorlar, çünkü o «genel yaşam düzeyinin yükseltilmesi ve çalışmanın hafifletilmesinde temel bir etkidir.» Ama onlar, emeğin üretkenliğinin artışının işçilerin zararına gerçekleştirilmesini önlemek istiyorlar: «Ekonomideki yapısal değişikliklerin toplum kar-

⁽¹⁴⁾ ABD Makinistler Birliği'ne göre, silâh yapımına harcanan 1 milyar dolar 45.000 iş yaratıyor, buna karşılık sivil sektöre harcanan 1 milyar dolar, paranın harcadığı yere bağlı olarak, 59.000 ila 88.000 iş yaratıyor.

⁽¹⁵⁾ «Daily World», 14 Şubat 1980.

şıtı sonuçlarına karşı işçilerin ve ailelerinin tam olarak korunması gereklidir.»

Böyle bir yaklaşım, bilimsel ve teknik devrimin geridöndörülemez niteliğinin kavranmasına tanıklık ediyor. Son zamanlarda kapitalist ülkelerde yaygınlaşan anti-teknik ve teknikten ürken tutumları benimseyenlerce önerildiği gibi, bu devrim ne durdurulabilir, ne de «ortadan kaldırılabilir.» O «insancıl»laştırılmaz da, çünkü kapitalizmin temel yasası – üretimin geliştirilmesi ve bilimsel-teknik ilerlemenin artıdeğer yaratmak için kullanılması – tümüyle yürürlüktedir. Bilimsel ve teknik devrimin ilerleyişinin, büyük ölçüde fazlalıklar ve işsizlik artışı doğurmasını önleyici koşullar yaratılabilir. Bu sorun, ancak, yeni teknolojinin kullanımı da içinde ekonomi üzerinde genel demokratik denetim yoluyla, başta işçi sınıfı olmak üzere bütün emekçilerin üretimin yönetimine her düzeyde daha geniş ölçüde gerçekten katılması yoluyla başarılı bir çözüme kavuşturulabilir.

Batı Almanya'da 200.000 çelik işçisinin 1979 Ocağında sona eren altıbuçuk haftalık grevi rasyonalizasyon sorunlarının içyüzünü görmemize yardımcı oluyor. Grevcilerin başlıca istemi istihdam güvencesi ve iş saatlerinin haftada 40'dan 35'e indirilmesiydi. Bu daha çok iş sağlayacak ve bu işkolunda iş sayısının sürekli azalmasının durdurulmasına yardımcı olacaktı: 1975–1983 arasında yaklaşık 45.000 işçinin kapıdışı edileceği tahmin ediliyor. Daha da önemlisi, uzun erimde batı alman sendikaları istihdam sorununda daha fazla söz hakkına sahip olmak istiyorlardı. Nitekim, gözetim kurullarına çoğu kez yalnızca büyük yatırımları, sözgelimi yeni bir işletmeyi onaylama yetkisi verilmiştir. Şimdi işçiler varolan işletmelere ilişkin kararlarda, özellikle iş alanlarını daraltan otomatik donatımın kullanıma sokulması üzerinde sözsahibi olmak istiyorlar. İşçiler ayrıca, işçi alma ve çıkarmaktan sorumlu şirket personel müdürlerinin atanmasında veto hakkı da istiyorlar.

1975'de Blackpool'da yapılan TUC (İngiltere Sendikalar Kongresi) Konferansı'nda binin üzerinde delege, işverenlerin üretimi durdurma kararını protesto etmek için işçilerin işletmelere elkoymasının sendikaların iş alanlarını koruma savaşımının yasal bir aracı olduğu yolunda bir kararı oybirliğiyle aldı. Bu, TUC'un tekellere ve işçi sınıfının bu savaşım biçimini bir «suç» diye niteleyen burjuva yasallığına karşı açık bir savaş ilanıydı. 1974'den 1976 baharına dek geçen dönemde İngiltere, Fransa ve İtalya'da işçiler 500'e yakın yerde işyerlerine elkoyup, kendileri işlettiler.

İsveç sendikaları, devlet yatırım fonunun, halk üzerindeki vergi yüküyle değil, işverenlerin yıllık kârlarında yapılacak % 5–10'luk kısıntılarla oluşturulması gereğine inanıyorlar. Onlar, yeni bir sendika stratejisine, yani büyük sermaye ve burjuva erkine karşı bir atak stratejisine gerek bulunduğunu söylüyorlar.

İşçi sınıfı etkinliğini yükselterek, içinde toplumsal üretimin geliştiği ve kapitalist kâr hırsının oluşturduğu devresel çerçeveyi değiştirmek için yapabilececek birşey olmadığı varsayımına dayanan hiçbir politikayı kabul etmeyeceğini ilân etmiştir. «The Daily World», Ohio'daki Youngstown'dan 75 mil uzaklıktaki Pittsburg'a yürüyerek, ABD Steel Corporation'ın merkezi önünde, Youngstown'daki işletmenin açık tutulması istemiyle gösteriler yapan işten atılmış 1.500 çelik işçisinin ana belgisinin «kârdan önce insan» olduğunu bildiriyor. Burjuva yığınsal iletişim araçlarının işsizliğin sınıfsal temelini kamufle etme çabalarına karşın, emekçiler arasında bu hastalığın gerçek nedenlerini kavrayanlar giderek çoğalıyor. Bunu, Köln Toplumsal Olanakları Araştırma Enstitüsü'nün işsizler arasında yaptığı bir soruşturmanın sonuçlarında görmek olanaklıdır: Katılanların % 60'dan çoğu işsizlik konusunda suçlunun toplumsal sistem olduğunu söyledi.

Sendikaların eylemleri gittikçe artan ölçüde, bunalıma karşı korunmak-tan çok, bunalımdan çıkışı olanaklı kılan yeni bir gelişme modeli yaratıl-masını amaçlıyor. Burada komünist partilerine büyük bir rol düşüyor, çün-kü onlar devlet-tekelci kapitalizmine karşı demokratik seçeneği formüle etme görevini üstlenmişlerdir. Onlar, anti-tekelci savaşımın güncel ve uzun erimli görevlerini sosyal-ekonomik gelişmenin genel sorunlarıyla organik biçimde bağlayarak, toplumsal yeniden kuruluş süreçlerine yeni yeni itkiler veriyor ve böylelikle, reformistlerin tersine, işçi sınıfı hareketi-nin taktik ve stratejik ereklerinin birliğini sağlıyorlar. Komünist partileri, işçi sınıfının şimdiye değin ücret, emeklilik maaşı, yardım ve toplumsal ödenek artışları ve çalışma saatlerinin azaltılması istemlerinde, işsizlik sorununda olduğundan daha büyük başarılar kazanmış olduğuna inanı-yorlar. İşsizlik sorununun çözümünün, devlet ve ulus düzeyinde derin dön-üşümleri gerektirdiği bir gerçektir. Başka bir deyişle, yapısal bunalımdan – üretim, ulusal ürünün dağılımı, yatırımlar vb. yapısı – kurtulmak için, bu yapıların kendisinde köklü bir değişiklik yapılması gerekir. Bu işçi sınıfının, saflarını güçlendirmekte, strateji ve taktiklerini saptamakta ve ayrı ayrı kapitalist ülkelerin somut politik bağlamında karmaşık ön-lemleri formüle etmekte yeni bir aşamaya yükselmesini gerektirir.

Örneğin, İsveç Sol Komünistler Partisi iş alanları yaratmak, ülkenin üre-tim yaşamını yenilemek ve yönünü değiştirmek için bir ulusal program önermiştir. Program şu temel önermelere dayanıyor: İşsizlik, ekonomik planlamaya gitmeden de azaltılabilir, ama daha köklü bir biçimde azal-tılması isteniyorsa, kapitalist üretim ve erk koşullarını etkileyecek bazı yapısal reformlara gerek vardır. Tersî durumda, yeni iş alanlarının yara-tılması, eskilerin tasfiyesine yetiştirmez. İş alanı için savaşım belirli bir politik düzeye ve yaygınlığa ulaşıncı, işsizliği üreten ekonomik sistemin kendisine karşı bir savaşıma dönüşür, iyelik sistemi ve erk yapısında de-ğişiklikler kaçınılmaz hale gelir: «İş için savaşım, erk için savaşımdır.»

Komünist partilerinin en keskin sosyal-ekonomik sorunların çözümü için verdikleri savaşım, komünistlerin, bu yorucu dönemde, büyüyen saygınlıklarını emekçilerin en dirimsel çıkarlarının hizmetine adamaya istekli olduklarının kanıtıdır. Birçok komünist partisinin ileri sürdüğü programlar yeni önermeleri ve proletaryanın işsizlik sorunlarına ilişkin geleneksel sosyal-ekonomik ve politik istemlerinin çoğunu biraraya getiriyor. Bunlardan bazıları:

- Sermaye dışatımını sınırlamaya, tekellerin yatırım stratejisini değiştirmeye, yeni sanayi ve konut yapımının oranlarını rasyonel biçimde belirlemeye, yoğun emek gerektiren imalat, hizmetler, öğrenim, kültür ve kamu sağlığı alanlarında etkinliği genişletmeye çalışmak; kentlerin ve ulaşımın geliştirilmesi; çevre korunması ve küçük işyerlerine yardım;
- Gerçek gelirleri artırarak, çalışma haftasının 30–36 saate indirilmesi, tatillerin uzatılması, ve emeklilik yaşının düşürülmesi (erkeklerde 60, kadınlarda 55);
- Zorunlu ortaöğrenim süresinin 12 yıla çıkarılması, meslek eğitimi sisteminin yaygınlaştırılması ve niteliğinin yetkinleştirilmesi.

Komünist partilerinin belgeleri, istihdam ile soğuk savaş ve nükleer silâhlanma yarışına sonverme, yumuşamayı derinleştirme ve sosyalist ülkelerle sendikal ve ekonomik ilişkileri geliştirme çabaları arasında doğrudan bir bağlantı kuruyorlar.

Komünist partilerinin sosyal-ekonomik programları ile sosyal demokrat platformların ve kendilerini ekonomik savaşımın sınırları içine hapseden sendikaların hedefleri arasında temel ayırım, bunlardan birincisinin, yalnızca toplumun başlıca üretici gücü olarak değil, en başta toplumsal, devrimci önder güç olarak da işçi sınıfının dirimsel çıkarlarına sahip çıkmasıdır. Komünistler yalnızca yığınları savaşa kaldıran görevler değil, aynı zamanda gerçekleştirilmesi şimdi bile işçi sınıfının daha hızla gelişmesine, üretim ve toplumdaki rolü ve önemini artırmasına yardımcı olacak görevler saparlar.

Komünist partilerin programları istihdam alanındaki bunalımın nedenlerini tasfiye etmeyi amaçladığından belli oranda etkili olmayı sağlama alıyor. Aynı zamanda komünistler, varolan yapıların içinde herhangi bir önlemler dizisinin sınırlı bir başarıdan öteye gidemeyeceğinin açıkça bilincindedirler. Tekeller ve hükümetler, sürekli olarak, emekçi halkın, hakları uğrındaki savaşımında elde ettiği kazanımları tesirsizleştirmeye uğraşıyorlar, uğraşmayı sürdüreceklere de. Komünistler, işsizlik sorununun çözümünü varolan toplumsal sistemi değiştirme göreviyle bağlamaya çalışıyorlar. Onlar, toplumsal ilerlemeyi, tam istihdam için güvenceler getirebilecek bir ekonomik gelişme aracına dönüştürmek için, sosyalist bir toplum kurmanın zorunlu koşul olduğuna inanıyorlar.

Komünistler ve Sosyalistler

Geçtiğimiz Ocak ayında BSS'de, Lüksemburg Komünist Partisi Başkanı Rene Urbani'nin «Komünistler ve Sosyalistler: İşbirliğinde Olanaklar ve Sorunlar» başlıklı bir yazısı çıktı. Okurlarımızın tepkisi, bugünkü sınıf savaşımının temel bir sorunu olan bu sorunun uyandırdığı geniş ilginin kanıtıdır. Urbani'nin yazısının özendirdiği bir diğer yazıyı yayımlıyoruz.

Savaş Arkadaşları Arasında Diyalog:

Gücümüzü Artırmak İçin Güçlerimizi Birleştirelim

Pedro Mayta

Peru Komünist Partisi MK Politik Komisyon üyesi

Arturo Valdes Palacio

Peru Sosyalist Devrimci Partisi Yönetim üyesi

Peru'da Mayıs genel seçimleri öncesinde Komünistlerle Sosyalistler, başka politik parti ve grupları da içeren Sol Birlik adlı bir bağlaşıklık kurdular. BSS, Pedro Mayta ve Arturo Valdes Palacio'dan, bundan doğan işbirliği deneyimi hakkında bilgi istedi. Aşağıda bu diyalogu sunuyoruz.

● **Soru:** Bağlaşıklığınızı Peru'daki devrimci savaşım zorunlu kılmıştı. Partileriniz, önceki ve şimdiki askersel hükümetlerin uygulamaları hakkında ne düşünüyor?

● **Arturo Valdes:** Birinci askersel hükümet devrimci bir kılığa büründü, ama kısa sürede bunu terketmek zorunda kaldı. Başarının gereği olan halkla etkin bağlar kuramadığı için, verdiği sözlerin çoğunu yerine getiremedi. Ne yazık ki, biz sosyalistler bunun çok geç farkına vârdık. Biz, yığınların gerçek gereksinim ve istemlerini bilmeden, bunlara özenle eğilmeden, çeşitli yasalar ve kararnamele çıkarmakla halkın tatmin edilebileceğini sanıyorduk. Şimdiki Morales Bermudez hükümetine gelince, o sendikalara ve ilerici partilere karşı gaddarca baskı önlemlerine başvuruyor, bunların yöneticilerini kovuşturuyor, hapse atıyor. Emekçi halkın çıkarlarına boşveriyor, Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) buyruklarına uyarak, ekonomik bunalımın sıkıntılarını halkın omuzlarına yüklemeye çalışıyor. Onun politikası yığınları her zamankinden daha büyük bir yoksulluğa mahkum ederken, bir avuç dev kapitalisti daha da zenginleştiriyor.

yor. Yoldaş Mayta'nın ne söyleyeceğini bilmiyorum, ama gerek sosyalistler gerekse komünistler hükümetin politikasına karşı çıkıyorlar ve onun gittikçe artan saldırılarına hedef oluyorlar.

● **Pedro Mayta:** Partimiz hükümetin devrim ülkelerine ihanet ederek, kapitalizm ve emperyalizm yanlısı bir konum aldığına inanıyor. Onun ekonomik ve işçilere ilişkin politikası boylu boyunca gericidir. Rejim demokratik hak ve özgürlükleri geçersiz kılmaktadır.

Biz hükümete ve onun halka karşı politikalarına açıktan karşı çıkıyoruz. Komünistlerin, sosyalistlerin, öbür solcuların ve ayrıca sendikacıların üzerine ağır darbeler vuruluyor. Bunlardan çoğu işinden atılmış, hatta tutuklanmıştır. Kısa bir süre önce, aralarında Peru Komünist Partisi MK Politik Komisyon üyesi ve Genel Emek Konfederasyonu Genel Sekreteri Eduarda Castillo'nun da bulunduğu 5.000 işçi, sosyalistlerle birlikte örgütlediğimiz beş greve katıldıkları için işlerinden atıldılar.

Gerek Komünistler, gerekse sosyalistler erkin anti-emperyalist bir halk hükümetine devri ve bir sosyalist perspektif için savaşıyorlar. Birliğimizin temeli budur.

● **Soru:** Komünist-sosyalist bağlaşıklığı seçim kampanyası sırasında oluştu, ama daha derin amaçlar gütmüyor mu?

● **Arturo Valdes:** Pek tabii. Biz, Peru Komünist Partisi'ni etkili ve sınanmış bir sol güç olarak görüyoruz; O, 50 yıl önce kurulmuştu. Politik görüşlerimiz ve değerlendirmelerimiz büyük ölçüde çakışıyor. Komünistler için de önemli olduğuna inandığım bir sorun olan bağlaşıklarımızı düşünürken, aklımıza ilk gelen PKP'dir. Bunun da ötesinde, sosyalistler, her zaman komünistlerle bir bağlaşıklığın yalnızca seçimlere girmek için değil, aynı zamanda ilerki savaşım için de gerekli olduğuna inanmışlardır. Bildiğim kadarıyla, şimdiki işbirliğine ve onun açılımlarına yüksek bir değer biçen PKP Merkez Komitesi Genel Sekreteri Jorge del Prado'yla çok iyi ilişkiler geliştirdik.

● **Pedro Mayta:** Haklısınız, bağlaşıklığımız ortak yakın politik hedefler üzerine dayanıyor. Bunlardan başlıcası, emekçi halkın durumunu iyileştirmek, ülkeyi demokratikleştirmek, tam bağımsızlığı kazanmak ve halkı emperyalizme karşı birleştirmektir. Sağın keskin bir anti-komünist kampanyanın içine gömülmüş bulunduğu şu sırada, komünist-sosyalist işbirliğine duyulan gereğin özellikle yakıcı olduğu inancındayım. Sağ, bu kampanyayla kimi zaman halkın bir bölümünü etkilemeyi başarıyor. Partilerimizin eylem birliğinin, gericiliğin eşgüdüllü saldırılarına karşı direnmemize ve öbür demokratik örgütlerle anlaşma yollarını bulmamıza, onların safları arasındaki anti-komünist önyargıların tasfiyesine yardımcı olduğuna birçok kez tanık olduk. Güçlerimizi birleştirmenin güçlenmek demek olduğunu güvenle söyleyebiliriz.

● **Soru:** Görüş birliği, aynı zamanda komünist-sosyalist bağlaşıklığının karşıtlarına ilişkin ortak bir görüş anlamına da geliyor mu?

● **Pedro Mayta:** Önce burjuva reformist bir parti olan APRA üstüne bir iki söz söylemek istiyorum. O'nun programı ne anti-emperyalisttir, ne de anti-kapitalist; oysa ki Peru'nun içinde bulunduğu bunalım yabancı tekellerin varlıklarının ulusallaştırılmasını ve daha eşitlikli bir gelir dağılımını gerektiriyor. APRA her zaman sağ politik örgütler ve hükümetlerle işbirliği yapmıştır, buna karşılık komünistler gerici parti ve rejimlere şaşmaksızın karşı çıkmıştır.

● **Arturo Valdes:** Bu değerlendirmeye katılıyorum. Belki APRA'nın kendini sol bir partiymiş gibi gösterdiğini eklemem gerekir. Yanısıra O'nun halk arasında belli bir etkisi vardır.

● **Pedro Mayta:** Doğrudur. APRA'nın, ulusu toprak sahibi bir oligarşinin yönetmekte olduğu 1920'lerde kurulduğunu ve onun burjuva reformist emellerinin, toprak sahipleri ve finans devlerinin baskısından kurtulmak isteyen orta katmanlara ve emekçilere, seslendiğini anımsayalım.

● **Arturo Valdes:** APRA taraftarları, anti-emperyalist belgiler ileri sürdükleri ilk dönemde vahşice kovuşturuluyorlardı. APRA, uzun bir süredir halka karşı dönmüş olduğu halde, bugüne değin koruduğu, bir cefakar parti havası kazanmıştır. O'nun yurtdışından, öncelikle FAC ve Venezuela Sosyal Demokrat Partiler'inden kabarık tutarlar aldığını ve bunu halk için aşevleri, hukuk ve sağlık danışma merkezleri ve benzeri gibi yerler için kullandığını da unutmamak gerekir.

● **Pedro Mayta:** Hükümete katılması da APRA'nın etkisini besliyor. Böyle olduğu halde, komünistler, sosyalistler ve öbür devrimciler daha şimdiden APRA'dan daha çok başarı elde etmişlerdir. 1978 seçimlerinde APRA'nın % 35 oyuna karşılık, biz oyların % 36'sını kazandık. Ayrıca biz örgütsel bakımdan da daha güçlüyüz ve sendikalarda köylü örgütlerinde daha çok yandaşımız var. Geçtiğimiz Mart ayında, APRA'nın kontrolündeki Tekstil İşçileri Federasyonu bir grev çağırısı yaptı. APRA yönetimi Federasyon'un yerel örgütlerini desteklemeyi reddetti ve gerçekten de, grevi baltalamak amacıyla hükümetle görüşmeye oturdu. Komünistler ve sosyalistler grevcileri savunmak için harekete geçince, sonuçta APRA'nın kimi kolları ayrılarak sınıfsal bir konuma geçti.

● **Soru:** Söylediklerinizden anlaşıldığına göre, komünistler ve sosyalistleri birbirlerine yakınlaştıran pekçok politik sorun var. Ya ideoloji konusunda durum nedir?

● **Pedro Mayta:** Biz Marksist-Leninizist ve ereğimiz Peru'da bir sosyalist, ardından da komünist toplum kurmaktır. Sosyalistlere gelince, onlar özellikle devrimci olmakla birlikte, kimi Marksist-Leninizist kavramları

benimsemiyorlar. Öyle bile olsa, ben, sonuç olarak yalnızca politik taktik konularında değil, başka konularda da aynı şekilde işbirliği yapacağımız düşüncesindeyim. Bu bağlaşıklarımızın görüşlerine saygı duyarız ve eylem-birliği sürecinde sosyalistlerin ve öbür devrimcilerin Marksizm-Leninizm'in dirimselliğini değerlendireceklerine güveniyorum.

● **Arturo Valdes:** Biz sosyalistler, komünistlerin ideolojik görüşlerinin tümünü paylaşıydık, kendimize ayrı bir parti kurmazdık. Onları paylaş-
saydık, gider PKP'ne katılırdık. Partimiz bağımsız bir ulusal güçtür. O, bağlantısızlar hareketini destekler ve uluslararası ideolojik kutuplardan hiçbirine bağlı değildir.

Birinci Kongremiz, Sosyalist Devrimci Parti'nin Marksist-Leninist bir örgüt olarak tanımlanıp tanımlanamayacağı sorununu tartıştı. Üstün gelen ve benim de tümüyle inandığım görüş, üyelerin çoğunluğu bilimsel sosyalizmin kurucularının görüşlerini benimseyinceye değin böyle bir tanımın yanlış olacağı yolundadır. Bununla birlikte, genel hatlarıyla ideolojik doğrultumuz marksisttir. Bundan kuşku edilemez.

● **Soru:** Partileriniz Peru'da devrimci sürecin geleceğini nasıl görüyorlar?

● **Alturo Valdes:** Bu ortamda, toplumun derece derece gelişmesi yoluyla sosyalizme varmak olasılığından söz etmek ütopyacılık olur. Gerçek görünüş, silâhli savaşım olacağı yönündedir. «Ne yazık ki» diye ekleyebilirim, çünkü bunun kurban isteyeceği kuşkusuzdur.

● **Pedro Mayta:** Devrimci sürecin olasılıkla nasıl gelişeceğini kesin olarak söylemek için yeterli deneyime sahip olduğumuzu sanmıyorum. Emin olduğumuz tek şey, emperyalizme sıkıca bağlı olan burjuvazi ve oligarşinin erki gönül rızasıyla bırakmayacağıdır. Buradan, zor kullanılması gerekeceği sonucu çıkıyor. Ama bu, bizim görüşümüze göre, hiç de bir iç savaş, gerilla savaşı ya da genel olarak silâhli savaşımın kaçınılmaz olduğu anlamına gelmez. Bizim «zor»dan anladığımız, yığınların savaştan eylemine duyulan gereksinimidir. Bu gerçekten önemlidir ve bunun sonucunda doğacak savaşım biçimlerine gelince, bunlar ileride görülecektir. Şimdi başta gelen görev, halkın utkusunun yolunu açmak için Sol Bağlaşıklığı güçlendirmektir.

Gericevrilmez Değişiklikler

Tomas Borge Martines

Sandinista Ulusal Kurtuluş Cephesi Yönetim üyesi
Nikaragua İçişleri Bakanı

«Nikaragua özgür olacak, çünkü O'nu seven evlatları var.» Efsanevi Augusto Cesar Sandino'nun bu kâhince sözleri gerçek olmuştur. Nikaragua'nın yeni yurtseverler kuşağı, o özgür halkın generalinin uğrunda döğüşüp can verdiği şeyi yaşama geçirmiştir. Bu yurtseverlerden biri, Tomas Borge Martines, halkı Somoza diktatörlüğü üzerinde utkuya ulaştıran Sandinista Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin hayatta kalan son kurucusudur. Aşağıda, BSS muhabirinin Tomas Borge Martines'le yaptığı bir görüşmeyi yayımlıyoruz.

● Soru: Nikaragua devrimi dünya basınında çeşitli biçimlerde değerlendirildi. Sandinistaların kendi görüşü nedir?

● Yanıt: Biz onu demokratik, anti-emperyalist bir halk devrimi olarak görüyoruz. O, zorbalığı ortadan kaldırmıştır ve yığınlar, halk örgütleri aracılığıyla ona aktif olarak katılıyorlar. Ülke politik bağımsızlığına kavuşmuş ve halk kendi evinin efendisi olmuştur. ABD artık bir egemen olmak şöyle dursun, bir patron olarak bile kabul edilmeyecektir. Hedeflerinden biri tarımda üretim ilişkilerini değiştirmek olduğu için, devrimimize bir toprak devrimi de denebilir.

Bugün görevimiz, devrimci Sandinista erkini koruyup pekiştirmek, ulusal ekonomik diriliş için 1980 olağanüstü planını yerine getirmek, köklü dönüşümler sürecini derinleştirmek, emekçi halkın yaşam koşullarını iyileştirmek, bir demokrasi, adalet ve dayanışma modeli olmasını arzula-dığımız anayurdumuzun saygınlığını artırmaktır. İlerde tam ulusal bağımsızlığı elde etmek, ekonomik ilerlememizi hızlandırmak ve halkın gönen-cini yükseltmek üzerinde yoğunlaşacağız.

Tarihsel gelişmenin yasallıklarının bir belirışı olan Sandinista devrimi, bütün öbür gerçek halk devrimleri gibi, derinliğine ulusaldır. Geçmişteki ve şimdiki anti-emperyalist savaşım deneyimimiz ve Nikaragua'nın büyük yurtseveri Augusto Cesar Sandino'nun ve Somoza kasaplarıyla savaşırken 1976'da şehit düşen Cephe'nin kurucularından Carlos Fonseca Amador'un fikirlerini her zaman anlayıp benimsemiş olan halkımızın devrimci yaratıcı-lığı, cesareti ve kahramanlığını kastediyorum. Sandinistalar, insanın in-

sanı sömürmesini ortadan kaldırmak için emperyalizmle savaşmış ve savaşmakta olan öbür ülkelerin, öbür savaşçıların devrimci deneyimine yaratıcı, ciddi bir yaklaşım göstermeye çalışmışlardır. Biz daha önceki devrimlerin başarı ve yanlışlarını çözümlüyor, davamızla bir ilişkisi bulunan bütün toplumsal olayları incelemeden geçiriyoruz.

● **Soru:** Bugün Nikaragua'da politik güçlerin dizilişi konusunda neler söyleyeceksiniz?

● **Yanıt:** Halkın ana yığını SUKC'ni ve O'nun yönetimini kararlılıkla ve diyebilirim ki, hararetle destekliyor. Geleneksel partiler, özellikle tutucu ve liberal partiler varlıklarını sürdürüyorlar. Ama bunlar hemen hemen yokolma noktasındadırlar. Kimisi, örneğin nüfusun önemsiz bir azınlığını temsil eden Sosyal Hristiyan Parti gerici çevrelerce destekleniyor. Ayrıca, Somoza rejimine muhalefet etmiş, Bağımsız Liberal Parti ve Sosyal Hristiyan Halk Partisi gibi güçler de var. Nikaragua Sosyalist Partisi'ne gelince, O'nun gruplarından biri SUKC'ne katılmış durumdadır, öbür grup ise Cephe yönetimi ile görüşmeler yapmaktadır ve büyük olasılıkla, o da yakında katılacaktır. Bunlardan başka, SUKC'ni eleştiren Nikaragua Demokratik Hareketi gibi örgütler de var. Biz, ayrılıkların üstesinden gelmeye ve olanak bulunduğu zaman, taktik bağlaşıklıktan stratejik bağlaşıklığa geçmeye çalışıyoruz.

Ülkemizde anlatım özgürlüğü ve dinsel serbestlik sağlanmıştır. Bu özgürlüklerden ilki, yalnızca, Nikaragua'daki gelişmelerin seyrini geriçevirmek arzusunda olan Somoza yardakçılarına ve karşıdevrimcilere tanınmamıştır. Bizim demokrasimiz ne iki yüzlü ne de sahtedir, hele Somoza'nın dayatmış olduğu ve şimdi Paraguay'lı ortağı Stroessner'in savunduğu «demokrasi»yle hiçbir ortak yanı yoktur.

Sandinista Cephesi'ni güçlendirmek ve O'nun temeli üzerinde halkın politik önderi olacak bir devrimci öncü parti yapılandırmak için elimizden geleni yapıyoruz. Sandinista sendika merkezi gibi yığın örgütlenmelerinin gelişmesini her yönden cesaretlendiriyoruz. Bunun bütün koşulları vardır. Sendikalar eşgüdüm merkezi, tek bir sendika merkezi kurma önerimizi destekliyor. Ayrıca Sandinista 19 Temmuz Gençlik Birliği'nin ve Tarım İşçileri Birliği'nin çalışmalarına da büyük önem veriyoruz. Bir çocuk örgütü kurmayı planlıyoruz. Tüm bu birlikleri, öncüyü yığınlarla bağlayan birimler olarak görüyoruz. Özgörevi, SUKC'nin politik çizgisini yığınlara açıklamak ve ulusun önderlerini, halkın özlemleri, beklentileri, görüşleri ve kaygılarından, istemleri ve yapıcı eleştirel önerilerinden haberi kılmak olan Sandinista savunma komiteleri özel bir önem taşıyorlar. Doğaldır ki, Sandinista halk ordusunu, halk milislerini ve ayrıca suçlulara karşı savaşmak ve bütün karşıdevrimci etkinlikleri önlemek amacıyla kurulmuş güvenlik servisi ve polisi güçlendiriyoruz.

● **Soru:** 1980 için olağanüstü ekonomik plana değindiniz. Onun hedeflerinden biraz sözedermisiniz?

● **Yanıt:** Planın amacı yakıcı toplumsal sorunları çözmektir: Açları doyurmak, halka yiyecek sağlamak, işsizliğe son vermek ve emekçilerin gerçek gelirlerini yükseltmek. Gelecekte, varolan potansiyellerden, en başta da ulusun su ve yeraltı ılıcalarından tam bir biçimde yararlanmamız ve ülkemizde kesinlikle varolan petrol için özenli araştırmalara koyulmamız gerekecek. Rayından çıkmış ekonomiyi düzeltip, daha yüksek bir yaşam düzeyine ulaşınca, ekonomimizde atom enerjisi kullanımını planlamaya başlayabiliriz.

● **Soru:** Nikaragua konusunda kimi uzmanlar, yönetimin ekonomide burjuvazi ile yanyana varolma politikası izlemesi koşuluyla, ülkenizin ilerici dönüşümleri yaşama geçirebileceğine inanıyorlar. Bu konuda sizin görüşünüz nedir?

● **Yanıt:** Gerçi, burjuvazinin üretimi geliştirmemize yardımcı olmaya hazır olan bölümünün ekonomik bilgisine gereksinmemiz var. Ama bize gereken, «yanyana varolmak»tan çok, ülkemizde varlık süren koşullarda yaratılması buyurucu olan bir karma ekonomidir.

SUKC'nin ekonomik politikası üç iyelik biçiminin bileşimini öngörüyor: Özel, karma ve kamu ya da bizim deyişimizle tüm halkın iyeliği. Bu halk iyeliği, Somoza'nın ve O'nun çevresindeki zümrenin, satılmış burjuvazinin varlıklarına elkonarak, ayrıca eskiden yabancı şirketlere ait olan maden, orman ve su kaynakları ulusallaştırılarak yaratıldı. Devrim güçlendikçe ve halkın sınıfsal bilinci arttıkça, şimdi yeralan devrimci değişiklikleri benimseyen burjuva kesimleriyle ilişkileri gerginleştirmeden, kamu iyelliğini genişleteceğiz. Ulusun ekonomik ilerlemesine katkıda bulunmaya ve onu gerilikten kurtarmaya hazır olanlara yeşil ışık yakmış bulunuyoruz. Öte yandan, yeni gerçekliğe karşı olan, Sandinista devriminin temel yasallıklarını, devrimin geriçevrilmez olduğunu anlayamayan, inatçılıkları ya da boş düşleri yüzünden kafalarını duvara vuran kimselere ise kırmızı ışık yakacağız. Özel işletmecilere birçok kez söylediğimiz gibi, devrimimiz, geri vites dışında bütün viteslerin bulunduğu bir arabaya benzetilebilir.

Ne yazık ki, Özel Sektör Yüksek Konseyi'nin kimi yöneticileri bunu anlamaktan yoksunlar. Bunlar, hükümetin birçok kararnamesinden, özellikle de köylülere işgal ettikleri toprakların tapusunun verilmesine ilişkin kararnameden duydukları hoşnutsuzluğu belirten bir bildiri yayımlamışlardır. Doğaldır ki, toprak reformu bu Konsey'in işine gelmiyor. O'nun tepkisi kolayca açıklanabilir: Konsey üyeleri, yüzyıllardır köylüler üzerinde en ağır sömürüye dayanarak gelişip serpilen toprak sahibi sınıfla sıkı sıkıya bağlıdır. Yüksek Konsey'in bu tutumu halkın, en başta da köylülerin desteğini kazanmıyor, kazanamaz da. Yabancı bankalara sermaye akını-

nın artması bundandır. Bu, işverenlerin bir bölümünün, devrimci sürecin radikalleşmesine tepkisidir. Bu tür hareketler, geçenlerde kabul edilen bir devrim yasasının etkinlik alanına giriyor. Bu yasa'yı şaşmaksızın uygulayacağız. Sandinistalar, önyargılı bir azınlığın, bağımlılık ve sömürü zincirlerini kırmak, özgürlük ve bağımsızlığa kavuşmak için savaşımına kalkmış olan halka kendi iradesini dayatmasına asla izin vermeyeceklerdir. İlerleme düşmanlarının çıkarlarının en çok ezilen ve sömürülen sınıf olan köylülerin çıkarlarının üstünde tutulmasına izin veremeyiz. Köylülerimiz daha iyi bir yaşam hakkına sahiptirler. Onlar bu hakkı savaşım, iç savaşta aktif katılarak kazanmışlardır.

● **Soru:** Yeni Nikaragua dış politikada nasıl bir çizgi benimsemiştir?

● **Yanıt:** Sandinistalar, devrimin utkusundan önce kendilerini destekleyen örgüt ve ülkelere şükran borçludurlar. Bugün biz, ulusal egemenliğimize saygı gösteren, ulusal kurtuluş ve toplumsal ilerleme savaşımımızın yanında yer alan bütün devletler ve halklarla dostça ilişkiler istiyoruz.

Nikaragua'nın temel dış politika çizgisi bağlantısızlıktır. Bu, Havana Bağlantısızlar Konferansı'nda Comandante Daniel Ortega tarafından kuşkuya yer bırakılmayacak bir biçimde belirtildi. Biz, bağlantısızlık politikasını, tam ulusal egemenlik için, karşılıklı eşit değişim ve eşitliğe dayalı yeni bir ekonomik düzen için savaşım olarak anlıyoruz. Sandinistalar, anti-emperyalistler olarak, sömürgecilik, yenisömürgecilik, ırkçılık, siyonizm ve ırkayırımının yok edilmesini kesinlikle savunuyorlar. Doğal olarak biz, dünya barışı ve yumuşamadan, uluslararası ortamı kuşkusuz iyileştirecek olan SALT-2'nin biran önce onaylanmasından yanayız.

SUKC, barış içinde birarada yaşamayı, emperyalizmle ve toplumsal ezgiyle uzlaşmak olarak görmüyor. Biz, halkların, özgürlüğe kavuşmak için, silâhli savaşım da içinde her yöntem ve biçimi kullanma hakkına tümüyle sahip olduklarına inanıyoruz. Sandinistalar zorbalığa karşı bir gerilla savaşını başlattılar ve barışı kazandılar; Latin Amerika'daki öbür halklar da sömürücü sınıfın baskı aygıtını parçalayabileceklerini ve halk demokrasisini kurabileceklerini, böylelikle dünya barışı, yumuşama ve anti-emperyalist savaşımına katkı yapabileceklerini kanıtlayabilirler.

Kuşkusuz, sosyalist topluluk, emperyalizmin saldırgan emellerini dizginlemekte ve devrimci süreçler için elverişli koşullar yaratmakta çok önemli bir rol oynuyor. Sovyetler Birliği ve öbür sosyalist topluluk devletleri yumuşamaya büyük katkı yapmışlar ve yenisömürgeci bağımlılık zincirlerini kırmış olan uluslara elle tutulur politik ve maddesel destek sağlamışlardır. Latin Amerika uluslarının içişlerine emperyalist karışmaya karşı başka ülkeler de savaş veriyor. Utkumuzun hemen öncesinde bir dizi Latin Amerika ülkesinin, özellikle Meksika'nın aldığı tutum buna örnektir. O ülke-

lerin kararlı eylemlerinden ötürü, ABD'nin Nikaragua'ya ilişkin mücadeleci planları suya düştü. Bugün bu ülkelerden kimisi, El Salvador'a bir ABD askersel müdahalesini önlemek için adımlar atıyor. Kendi payımıza biz, El Salvador'a karşı herhangi bir saldırıyı kendi işlerimize bir karışma sayacağımızı bildirmiştik.

● **Soru:** Emperyalizm ve yerli gericilik devrimi yolundan saptırmak için ne gibi taktikler ve yöntemler kullanıyor?

● **Yanıt:** Bunlardan başlıcası, ülkemize şantaj yaparak, kredi için bağlayıcı koşullar kabul ettirmektedir. Kimi uluslararası konularda Nikaragua, ABD'nden farklı bir tutum alırsa, bunun ABD'nce planlanan yardım programını tehlikeye düşüreceği bize birçok vesileyle bildirilmiştir. Bu gibi durumlarda biz her zaman, Sandinistaların kendilerini satmayacakları ve teslim olmayacakları yanıtını veriyoruz. Yerli gericilik de devrimci süreci istikrarsızlaştırmaya ve ekonomik diriliş programını baltalamaya uğraşiyor. Kimi burjuvalar, daha önce sözünü ettiğim gibi, sermayelerini dışarı kaçırıyorlar. Üretimi kısıyor ve kârlarını saklıyarak cezadan kurtulmak için, mali raporlarını çarpıtıyorlar. Fabrikaları kapatıyor ya da işyerlerine zarar veriyorlar; devletin elinden gelen tüm mali desteği sağlamasına karşın, iş etkinliklerini en aza indiriyorlar. Aşırı devrimci denen örgütler de aslında onların değirmenine su taşıyorlar. Onlar da devrim yolunun sapkınlıklarıdır. Hükümete karşı eylemler kışkırtıyor ve işçileri gerçekçi olmayan istemlerde bulunmaya özendiriyorlar.

Biz bu düşmanca eylemlere yasaların izin verdiği olanca sertlikle, derhal karşılık vermeye çalışıyoruz. Sandinista devrimi, erkini yaşama geçirmek için her hakka sahiptir ve ne sağ ne de sol yaygaracıların, ekonomik diriliş planını ve halkın toplumsal sorunların çözümünde başardığı muazzam çalışmanın ürünlerini tehlikeye sokmalarına izin vermiyeceğiz. Halkın ölçsüz çaba, özveri ve kahramanlığını gerektirmiş olan devrimi korumak için gereken önlemleri alacağız.

Baskı ve Kovuşturmaya Karşı

Bu yılın baharında Bangladeş’de gergin bir ortam doğdu. Sosyal-ekonomik değişiklikler isteyen geniş emekçi halk yığınlarının bir eylem dalgası tüm ülkeyi kapladı. İlerici, yurtsever güçler ve muhalefet partileri halk hareketiyle dayanışmalarını dile getirdiler ve onu desteklediler. Ve yine – geçtiğimiz birkaç yıldır birçok başka vesile olduğu gibi – yönetici çevreler öfkeli halkın eylemlerine şiddetli bir baskıyla karşılık verdiler.

Ana darbe, yıllardır kovuşturulan, Bangladeş Komünist Partisi’ne yöneltilmişti. Anti-komünist dinsel ve komünal güçler ona karşı kışkırtıldı ve Parti’nin yapısını yerlebiretme için ardarda yinelenen girişimlerde bulunuldu.

Mart 1980’de baskı dalgası BKP’ni bir kez daha vurdu, bir çok Parti yöneticisi yasalara aykırı biçimde tutuklandı. 31 Mart gecesi Parti Sekreteri Muhammed Farhad, MK üyesi Mujahedul İslam Selim Dakka kırsal bölgesindeki KP örgütünün yöneticisi Muhul Alam, Öğrenciler Birliği Başkanı Akram Hossian, KP kadın örgütü yöneticisi Bela Nabi ve Parti MK’si organının üyesi oniki militan tutuklandı. Ana muhalefet partisi Avami Birliği’nin kimi yöneticileri de gözaltına alındı. O günden bu yana baskılar süregeliyor.

Gericiliğin, emperyalizmin desteğiyle, ülkeyi bağımsızlığa kavuşturan Başkan Mujibur Rahman’ın yurtsever rejimini devirmesinden bu yana Bangladeş’te keyfi uygulamalar ve tutuklamalar alabildiğine yaygınlaşmıştır; bu, ilerici ve yurtseverler için çetin bir sınavdır. Ne var ki, gericilik kan gölleri oluşturduktan sonra bile, halk hareketini ezmeyi başaramamıştır. Bunu, halkın öfkesinin, güçlü grev ve gösteriler biçiminde ve geçtiğimiz bahar parlamento oturumlarının boykotu biçiminde yeni bir patlayışı gösteriyor. Yığınların demokratik erekler çevresinde birleşmesi süreci düzenli olarak yol alıyor.

Devlet makamları komünistleri ve demokratik hareketi ezmeyi başaramışlardır, başaramayacaklar da. Baskılara karşın yurtsever güçler savaşı sürdürüyor ve geleceğe umutla bakıyorlar. Onların keyfi uygulamalara karşı, demokrasi ve ilerleme ülküleri için yürüttükleri savaşım, Bangladeş’teki kovuşturma kampanyasını öfkeyle kınayan ve tüm tutuklu komünistlerin, öbür yurtseverlerin derhal salıverilmesini isteyen dünya ilerici güçlerinden her zaman destek görmüştür.

Gulam Mahmud

Kapitalist Yönelimin Çıkması

Ahmed Salim

*Sudan Komünist Partisi Merkez Komitesi
Ekonomik Komisyon üyesi*

Sudan'da şimdiki durumun temel özelliği, yaşamın ekonomik, politik, toplumsal ve tinsel her alanını etkileyen oldukça keskin bir bunalımdır.

Ekonominin durumu felakete yakındır: Çok zengin doğal ve özellikle tarımsal kaynaklara sahip olan bir ülkede kişi başına gayrisafi ulusal ürün yılda 270 doların altındadır, bu da Sudan'ı anakaramızın en gelişmemiş ülkeleri arasına sokuyor. Ülkenin sonderece gerek duyduğu alt-yapı diye birşey hemen hemen hiç yoktur: Topu topu 650 kilometre uzunluğunda asfalt yol vardır, demiryolu ağı parçalanmak üzeredir ve nehir ulaşımı birkaç onyıl öncesinden daha kötü durumdadır. Enerji ve ham-madde yetersizliği nedeniyle, sınaî kuruluşlar ortalama % 20-40 kapasiteyle çalışmaktadır.

Ekili alanlar sürekli azalıyor. Sudan'ın başlıca dışsatım malı pamuk ekimi, 1970'lerin sonunda onyılın başındakiyle aynı düzeydeydi. Öbür besin ve sanayi ekinleri ürünü de azalıyor. Çiftçilik ve hayvan besiciliğinin durumu hızla kötüye gidiyor ve bu tarım ürünleri giderlerinin yükselmesinde, elde edilen gelirin sürekli azalmasında ve kırsal nüfusun kentlere göçünde yansıyor.

Bu olgular, ülkenin ekonomik gelişmesinin bir tür «sıçrama» yaptığını ileri süren resmi propagandayı yerle bir ediyor. Aslında, ekonomik harcamaları karşılayabilecek ve devlet bütçesi için istikrarlı bir gelir kaynağı sağlayabilecek tek bir proje bile gerçekleştirilmiş değildir. Bugüne dek bütçe gelirlerinin % 65-70'i emekçiler üzerinde ağır bir yük olan dolaylı vergilerden sağlanmıştır.

Yaklaşan ekonomik iflas karşısında ve dış baskı altında, Numeyri rejimi, Uluslararası Yeniden Kuruluş ve Kalkınma Bankası ile Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) ekonomiyi «kurtarmak» için ileri sürdüğü koşulları ve öğütleri kabul etmiştir. Sudan poundu devalüe edilmiş, hükümetin ekonomik politikası yabancı malî çevrelerin kontrolüne bırakılmıştır.

Sudan'ın kuzey komşusu Mısır'daki Sedat rejimi gibi, Sudan egemen rejimi de bir «açık kapı» politikası ilân etmiştir. Ama deneyler, böyle bir politikanın, bütçe açığını keskin biçimde büyütmeye, ticaret ve ödemeler dengelerini kötüleştirme, ulusal kuru daha da düşürme ve enflasyonist eğilimleri, fiyat artışlarını yoğunlaştırma eğilimi taşıdığını gösteriyor. Sudan Maliye ve Ekonomi Bakanı 1979-1980 mali yılında ülkenin ödemeler

dengesi açığının 675 milyon dolara ulaşacağını itiraf etti. Sudan'da enflasyon resmen % 25 dolayındadır, ama besin maddeleri, kira ve hizmetler gibi kalemlerde bu oran % 80-100 dolayındadır.

Bütün bunların sonucu, yağınların maddesel durumunda sürekli bir kötüye gidiştir. İşsizlik artmakta, temel gereksinim maddeleri, bunların arasında akaryakıt ve ekme, et, şeker gibi başlıca yiyeceklerin sıkıntısı çekilmektedir. Ekonomik bunalımın neden olduğu sıkıntılar yalnızca işçiler ve emekçi köylülerin üzerinde bir yük olmuyor. Bunlar aynı zamanda zanaatçıları, kent ve köy küçük ve orta burjuvazisini, hatta yabancı sermaye ve yönetici üst zümreyle bağlı olmayan büyük ulusal burjuvazinin kimi katmanlarını da etkiliyor.

Bağımsız Sudan tarihinde, derinliği ve genişliği bakımından şimdiki bunalımın bir eşi görülmemiştir. Partimiz bunun, geri kalmış bir ülkede kapitalist gelişme yolunun bunalımının bir örneği olduğunu vurgulamıştır. Kapitalist ilişkilerin gelişmesi ve yerleşmesi kapıları yenisömürgeci yayılmaya ardına dek açıyor ve ülkenin, doğal olarak bu yönelimi, her yoldan, bu arada egemen rejime ekonomik ve mali yardım sağlanarak özendirme ve desteklemek yoluyla da emperyalizmin egemenliği altına sokulmasının koşullarını yaratıyor.

Ülke içinde kapitalist gelişme yolunun baş savunucusu ve uygulayıcıları, çok kısa bir süre içinde yönetici bürokrasi ve sivil, askersel erk aygıtının teknokrat üst zümresi arasında yükselmiş olan burjuvazinin «yeni» katmanlarıdır. Bunlar çoğunlukla, eskiden, özellikle Mayıs 1969 darbesinden (!) önce sol güçlerin yanında yer almış olan küçükburjuva katmanlardan geliyor. Bunların arasında, eskiden Partimizin üyesi olanlar bile vardır. Onlar bugüne değin, yaptıklarını sahte sosyalist ve sahte devrimci belgilere başvurarak haklı göstermeye çalışmışlardır. Herici ve yurtsever güçler üzerindeki kanlı baskıyı «devrimci erkin savunulması», halka karşı rejimi «yeni devrimci demokrasi», ekonominin yıkılışını ve yenisömürgeci egemenliğe bağlanmasını ise «sosyalist perspektifli köklü dönüşümler» diye adlandırıyorlar.

Devlet erkini ele geçiren ve onu kişisel zenginleşme aracına, ayrıca özgül bir ilkel kapitalist birikim aracına dönüştüren «yeni» burjuva katmanlar «eski» burjuvaziye vuran ve ona belirli yitkiler verdiren ulusallaştırma gibi bir dizi önlem gerçekleştirmişlerdir. Ama, ekonomide devlet sektörünün genişletilmesini de içeren tüm bu önlemler en sonunda bir bütün olarak kapitalist sınıfın yararına kullanıldı ve ülkeyi kapitalist yoldan geliştirmeyi hedefleyen politikanın maddesel tabanının pekiştirilmesine yardımcı oldu. Yabancı şirketler ve bankalara cömert tazminatlar ödendi ve Sudan topraklarında yeniden faaliyet yürütmek için ayrıcalık

(!) Şimdiki egemen rejimi işbaşına getiren askersel darbe. – *Editör.*

lar verildi. Yerli burjuvaziye daha kârlı yeni yatırım alanları açıldı. Bu, «yeni» burjuva katmanlarını, şimdi yenisömürgecilikle ve erk aygıtıyla bağları nedeniyle içinde yönetici konumlara sahip buldukları bir sınıf olarak burjuvazinin yararına çalışan bir güç haline getirdi.

Esas olarak yönetici bürokrat burjuvaziye ve ordu üst zümresine dayanan Numejri rejimi politik alanda derin bir yalıtlanmışlık içindedir. O, ilerici demokratik güçlere karşı şiddetli baskılar yapmış, bu arada eylemleri onu tutucu sağ unsurlardan uzaklaştırmıştır. Bu, şu anki ana özelliği, çıkmaza benzeyen bir durumun doğması olan keskin bir bunalım üretmiştir. Yukardaki kesimler artık eskisi gibi yönetemiyorlar, politik kurumlar ve yapıların, özellikle tek yasal parti olan Sudan Sosyalist Birliği'nin işleyişini sağlayamıyorlar. Halk ve politik yaşam üzerindeki eski sıkı askersel-bürokratik kontrolü sürdüremiyor, muhalefetin etkinliklerini bastıramıyorlar. Aynı zamanda, alttakiler eskisi gibi yaşamayı redderken, şimdilik varolan rejimi devirebilmekten yoksunlar. Bunun nedeni, gerek nesnel gerekse öznel hatırısayılır güçlüklerin üstesinden gelerek, şimdi yandaşlarını biraraya toplamakta olan muhalefetin bölük pörçük bir durumda bulunmasıdır. Bu birleşmenin amacı, muhalefete yığınların içinde bir örgütsel taban sağlamak ve diktatörlüğe karşı savaşın zorunlu bir koşulu olarak, bir birleşik yönetim kurmaktır. Meydana gelmiş olan güçler dengesi, her iki yanın insiyatifi ele geçirmeye ve yaklaşan savaşta utkuyu elde etmeye çalışarak örgütlendiği ve sıralarını sağlamlaştırdığı geçici «eşitlik» gibi bir durum yaratmıştır.

Bu koşullarda, egemen rejim, yalıtlanmışlığını kırmak ve iflastan yakasını sıyırmak çabasıyla, 1977 yazında bir «ulusal uzlaşma» çağrısı yayımladı. O «yeni» burjuva katmanlarla, resmen yasaklanmış ama aslında yaşayan «geleneksel» tutucu partilerin yönetimince temsil edilen «eski» Sudan burjuvazisi arasında bir bağlaşıklık kurarak, toplumsal tabanını genişletmek istedi. Ayrıca, son birkaç onyılıda servet ve itibarlarını özel girişimcilik alanında kullanarak yarıfeodal ve aşiret gruplarını da bu bağlaşıklığa katmak düşünülüyordu. Ülkenin kapitalist yönelimi korunurken, şimdiki rejim ve onun politik çizgisinin, tek adam yönetimi, tek parti politikası, demokratik hak ve özgürlüklerin bastırılması, devrimci harekete karşı baskı ve dinin anti-komünist amaçlarla kullanılması gibi belirleyici öğeleri olduğu gibi kalırken, doğal olarak önderlik rolü «yeni» katmanlara ait olacaktı.

Südan halkının terör sultanından illallah demiş olduğunu ve ülkenin önüne dikilen politik ve sosyal-ekonomik sorunları artık başka kanlı darbeler ya da iç savaşlar olmaksızın çözmek istediğini bilen resmi makamlar, yaptıkları «ulusal uzlaşma» çağrısının, amaçlarına ulaşmalarını kolaylaştıracak bir yığınsal destekle karşılanacağını umuyorlardı.

Sudan Komünist Partisi 31 Ağustos 1977'de yayımladığı bir bildiriyle,

«ulusal uzlaşma» konusundaki ilkeli tutumunu önesürdü. Komünistler, gerçek ulusal uzlaşmanın sonunda bunalımı doğurmuş olan eski hükümet biçimlerinin tasfiye edileceği ve ülkeye kanlı çatışmalar ve iç savaş tehlikesinden sakınma olanağı sağlayacak yeni, demokratik erk kurumlarının oluşturulacağı bir geçiş dönemi gerektiğini söylediler. Halka ve ülkeye karşı suç işlemiş olanların bütün sorumlu makamlardan uzaklaştırılması, Anayasa'da ve yasalarda temelli değişiklikler, halk yığınları, politik partiler, sendikalar ve halk örgütleri için geniş ve gerçek demokratik haklar getirilmesi, politik mahkumların salıverilmesi, mahkemelerin bağımsızlığının yeniden sağlanması, Sudan'ın ulusal egemenliğini çiğneyen bütün anlaşma ve sözleşmelerin gözden geçirilmesi, bu doğrultuda atılacak ilk birkaç adım olmalıydı.

Bu bakımdan, Sudan Komünist Partisi yetkili makamlarla görüşme düşüncesini kesinlikle reddetmemiş, bir dizi önkoşul getirmişti: Tüm olağanüstü yasaların, en başta devlet güvenliği yasalarının iptali; kapalı kapılar ardında ilkesiz bir anlaşmayı önlemek amacıyla, görüşmelerin halkın görüşleri tümüyle dikkate alınarak ve onun katılımıyla, tam bir açıklık içinde yapılması; komünistlerin bu görüşmelere, kendi Parti'leri adına hareket eden temsilcileriyle katılması.

Partimiz bu koşulları önesürerken, bir politik pazarlık amacı gütmüyor, kendisi için birtakım avantajlar sağlamaya çalışmıyor. Biz, bunalımdan demokratik bir çıkış yolu açacağına kesinlikle inandığımız için, bu koşullarda her zaman diretmışizdir. Ama bambaşka amaçları olan egemen rejim bu koşulları kabul etmedi.

Ne olursa olsun, SKP, resmi makamların önerdiği biçimiyle bir «ulusal uzlaşma»nın perspektifleri konusunda hiç hayale kapılmadı. Yaşam bizim haklı olduğumuzu kanıtladı. Şu anda bu fikir, aşırı sağcı anti-demokratik ve anti-komünist bir konum benimseyen Müslüman Kardeşler Örgütü dışında, ilk başlarda onu destekleyenler tarafından bile reddediliyor. Numeyri'nin reçetesine göre «ulusal uzlaşma», bunalımdan bir çıkış yolu olacağı yerde, onun bir anlatımı olup çıkmıştır.

«Uzlaşma» politikası daha başından beri birçok güçlük ve sorunla karşılaştı. Resmi makamlar «geleneksel» tutucu muhalefete, hükümete katılması için uygun bir formül bulma yolunda verdikleri sözü yerine getiremediler. Gerçekten de böyle bir formül bulmak çok zordur, çünkü bu, askersel-bürokratik diktatörlük ve tek adam yönetimi sisteminde köklü değişiklikler gerektirecekti. Ama pratikte bu değişiklikler – ister karar alma prosedürleri açısından, isterse erki paylaşmak açısından olsun – yığın hareketinin canlanmasına yardımcı olabilirdi. Ve bu her iki tarafın da, hem egemen rejimin, hem sağ muhalefet güçlerinin sakınacağı bir şeydi.

«Ulusal uzlaşma» ayrıca, onu destekleyen politik parti ve grupların kendi örgütlerini dağıtarak Sudan Sosyalist Birliği'ne katılmalarını öngörüyor. Ne ki, Numeyri rejiminin ülkeye dayatmış olduğu biçimiyle tek parti sistemi şimdi tümüyle gözden düşerek, Sudan halkı tarafından kesin bir biçimde reddedilmektedir. SSB, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ülkede boyveren partiler gibi gerçek bir politik örgütlenme değil, rejimin ta özüdür. O, halka karşı diktatörlüğün iğrenç yüzünü örten maskeden başka birşey değildir. Yalnızca varolan tek parti sistemindeki bir iki değişiklikle, Sudan'ın politik yaşamında reform yapmak olanaksızdır. Bu sahte partide, yukardan aşağı seçimlerle, SSB'nin yığın örgütleri üzerindeki sultasının ortadan kaldırılmasıyla, güvenlik servisiyle bağlarının ortadan kaldırılmasıyla, güvenlik servisiyle bağlarının koparılmasıyla ve hükümet kurumlarınınca mali bakımdan beslenmesine son verilmesiyle ya da başka önlemlerle herhangi bir köklü değişiklik meydana getirilemez.

Mısır'da yaşanan buna benzer bir deneyimin tam bozgunu, Sudan'ın politik sisteminin bunalımını son birkaç yıldır daha da yoğunlaştırmıştır. Mısır'da Arap Sosyalist Birliği'nin başına gelenler, Sedat'ın, Mısır'da çalışmasına izin verilen ve halk düşmanı rejimin politikasını uygulamakta bir alet olarak kullanılan tek partisinde, demokratikleşme kılıfında çeşitli parti içi platformlar kurarak içten reformlar yapılabileceği yolundaki geniş çaplı reklamı yapılan savlarının özden yoksun olduğunu gösterdi. (2)

«Ulusal uzlaşma» çerçevesinde SSB'ne katılmayı kabul eden bir politik gücün bağımsızlığını yitireceği ve halkın bu nefret edilen örgüte kesinlikle yönelteceği ağır tarihsel suçlamanın kapsamına girecek bir suç ortağı olacağı şimdi apaçık ortadadır.

Numeyri diktatörlüğünün planlarının halk düşmanı gerçek yüzünü, onun dindarların duygularını başta komünistler olmak üzere, ilerici ve yurtsever güçlere karşı yönlendirerek, yığın hareketindeki atılımla savaşta İslam dininden yararlanmak için Müslüman Kardeşler ve aşırı sağ dinci politik Al-Umma Partisi'ni (sözde her ikisi de yasaklı olmasına karşın) birleştirme girişimleri de gösteriyor. O aynı zamanda, rejimi dinsel bir görünüme sokarak ve varolan iyelik ilişkilerini bir «İslamcı Anayasa» çerçevesi içinde resmileştirerek, kişisel erk rejimini perçinlemeyi amaçlıyor. Bu yönde atılan ilk adım, varolan yasaları Şeriat'a (3) uygun hale getirmek için gerekli değişiklikleri yapmak üzere bir komisyon kurulması oldu.

(2) 1976'da, Mısır'ın tek yığınsal politik örgütü olan Arap Sosyalist Birliği içinde sözümona üç platform kuruldu. 1977'de çıkarılan bir yasayla, bu platformlar ASB Merkez Komitesi'nin kontrolünde faaliyet gösteren «politik partiler»e dönüştüler. Ancak, yine aynı yasayla Birlik'in bütün örgütleri dağıtıldı. 1978 Temmuzunda ASB bütünüyle kontrol altına alınmıştır. – *Editör*.

(3) Şeriat: İslam'ın dinsel, ahlaksal ve hukuksal öngörülerinden oluşan bir hukuk sistemi. – *Editör*.

Tüm sosyal-politik yaşamı yalnızca İslam öğretisinin temeli üzerinde yenibaştan yapılandırma çağrıları, farklı dinlerin yaşadığı Sudan gibi bir ülkede özel bir tehlike sunuyor. Böylesi çağrılar ve buna uygun davranışlar, ulusal ve dinsel bir zemin üzerindeki varolan çatışmaları kızıştırma ve karmaşıklaştırma gibi bir tehlike taşıyor ve ulusal birliği zedeliyor. Bir «İslam Anayasası» düşüncesini kesinlikle reddeden Güney Sudan'daki birçok politik liderin basın açıklamaları bunun kanıtıdır. Bu tümüyle doğaldır, çünkü Güney'de nüfusun büyük çoğunluğu ya hristiyan ya da pagandır. (*)

Sudan Komünist Partisi, şimdi savaşımın, gerici ve sağcı güçlerin savladığı gibi, «Müslümanlık ya da dinsizlik» ikilemi çevresinde yolalmak eğiliminde olmadığını vurgulamıştır. Çatışma, demokrasi ya da diktatörlük, toplumsal adalet ya da toplumsal ezgi seçeneğinin ekseninde dönmektedir. Bir «İslam Anayasası'nın ilkeleri ve öngörülerine karşı ideolojik ve politik savaşım, İslam dinine karşı değil, sömürücü sınıfların halka karşı çıkarlarını korumak, demokrasiyi bastırmak ve halk hareketini ezmek için İslam'ı kullanmaya kalkışan ideologlar, politikacılar ve parti liderlerine karşı verilen bir savaştır. Partimiz şuna inanıyor: «Sınıflar, dinsel inanç birliği ya da ayrılığına bakmaksızın, toplumsal devrime karşı tutumlarını ve onun içindeki yerlerini, çıkarlarının ışığında, bunların tarihin ilerlemesine uygun düşüp düşmediğine bakarak belirlerler.» (4)

Biz, egemen rejimin, Al-Umma Partisi ve Müslüman Kardeşler yönetiminin başlattığı anti-komünist kampanyanın İslam'ı savunmakla hiçbir ilgisi olmadığını vurguluyoruz. SKP hiçbir zaman dinin tasfiye edilmesini istememiştir. Bunun da ötesinde, Parti'ye üye olabilmek için dinsel inancından vazgeçmek diye bir koşul hiçbir zaman olmamıştır. Sudan komünistleri İslam'a karşı çıkmaz. Onlar, İslam'ın tarihsel köklere sahip ahlaksal, eşitlikçi özelliklerine uymanın, gerçek bağımsızlık ve toplumsal ilerleme için savaşımla çelişmediğine ve Sudan halkının İslam (ya da Hristiyan) dininin kurallarıyla çatışmaya düşmeden bir ulusal demokratik devrimi gerçekleştirebileceği ve sosyalizmi kurabileceğine emindirler. Bunun tersine, insanı sömürmesini, faizciliği ve rüşveti yasaklayan İslam'ın toplumsal-ahlaksal öngörülerini sürekli olarak kabaca çiğneyenler, komünistlere en şiddetli biçimde saldıranların kendisidir.

Ülkede din bayrağı altında anti-demokratik, anti-komünist bir kampanya açma yeltenişlerine, son zamanlarda dış politika alanında, Müslüman ülkelere yönelik karaönlü «Sovyet komünist tehdidi» yollu yükselen yaygaralar da katılmıştır. Bu kampanya, Afganistan devrimci yönetiminin belirttiği gibi, yasal hükümetin ricası üzerine Afgan halkına ve silâhli güçlerine ağır dış saldırıyı püskürtmelerinde yardımcı olmak amacıyla

(*) Pagan: Putperest. Ç. N.

(4) «Program Üzerine» belgesi, s. 41 (Arapça).

sınırlı bir Sovyet askersel birliğinin bu ülkeye gönderilmesiyle bağlı olarak ⁽⁵⁾ en isterik bir tona büründü. Numeyri rejimi Ortadoğu sorununun Filistin halkı da içinde, Arap halklarının yasal çıkarlarının zararına, Amerikan yolundan çözülmesi planlarını kölece bir bağlılıkla destekledikten sonra, bölgemizde ABD askersel gücünün tehdit edici biçimde artırılmasına ve Mısır, Somali, Kenya ve Umman'da ABD askersel üsleri kurma planlarına gözlerini kapadıktan sonra bunca yaygarayı koparıyor. Fransız paraşütçü birliklerinin Sudan'ın komşusu Orta Afrika Cumhuriyeti'nde düzenledikleri askersel darbe konusunda sesini çıkarmayanlar, Sovyetler Birliği'nin «yasatanmaz», «saldırgan» girişimleri diye yaygarayı basıyorlar. Mülüman devletlerin özgürlük ve bağımsızlığına yılmaksızın «sahip çıkan» askersel-bürokratik diktatörlük, hain Sedat'ın siyonist yanlısı çizgisini yürütmesine katılmaya (ABD emperyalizmi ve Suudi Arabistan gericiilerinin bilgisi ve onayı çerçevesinde, kendini ondan uzak tutma yolundaki sözde girişimlere karşın), Sudan'ın ulusal onuru için aşağılayıcı olan bir isteklilik gösteriyor. Ve bu diktatörlük genel olarak erkte kalmasını, büyük ölçüde Sudan'da üslenmiş bulunan 25.000 kişilik Mısır sevk birliğinin süngüsüne borçludur.

SKP, gerici ve sağıcıların, yükselen toplumsal öfke dalgasını bastırmak amacıyla İslam dinini kendi dar bencil çıkarları için kullanmakta en sonunda başarsızlığa uğrayacaklarına inanıyor, Demokratik hareket cephesinin bu kesiminde açık savaşımda birleşebilir, diktatörlüğün ve suç ortaklarının çirkin planlarını, toplumu yenibaştan yapılandırma savaşına dinsel inançlarını terketmeden aktif biçimde katılmak isteyen sıradan halka açıklayabilir.

Egemen rejimin yaygınlaştırmaya uğraştığı «yeni» ve «eski» burjuvazi ve yarıfeodal öğeler arasında «ulusal uzlaşma» fikrine karşıt olarak, SKP, işçi sınıfı, emekçi köylülük, küçük ve orta sanayi, ticaret ve zanaat burjuvazisi ve yurtsever aydınları birleştirecek bir Ulusal Demokratik Cephe kurulmasını önermiştir. Cephe, sağlam ve savaşkan niteliğinin ulusal demokratik devrim görevlerinin başarıyla çözümü için bir güvence oluşturacağı bir işçi-köylü bağlaşıklılığının temelinde dayanmalıdır. Bizce, Cephe'nin programı şu ana görevleri içermelidir: Ulusal bağımsızlığın ve egemenliğin savunulup güçlendirilmesi; Sudan ekonomisinin yabancı tekelci sermayenin egemenliğinden kurtarılması; devlet aygıtının köklüce yeniden örgütlenmesi ve demokratikleştirilmesi; bütün kaynakların dengeli bir ekonomik atılım ve üretici güçlerin gelişmesinin gereksinimleri için seferber edilmesi; kırsal nüfusun çoğunluğunun yararına bir köklü toprak reformu; emekçi halkın yaşam düzeyinin yükseltilmesi, onlara geniş demokratik hak

(5) Bakın: Afganistan Demokratik Halk Partisi MK Genel Sekreteri, ADC Devrim Konseyi Başkanı ve Başbakan Babrak Karmal'la yapılan görüşme, BSS, Nisan 1980.

ve özgürlükler verilmesi; kültürel geriliğin üstesinden gelinmesi ve cehaletin ortadan kaldırılması; sosyalist topluluk ülkeleriyle ve dünyanın tüm demokratik güçleriyle heryönlü ilişkiler ve ürün verici işbirliğinin güçlendirilmesi ve geliştirilmesi. Partimiz, Ulusal Demokratik Cephenin, onu dışırtan politik güçlerin ideolojik ve örgütsel bağımsızlığına saygıya ve eylem birliği sürecinde güçlenen karşılıklı güven ve eşitliğe dayanması gerektiğine inanıyor. Ülkede bir ulusal demokratik sistemin kurulması ve onun sosyalizm yönelimli gelişme yoluna girmesine dek sürecek dönem için SKP'nin önekoymduğu stratejik hedef budur.

Ama şimdiki aşamada, SKP, ülkenin ilerici ve yurtsever güçlerinin baş ve yakın görevinin kişisel erk rejimini tasfiye etmek, askersel diktatörlüğü devirmek ve Sudan'da bir özgürlük ve demokrasi atmosferi yaratmak olduğu düşüncesindedir. Bu olmadan, bir ulusal demokratik devrimin görevlerini yerine getirmeye geçmenin olanağı yoktur. Partimiz, yönetici üst zümresinin politikasının doğurduğu şimdiki bunalımın üstesinden gelme sorununun, ülkenin ulusal bağımsızlığını kazanması sorunu kadar keskin olduğunu vurguluyor. Bağımsızlık savaşı Sudan toplumunun en geniş katmanlarını kucaklamıştır. Komünistler, bu yüzden içinde şimdiki rejime muhalif olan ve ona karşı gerçekten savaşabilecek olan bütün herkesle işbirliği yapmaya hazır oldukları bir Demokrasi ve Ülkenin Kurtuluşu için Savaşım Cephesi'nin yaratılması için çağrı yapıyorlar. Bu çağrı aynı zamanda, birçok başka konuda anti-komünist bir tutum olan, ancak önlerindeki ortak düşmana karşı komünistlerle birlikte hareket etmeye hazır olanlara da sesleniyor.

Karakterleri ve belli başlı özelemleri bakımından bu denli farklı olan güçlerin bağlaşıklığı hiç kuşkusuz, ancak birlikte formüle edilmiş, savaşımın şimdiki aşamasında herkesçe kabul edilebilecek, en genel bir asgari programa dayanabilir. Amaca ulaşıldığı zaman, daha önce işbirliği yapanların kendilerini barikatın farklı taraflarında bulabilecekleri olgusu sonucunda, kaçınılmaz olarak güçlerin yeni bir gruplaşması meydana gelecektir. Tüm bunlara karşın, Partimiz hiçbir bağlaşığını yitirmek istemez, ama bu tekbaşına komünistlere bağılı değildir. Biz, ülkenin politik yaşamında işçi sınıfının önemi ve etkisini artırma çabalarımıza son vermeyeceğimizi, stratejik hedefimize ulaşmak için – diktatörlüğün devrilmesinden sonra kurulacak erk organlarının içinde ve dışında – savaşımından vazgeçmeyeceğimizi gizlemiyoruz.

Son dönemde, emekçi halkın yığınsal savaşımının gelişiminde belirli bir değişiklik olmuştur. O, bir üst evreye girmiştir. Bu, tüm ülke çapındaki grev hareketinin boyutlarından, işçi sınıfının büyüyen devrimci etkinliğinden, onun yığın eyleminin artan politikleşmesinden, sendikaların istemlerinin gittikçe artan sınıfsal karakteri ve radikalleşmesinden ve emekçi köylülüğün örgütlü hareketindeki canlanmadan görülebilir.

Bu, büyük ölçüde Sudan Komünist Partisi'nin çetin yeraltı koşullarında yürümek zorunda olduğu özverili ve ısrarlı çalışmasının ürünüdür. Süregiden bu değişiklikler, Partimizin etkinliğini genişletmesine ve komünistlerin yığınlar arasındaki etkisinin gittikçe artarak kökleşmesine olanak sağlıyor. 1971 Temmuzunda karşıdevrimi utkuya ulaştıran kanbanyosunun sonucunda uğradığımız geçici yenilgiden ve Parti'nin yeraltına inmek zorunda kalmasından bu yana, SKP, onun örgütleri ve emekçi halkın geniş kesimleri arasındaki bağlar hiçbir zaman, bugünkü denli güçlü ve etkili olmamıştır. Şimdi sendikalarda ve demokratik halk örgütlerinde, tüm olarak yığın hareketinde Komünist Partisi'nin önder konumlarını yeniden kurmak için gerçek koşulların biçimlenmekte olduğunu söylemek için her neden vardır.

Doğaldır ki bu, egemen rejim için bir tehlike çanıdır. O bir kez daha işçi sınıfı partisine vahşi darbeler vurmuştur. Halk hareketinin büyüyen baskısı ve dünya çapında uluslararası dayanışma kampanyasının sonucunda 1978 Mayısında komünistlerin ve demokratların hapishanelerden, toplama kamplarından salıverilmesinden sonra, resmi makamlar bir kez daha yığınsal tutuklamalara başvurdular. Bunlar arasında Partimizin 500 üyesi de vardır.

Ama biz, diktatörlük ne gibi baskılar düzenlerse düzenlesin, meydana gelmiş olan değişikliğin geri döndürülemeyeceğinden güvenliyiz. Yükselen devrimci savaşım dalgası Sudan'ın politik arenasında güçler dengesini köklü biçimde dönüştürecek, varolan çıkmaz duruma sonverecek ve ulusal demokratik devrim görevlerinin yerine getirilmesi ve ülkenin sosyalist geleceğine doğru ilerletilmesi için yolu açacaktır.

Küba: Sıklaşan Saflar

Binlerce Kübalı'nın Küba'yı terketmekte olduğu doğru mu? Doğruysa, sosyalist devrimin utkuya ulaşmasının üzerinden 20 yılın geçtiği bir ülkede böyle birşey nasıl olabiliyor?

*Juan Jose Hurtado
Meksiko City*

Evet doğrudur. Bu, kimilerini şaşırabilir. Ama sözkonusu olan on milyona karşı birkaç bin kişinin sorunudur. Ve halk Küba'da kalmaktadır. Halk, miting, toplantı ve gösterilerde, sosyalist vatanını reddedenlerin çekip gitmelerini istemiştir.

Küba hükümeti, Peru Büyükelçiliği'nin isteği üzerine, bu kişilerin doluştğu elçilik binalarının önünde nöbet tutan muhafızları çekerken, Fidel Castro'nun devrimimizin gönüllü ve özgür bir bağlaşmaya dayandığı ve sözcüğün tam anlamıyla adanmışlık gerektirdiği yolundaki sözleriyle resmen ilân etmiş olduğu ilkelere olan bağlılığı ile hareket etti.

Küba her zaman bu ilkeleri yolgösterici almıştır ve her zaman da alacaktır. Binlerce eski sömürücünün – toprak sahipleri, kapitalistler, devrik zorbalığın ajanları ve avantacılar – ülkeyi rahatça terketmelerine izin vermenin zamanı gelmişti. Küba kısa bir süre önce hemen tüm politik tutukluları (3.000'in üzerinde) serbest bırakmış ve aileleriyle birlikte göçmelerine izin vermişti.

Şimdi, halkın utkusundan 20 yıl sonra göçetmek isteyen bir avuç insanın, ülkelerine bağlı 10 milyon Kübalı'nın onlara bulduğu uygun tanımla pis tortu oldukları da ayrı bir olgudur.

«Granma» şöyle yazıyor: «Ülkemizde hâlâ lümpenlerin, toplum dışına düşmüş ve anti-toplumsal öğelerin, hatta Devrim'den hoşnut olmayan insanların bulunduğunu söylemekten utanmıyoruz. Ama böyleyken bile, suç işleme, uyuşturucu madde alışkanlığı, kumar, fuhuş, işsizlik, dilencilik ve öbür pislikler bakımından bu yarıkürenin en düşük oranı ülkemizdedir. Kapitalizmin bağrında yatan bu pisliklerden kimisi Küba'da kesinlikle yokolup gitmiştir ... Toplumumuz, bir emekçi toplumunun olması gerektiği gibi, moral bakımından sıkı, titiz ve disiplinlidir. O aylakları, asalakları ve bencilleri, başkalarının alınterleriyle yaşamak isteyen herkesi reddeder. Bu yüzden, bu öğelerin kapitalist dünyayı yeğledikleri ya da devrimci gelişimimizin bu aşamasında karşıdevrimci suçluların adi suçlular kimliğine bürünmeye eğilim gösterdiği kuşku götürmez.»

Küba'nın Meksika'lı okurumuza yanıtı böyle.

Başka sorular da sorulabilir ve sorulmalıdır.

Bu ayrı öğeler, daha önce Venezuela Büyükelçiliği'ni seçtikleri gibi, bu kez de Peru Büyükelçiliği'ni niye seçmişlerdir? Latin Amerika'daki ilk

sosyalist devrimin düşmanlarının her çeşidinin kesinlikle orada sığınak bulmuş olması bir rastlantı mıdır? Eski Peru elçisinin 30 yıllık diplomatik hizmetten sonra görevden alınmasıyla – O, adi suçlulara, politik nedenlerle kovuşturmayla uğramış kişiler gibi davranmayı kabul etmedi – Peru'da Velasco Alvarado'nun ilerici hükümetinin devrilmesi arasında bir ilişki var mıdır? Ve bugün Venezuela'da erk yeniden, uluslarüstü şirketlere bağlı yerli tekellerin kuklalarının, Salvador'lu insan kasaplarına açıktan açığa askersel eğitim veren adamların elinde değil midir?

Daha öte sorular da ortaya çıkıyor. Bu Küba karşıtı çizgi, Karayipler'deki ABD askersel varlığından, Orta Amerika ülkelerine ve Küba'ya istila tehlikesiyle yüklü böyle bir varlıktan soyutlanabilir mi? Emperyalizm ve bağlaşıkları, tüm anakara üzerinde günün buyruğu olan ve Nikaragua ile Grenada'ya kazanan devrimin yolunu tıkamak ve halklarımızın faşizme karşı, ulusal ve toplumsal kurtuluş için savaşımına karşı direnmek yönündeki çabalarını eşgüdümlemiyorlar mı? Gürültülü Küba karşıtı kampanya, Angola ve Etiyopya'ya enternasyonalist yardım elini uzatan Küba'ya, ülkemizin ve bağlantısızlık hareketinin başkanlığını yapan Fidel Castro'nun saygınlığına, tam ulusal bağımsızlığını elde etmiş ve gerçek devrimci erki yürütmekte olan Küba'nın tüm Latin Amerika ülkelerinde öylesine keskin olan geri kalmışlık sorununun gerçek çözüm yolunu göstermesi olgusuna emperyalizmin duyduğu nefretten ileri gelmiyor mu? Küba karşıtı isteri, Sovyetler Birliği, İran, Afganistan ya da Vietnam'a karşı yürütülen kampanyalar gibi, emperyalizmin hortlatmaya çalıştığı bir soğuk savaş belirtisi değil midir?

Bunların yanıtları ortadadır. Emperyalizmin şimdiki Küba karşıtı kampanyasının, tıpkı onun karşıdevrimci global stratejisi gibi, 1961'de Domuzlar Körfezi'ne çıkartma yapan paralı askerlerin ve ekonomik ablukanın uğradığı yenilginin aynısına mahkum olduğu da ortadadır. On milyon Küba'lı, Sovyetler Birliği ve öbür sosyalist topluluk ülkelerinin politikasının temelini oluşturan ve Küba'luların da kendi paylarına, öbür ülkelerin halklarına gösterdiği proletarya enternasyonalizminin, uluslararası işçi sınıfı ve ulusal kurtuluş savaşçılarının dayanışmasının desteğiyle, ileri yürüyecektir.

Günün birinde emperyalizm ve onun yarıdakıları acaba, Küba halkına karşı yaptıkları saldırılar Latin Amerika'da haklı olarak ölesiye korktukları devrimci fikirlerin etkisini hızlandırmıyor mu, diye kuşkuya kapılacaklardır.

Sosyalist Küba'yı terketmek isteyenler sorununun tartışması, bunları ortaya çıkarıyor.

*Raul Valdes Vivo
Küba Komünist Partisi'nin
BSS'deki Temsilcisi*

Sovyet Halkı Niçin Savaş İstemiyor

Yalnızca bu sorunun ortaya atılması bile merak uyandırıyor ve şu karşı soruyu doğuruyor: Niye savaş istesin ki? Ama, burjuva propagandası «Sovyet askersel tehdidi» efsanesini gürültülü biçimde yaydığı için, biz bu soruyu kasten başlığa koyduk. Bu canavarca uydurmanın ardında yatanı göstermek için, geçmişe ve günümüze ilişkin olgulardan bir kısmını anımsatmak yararlı olacaktır. Aşağıda sunduğumuz mektupta yapılan da bunun aynısıdır.

Doğanın, sıcak yaz sessizliği, olgunlaşan ekinlerin yumuşak sükuneti ve ormanların okşayıcı tazeliği içinde yıkandığı bir mevsimde, 22 Haziran 1941 Pazar sabahının erken saatleriydi. İşte o sakin sabah, savaş tüm dehşetiyle, haftanın bütün öbür günleri boyunca yeni bir toplum kurmak için yorulmaksızın çalışmış olan bir ulusun üzerinde patlak verdi. O, milyonlarca insanın yaşamını değiştirerek, barışçı ülkemize kan, yıkım ve ızdırap getirdi.

Biz Sovyet halkı, o 22 Haziran gününü unutmayacağız. O, kapanmaz bir yara açtı. Sık sık savaştan «önce», savaştan «sonra» deriz. Sovyet halkının en büyük katkısı yaptığı Hitler faşizmi üzerindeki utkunun şanı o ilk günün trajedisini bastırıldığı ve zamanın ilerleyişi bizi ondan gitgide uzaklaştırmakta olduğu halde, onun anısı solmayacaktır. Bunun başlıca nedeni, bedeli ödenemeyecek yitkilerin acısının yeni kuşakların yüreğine işlemeyi sürdürmesidir.

Kendiliğinden açıklayıcı olan olguları anımsoyalım; ola ki öbür ülkelerde herkes bilmiyor ya da anımsamıyordur. Amerika Birleşik Devletleri'nde Büyük Anayurt Savaşı hakkındaki diziyeye «Bilinmeyen Savaş» adının verilmesi, bunun bir göstergesidir.

Savaşta 20 milyonun üzerinde Sovyet insanı öldü. Sovyetler Birliği'nde kişisel yitik acısının esirgendiği tek bir aile bile bulamazsınız. Yitirilen 20 milyon insanın yaşamı, sözcükten korkmuyorum, feci bir bedeldir: Bu, savaş sırasında ölen insan sayısının $\frac{0}{100}$ 40'ına ulaşır.

Başka silinmez istatistikler vereyim. Nazi saldırganları Sovyet topraklarında 6 milyondan fazla sivil ve yaklaşık 4 milyon asker kurşunlandılar ya da işkenceyle öldürdüler. Cephe gerisinde de sivillerden muazzam yitkiler oldu: Halk bombalandı ve ateş yağmuruna tutuldu, kuşatılmış kentler açlığa terkedildi. Saldırganlar, dört milyonun üzerinde yurttaşımızı Almanya'ya ve işgal ettikleri ülkelere kölece çalışmaya götürdüler. Buchenwald, Oswiecim, Dachau, Sachsenhausen, Majdanek ve daha birçok nazi ölüm kampında yüzbinlerce Sovyet yurttaşı öldü.

Benim de aralarında savaştığım iki cumhuriyetimizin, Belarusya ve Ukrayna'nın verdiği yitikleri özellikle belirtmek istiyorum. İşgal sırasında naziler Ukrayna'da 5 milyona yakın, Belarusya'da ise 2.200.000 sivil ve savaş tutsağını öldürdüler. Minsk yakınlarında Khatyn köyünde olanları tüm dünya biliyor: Naziler köyü içinde yaşayanlarla birlikte tümüyle yokettiler. Cumhuriyet'in sivil nüfusuna karşı uygulanan 60 büyük cezalandıma operasyonu sonucunda, 700 kadar köy Khatyn'in yazgısını paylaştı. Salgıncılar işgal altındaki Belarusya'da 260 toplama kampı, yüzlerce hapisane ve yalıtılmış azınlık bölgeleri kurdular. Polotsk'da 150.000, Gomel'de 100.000 dolayında ve Vitebsk'de 90.000'in üzerinde, öbür Belarusya kentlerinde ise daha yüzbinlerce Sovyet insanı öldü. Başka bir deyişle, Belarusya savaşta nüfusunun dörtte birini yitirdi. Bu sınırbazucu istatistiklerin yurtdışında nasıl değerlendirildiğini söyleyemeyiz, ama bunlar Sovyet halkı için tüyler ürpertici olmayı sürdürüyor.

Ayrıca, hemşerilerimden birçoğunun yalnız kendi sosyalist anayurtlarını savunmak için değil, aynı zamanda başka ulusları nazi köleliğinden kurtarmak uğruna canını verdiğini de anımsatmak istiyorum. Avrupa ve Asya ülkelerinin kurtuluşu için yapılan savaşlarda 3 milyonun üzerinde Sovyet askeri öldü. Bu olgu da unutulmaz, silinemez.

Can kaybı en anarlamaz şeydir. Savaşta birçokları genç yaşta, geride aile adını ve işini sürdürececek bir çocuk ya da torun bırakmadan ölüm gitti. Ama, ölçsüz maddesel yitikleri de anımsamak gerekir. Nazi salgıncılarının Sovyet topraklarında yolaktıkları yıkımın, sergiledikleri barbarlık ve insanlık dışı hareketlerin tarihte bir eşi daha yoktur. Onlar yüzlerce kenti, 70.000'in üzerinde kasaba, köy ve köylüğü, altı milyondan çok binayı yerlebirederek, yaklaşık 25 milyon insanı evsiz bıraktılar. Stalingrad, Minsk, Sivastopol, Novorossisk gibi kimi büyük kentler hemen hemen tümüyle yeryüzünden silindiler.

Çetin bir çalışmayla meydana getirilmiş olan ekonomimize savaşın verdiği zararı hesaplamak çok zor. Salgıncılar yaklaşık 32.000 fabrikayı yıktı, 98.000 kollektif çiftliği, 1.876 devlet çiftliğini ve 2.890 makine ve traktör istasyonunu yağmaladı. Çarpışmalar yüzünden tarım alanları dörtte bir azaldı, toprak sürümü kötüleşti ve ekin ürünü düştü. Naziler muazzam miktarlarda ekini, yedi milyon atı ve 17 milyon sığırı Almanya'ya taşıdılar. SSCB'nin uğradığı maddesel zarar 2.600 milyar rubleyi buldu. Ulusal serretimiz % 30 azaldı.

Bu sayılar anıların diline çevrilirse, benim kuşağımın insanları savaşın bu dehşet verici sonuçlarının ne denli uzun bir süre etkisini sürdürdüğünü kendi deneyleriyle söyleyebilirler. Halkımız birçok yıllar boyunca yokluk ve inanılmaz sıkıntılar çekti. Şiddetli bir temel gereksinim maddeleri yetersizliği vardı: Yiyecek, kumaş, ayakkabı ve konut. Kuşkusuz şimdi o günlerden çok uzaklaştık. Ama şu soruyu sormak hakkımızdır: Bu muazzam

yitikle ve ölçsüz yıkım yaşanmamış olsaydı, acaba sosyalist ülkemiz şimdiki düzeyinden ne denli ilerde olurdu?

Daha 1920'lerde, savaşın ulusların yaşamından kapıdışı edilmesi çağrısını yükselttiğimiz zaman, Lenin, haklı olarak şöyle demişti: «Biz savaşın işçilere ve köylülere getirdiği akılalmaz felaketleri biliyoruz, hem de çok iyi biliyoruz.» (1)

Biz, kendi deneyimimizin hafife alınamayacak olmasına karşın, barış davasını yalnızca bu deneyimden ötürü canıgönülden savunmuyoruz. Asıl nokta, barış arzusunun, militarizm ve saldırganlığa yabancı bir sistem olan sosyalist sistemimizin bağrında yatmasıdır. Barış Buyrultusu, Ekim Devrimi'nin ilk dış politika girişimidir. Sovyet halkı için sosyalizmin geliştirilip pekiştirilmesi ve komünizm kuruluşu, dünya barışının sağlamalaştırılması anlamını içerir. Kuşku yok ki, biz İkinci Dünya Savaşı'na iç girmeye zorunlu bırakıldık: Anayurdumuzu, sosyalist toplum sistemimizi ve kendi canımızı korumak zorundaydık.

Bunun herkes için apaçık olması gerekir gibi görünüyor. Ama ortalığı bulandırıcı işaretler var. Birkaç gün önce, İkinci Dünya Savaşı'nı anlatırken Sovyet halkının korkunç yitiklerine hiç değinmeyen ve barış politikamızdan tek söz etmeyen «Çağdaş Dünya» adlı bir Fransız ders kitabı okudum: Ters olsaydı, bu hergün burjuva basınının halkın kafasına sokmaya çalıştığı «Sovyet askersel tehdidi» efsanesiyle açıkça çelişkiye düşerdi. Ayrıca, şahsen kendim savaştan bu yana yurtdışına çıkmadığım halde, birçok dostumun yabancı ülkelere gittiğini ve onların bana anlattıklarının, kapitalist ülkelerde kimi ilericilerin bile Sovyetler Birliği'ni bir «saldırgan devlet» olarak gördüğünü, ya da en azından emperyalistlerin dünya barışını zayıflatmaktan bir türlü vazgeçmeyen saldırgan eylemlerini, halkların devrimci kazanımlarını savunmalarına yapılan yardıma eşittüğünü bildiren gazete haberlerini doğruladığını da belirtmeliyim.

Benim görüşüme göre, bu, burjuva propagandasının, onun klişelerinin eleştirmeksizin kabul edilmesinin bir ürünüdür. Leonid Brejnev'in Sovyet barışçılığının kaynaklarını tanımlarken söylediği gibi, insanlar «Sovyetler Birliği'nde savaşta ya da savaş hazırlıklarında çıkarı olan, ya da ondan kâr edinme hesabı yapabilecek hiçbir sınıf, toplumsal katman ya da meslek grubu olmadığı»nın bilincine varmalıdırlar.

Biz, tüm halk, ulusa ait fabrika ve tarlalarının efendisiyiz. Biz, gönençimde bir iyileşmeyi çalışmamıza bağlıyoruz, askersel fetihlere değil. Bizde ne sömürücüler ne tekeller, ne de silâhlanma yarışı ve emperyalist eşkiyalıktan çıkar sağlayacak bir askersel-sanayi kompleksi var.

Yan tutmayan her kişi, farklı toplumsal sistemlere sahip devletlerin

(1) V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 33, s. 148.

barış içinde yanyana yaşaması politikasını her zaman yaşama geçirmiş olanın Sovyetler Birliği'nden başkası olmadığını açıkça görebilir. SBKP ve Sovyetler Birliği, 24. SBKP Kongresi'nde benimsenen Barış ve Uluslararası İşbirliği için, Halkların Özgürlüğü ve Bağımsızlığı için Savaşım Programı'nın ruhuna uygun olarak hareket etmeyi sürdürüyor.

Bu Program, 25. Kongre'de daha da açıldı. Onun başlıca amaçları, bir komünist toplum kurmak için barışçı koşulları sağlamak, sosyalist dünya sistemini güçlendirmek ve insanlığı savaşlardan kurtarmaktır. Barış politikası, SSCB Anayasası'nda kurumsallaştırılmıştır.

Sovyetler Birliği'nin barışı perçinlemeyi ve uluslararası işbirliğini ilerletmeyi hedef alan girişimleri, insiyatifleri ve önerilerinin uzun listesini sıralamaya pek gerek yoktur. Onlar olmasaydı, Helsinki'deki Avrupa Konferansı, silâhsızlanma üzerine özel BM Genel Oturumu, SALT-2 ve barışı güçlendiren birçok başka önemli olay olmazdı.

Karaünlü «Sovyet askersel tehdidi» ya da «Sovyet saldırganlığı» üzerine koparılan yaygaraya inanmak eğiliminde olanlar geçmişin ve günümüzün olgularını anımsasınlar. Atom bombasının ilk önce nerede geliştirildiğini, onu Japon kentlerine kimin attığını anımsasınlar. Uluslararası ilişkilerde nükleer şantajı bir uygulama haline kimin getirdiğini; İkinci Dünya Savaşı'ndan dört yıl sonra saldırgan Kuzey Atlantik Bloku'nu kurarak, dünyayı iki karşıt askersel gruba kimin böldüğünü; şimdi yeni silâh tiplerini – nötron, laser, çekirdeksel, ses ötesi – kimin geliştirmekte olduğunu, yabancı ülkelere nükleer füzeleri kimin yerleştirmekte olduğunu, askersel üsler ağını kimin genişletmekte olduğunu, yabancı ülkelerin top raklarına kimin askersel birlikler çıkardığını ve kimin kılıç şakırdatmakta olduğunu anımsasınlar.

Sovyet halkı savaş istemiyor. Ama biz pasifist değiliz; kimse, emperyalist tehditler karşısında dizlerimizin bağının çözüleceği düşünme kapılımsın. Sovyet yurttaşları haklı bir davayı savunmak zorunda kalırlarsa, döğüşmesini bilirler, bu da pek iyi biliniyor. Lenin'in, devrimin kazanımlarını korumak için, sosyalist anayurdun savunma yeteneğinin uygun bir düzeyde tutulması yolundaki öğüdünü unutmuyoruz. Bunu anımsıyor ve gereken sonuçları çıkarıyoruz.

«Ruslar Savaş İstiyor mu» adlı popüler şarkının nakaratına benzeyen soruya gelince, beni her zaman düşüncelere boğan yıldönümünün öngününde, hiç ikircimsiz belirtmek isterim ki: «Hayır biz savaş istemiyoruz, isteyemeyiz.»

Volgograd, SSCB

*Ivan Pavlov
Büyük Anayurt Savaşı Emektarı*

1920'lerde Sovyetler Birliği ve Çin Devrimi

Bulgaristan'ın Plovdiv kentinden Strati Genovski mektubunda, bir Sovyet dergisinde yayımlanan Mareşal Vasili Çuykof'un Çin'de askersel dayanışman olarak yaptığı çalışmalara ilişkin anılarından büyük ölçüde etkilendiğini anlatıyor. Okurumuz, Sovyetler Birliği'nin 1920'lerde Çin devrimine sağladığı yardım konusunda daha fazla bilgi istiyor. SSCB Bilimler Akademisi Uzakdoğu Enstitüsü'nden araştırmacı R. Mirovistikaya'nın bir yazısını sunuyoruz.

1920'lerde Çin, gerçekte Japonya, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Fransa ve öbür emperyalist devletlere bağımlı bir yarısömürgeydi. 6 Şubat 1922'de ABD'nin girişimiyle doğal kaynakları ve halkı üzerindeki emperyalist sömürüyü yasallaştıran «açık kapı» politikasını yerleştirdi. Bu Çin'in ekonomik gelişmesini ciddi derecede engelledi. Emekçi halk ve ulusal burjuvazi ile toprak sahipleri, komprador burjuvazi ve emperyalistlerin arkaladığı militarist klik arasındaki çelişkiler keskinleşti.

Bu sırada: Çin de içinde olmak üzere Doğu ülkeleri üzerinde muazzam bir etki yapan Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi bu uçsuz bucaksız Asya ülkesinin toplumsal ve politik gelişimini çabuklaştırdı ve bir ulusal kurtuluş hareketinin boyatmasına katkı yaptı. Bu hareketin aşamalarından biri, 1923 Şubatında Güney Çin'de bir devrimci demokrat olan Sun Yat-sen'in (1) önderliğinde bir hükümet kurulması oldu. Devrim ortamına, 1925 yazında Şanghay'da başlayan ve bütün öteki kentlere yayılan anti-emperyalist yığınsal eylemlerle girildi.

Zamanın genç Sovyet devleti proletarya enternasyonalizmi uyarınca, Çin halkının kurtuluş savaşımını yürütmesine, emperyalistlerin ve savaş krallarının egemenliğine sonvermesine, feodal ve yarıfeodal ilişkileri ortadan kaldırmasına ve ulusu demokratik bir temel üzerinde birleştirmesine olanak sağlamak için her türlü yardımı verdi. Bu yardım, Sun Yat-sen hükümetinin isteği üzerine yapıldı. (2)

Çin'in devrim öncesi döneminde Sovyet yardımı ülkedeki ilericilerin bir birleşik ulusal devrim cephesi kurmalarına, bir ordu ve askersel okul kurmaya başlamalarına yardımcı oldu (devrimci hareket yöresel olarak, militarist, yönetimden kurtarılmış olan Kuwantung Eyaleti'nde üstlenmişti). 12 Eylül 1924'de Sun Yatsen Sovyetler Birliği'nin Çin Büyükelçisi L. M. Ka-

(1) S. L. Tikhvinski, «Sun Yat-sen. Dış Politika: Görüşler ve Uygulama», Moskova 1964 (rusça).

(2) «Sovyetler Birliği'nin Çin'e Yönelik Leninist Politikası», Moskova 1968, s. 26 (rusça).

rahan'a gönderdiği bir mektupta, Sovyet dostluğu ve yardımının «Çin'in emperyalizmin boyunduruğundan kurtarılmasına ve politik ve ekonomik bağımsızlığımıza kavuşmamıza yardımcı olacağı»nı (3) yazıyordu. Bu mektup ve aynı zamanda Sun Yat-sen'in ölüm döşeğindeyken Sovyetler Birliği'ne gönderdiği mesaj, Çin devrimcilerinin Sovyet desteğine ne denli değer verdiğinin kanıtıdır.

Çin devrimi, yığınları, ulusal burjuvaziyi, hatta kimi toprak sahiplerini kucaklayan bağımsızlık için anti-emperyalist savaşla, proletaryanın sınıfsal eylemlerinin, kentli alt katmanlar hareketinin ve anti-feodal köylü ayaklanmalarının karmaşık biçimde içiçe gelmesiyle karakterize oluyordu. Anmaya değer öbür kilometre taşları arasında Şanghay grevlerini (Mayıs-Ağustos 1925), 16 aylık Honkong grevini, Ulusal Devrim Ordusu'nun Kuzey Kampanyası'nı ve emperyalistlerin bir kalesi olan Şanghay'ın kurtuluşunu sayabiliriz. (4)

Emperyalist güçler Çin'deki konumlarını yitirme, dolayısıyla dev bir pazanın dünya kapitalist ekonomisinin dışına çıkması olasılığında derin bir kaygı duyuyorlardı. Onlar devrimci hareketi gerek zor yoluyla (göstericilerin üzerine ateş açarak ve doğrudan silâhlı müdahaleyle), gerekse onu içten yıkmaya, birleşik ulusal devrimci cepheyi bölmeye çalışarak, bastırmaya uğraştılar. Aynı zamanda, Çin'deki isyancıların Moskova'dan yönetildiği savını ileri sürerek, geniş bir anti-sovyet karalama kampanyası yürüttüler. Belli başlı kapitalist ülkelerin yöneticileri Sovyetler Birliği'ne boykot çağrısında bulundular.

Sovyetler Birliği'nin gözünü korkutamadılar; O, enternasyonalist ödene sadık kaldı. Çin devriminin Sovyet desteğine nesnel olarak gereksinimi vardı ve bu destek, Sovyetler Birliği'nin Uzakdoğu politikasının temel bir yanı oldu. SBKP, Lenin'in milliyetler ve sömürge sorununa ilişkin öğretisi doğrultusunda, Çin Komünist Partisi'nin anti-emperyalist savaşına ölçüsüzce yardımda bulundu.

Çin devrimi başından beri Sovyet halkının ilgisini ve sempatisini topladı. Ulusal günlük gazeteler ve yerel basın Çin'deki gelişmeleri baş sayfada verdi. Sovyetler Birliği'nin dört bir köşesinde Çin devrimini savunan, emperyalist, talan politikasına karşı gösteriler ve mitingler yapıldı. Tüm Sendikalar Birlik Konseyi'nin Çin işçilerine gönderdiği bir mesajda şöyle söyleniyordu: «Sovyetler Birliği işçileri, sizin kahramanca kurtuluş savaşınızı yakın bir ilgiyle izliyorlar. Gerilemelerinizde acılarınızı, utkularınızda sevincinizi paylaşıyorlar.» (5) Sovyet halkı Çin'e yardım

(3) Sun Yat-sen, Seçme Yapıtlar, Moskova, 1964, s. 571 (rusça çeviri).

(4) «Eski Zamanlardan Günümüze Değın Çin Tarihi», Moskova, 1974, s. 287-306 (rusça).

(5) «Pravda», 6 Haziran 1925.

için fonlar topladı. Sovyet sendikaları, Şanghay ve öbür kentlerin grevlerine, onların ailelerine yüklü tutarlarda para gönderdi.

Çin personelinin eğitiminde Sovyet yardımı önemli bir rol oynadı. 1925 yılının ikinci yarısında Sovyetler Birliği'nde Sun Yat-sen Çin Emekçileri Üniversitesi kuruldu. Üniversite, Komintang Merkez Yürütme Komitesi ve Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi'nce gönderilen öğrencilere toplumsal ve politik eğitim verdi. Yanısıra, Çin komünistleri, Genç Komünistler Birliği üyeleri ve Komintang üyeleri arasından çevirmen yetiştirmek amacıyla özel sınıflar açıldı. Sovyet sinologlarının (*) eğitimi genişletildi.

Sovyet diplomatları, Çin devriminin çıkarlarını kararlılıkla savundular. 2 Temmuz 1925'de Dışişleri Halk Komiseri Grigori Çiçerin basına şunları söyledi: «Hükümetimiz ve kamuoyumuz, Çin'de Çin halkının dışardan bir karışma olmaksızın barış içinde gelişmesine olanak sağlayacak bir demokratik sistemin kurulması arzusunu paylaşıyor.» Çiçerin, «Çin'deki isyancıların başka bir devletin ajanları tarafından kısıktıldığı» (6) savlarını saçmalık diye tanımladı. Sovyetler Birliği, emperyalist devletlerin Çin'e karşı bir koalisyon kurmalarını önlemek için büyük bir çaba harcadı.

Sun Yat-sen'in isteği üzerine 1923 yılında Çin'e gönderilen politik ve askersel danışmanların çalışmaları, Sovyet yardımının çok önemli bir biçimiydi. Bu danışmanlar hatırısayılır bir devrimci savaşım deneyimine sahiptiler ve Sovyetler Birliği'nde İç Savaş ve emperyalist salgın sırasında ün kazanmışlardı. 1957 Kasımında Çin Halk Cumhuriyeti Mareşali Nee Rongzhen'in Çin'in kurtuluş savaşımında danışmanlık yapan Sovyet emektaşlarına şunları içeren bir mektup göndermesi, belirtmeye değer bir olaydır: «Sevgili Yoldaşlar ... Otuz yıl önce ülkenizi terkedip, Çin halkının sevinçleri ve kederlerini paylaşmak, devrimci savaşımında O'na yardım etmek için Çin'e gittiniz ve devrimci harekete büyük bir katkı yaptınız. Bu, Çin halkı tarafından hiçbir zaman unutulmayacaktır. Sosyalist devrimin utkusu ... sizlerin o tarihlerde Çin devrimi davasına yaptığı katkıdan ayrılmaz.» (7)

Ne var ki, Çin devriminin 1920'lerde utkuya ulaşması nasip değilmiş. Emperyalist devletler Çin'e müdahalelerini artırdılar. Militarist klikleri bir ölçüde pekiştirebildiler. Komintern Merkez Yürütme Komitesi'nin Yedinci Tamüyeli Toplantısı, «emperyalizmin etkisi altında ve yardımıyla, karşı-devrimci blokun oluşturulmakta» olduğunu belirtti. Emperyalizm hesaplarını, herşeyin üzerinde, birleşik cepheyi içten bölmeye dayandırıyordu. Lenin'in, bağımlı ülkeler ve sömürgelerin burjuvazisininin devrimci sava-

(*) Sinolog: Çin hakkında uzman kişi – Ç. N.

(6) G. V. Çiçerin, «Uluslararası Politika Üzerine Yazılar ve Konuşmalar», Moskova, 1961, s. 397 (rusça).

(7) «SSCB'nin Çin'e Yönelik Leninist Politikası» kitabında yayımlanmıştır, s. 67 (rusça).

şımın herhangi bir aşamasında emperyalizmle uzlaşmaya, hatta onunla bağlaşıklığa girmeye eğilimli olduğu yolundaki uyarısı Çin'de doğrulandı.

Ama devrimin yenilgisi, Sovyetler Birliği'nin Çin ilerici güçlerine verdiği kardeşçe, enternasyonalist desteğin öneminden hiçbirşey eksiltmez. Çin tarihçilerinin 1950'lerde yazdıkları bir kitaptan bir alıntı yapalım: «Sovyet halkının Çin halkına sunduğu yardım, Çin halkının devrimci savaşımına esin vermeyi sürdürdü; Ekim Devrimi'nin saçtığı ışık, Çin halkının utkuya giden yolunu aydınlatmayı sürdürdü.»⁽⁸⁾ Çin emekçi halkı ve Komünist Partisi, ilkeri devrimci savaşımalarında yararlandığı geniş çaplı bir deneyim kazandı.

(8) Peng Ming, «Çin-Sovyet Dostluk Tarihi», Moskova 1959, s. 163 (rusça).

Bildiri

Halk düşmanı Demirel hükümeti temellerinden sarsılıyor. Bu hükümet, halkımızın derin nefretini üstünde topladı. İşbirlikçi tekeli burjuvazinin bu temsilcileri artık, faşist MHP'den ve ordu içindeki koyu Amerikancı, en gerici kesimden medet umuyor. Hükümetin önünde ayakta kalmanın tek yolu ülkeyi kana boyamaktır: Eli kanlı Demirel, faşist Türkeş'le kol kola bu hıyanet yolunda yürüyor.

İzmir'de sıkıyönetimci faşistler 6 genci sırtlarından kurşunladı. Bunu, Nevşehir'de, CHP Genel Başkanı Ecevit'i ve CHP'li parlamenterleri hedef alan kanlı bir kırım girişimi izledi. Amerikan emperyalizminin, Koç'ların, Sabancı'ların, bir avuç tekeli kapitalistin çıkarları için, şimdi parlamento içindeki en ılımlı muhalefet bile terörle yok edilmek isteniyor.

Ülkemizin her yanında, her il, her ilçe ve her mahallede kan dökülüyor. TKP bu kanlı terörde, adları mezarda bile gizli kalan çok sayıda kurban verdi. TIP, TSIP üyeleri öldürülüyor. CHP'nin yerel yöneticileri teker teker yok ediliyor. «Sol» radikal gurupları izleyen gençler kırılıyor. Kürt demokratları arasından vurulanların sayısı artıyor. Her polis ve jandarma karakolu bir işkence yuvasına döndürülmüştür. Hükümet ve devlet desteğindeki faşist MHP'li katiller ve faşizm yanlısı polis ve sıkıyönetimciler, ülkemizin en yetenekli, en yurtsever, en özgür düşünceli Türk ve Kürt evlâtlarına, halkın ezici çoğunluğuna savaş açmıştır. Türkiye'de halkın can güvenliği kalmamıştır.

«Yel eken, fırtına biçer». Halk düşmanı Demirel hükümeti terörü tirmandırdıkça, başta işçi sınıfı olmak üzere, halkımızın direnme gücü bilemiyor. Faşist kurşunlar, polis ve sıkıyönetim baskıları, lokavtlar, süregiden 50 bini aşkın işçinin grevlerini kıramamıştır. MESS'e, tekstil ve cam tekelilerine, holdingçi vurgunculara karşı grevler çığ gibi büyüyor. Yurdumuzun dört bir yanında, kölelik anlaşmalarına, NATO'ya, faşist teröre, işsizlik ve pahalılığa karşı gösteriler birbirini izliyor.

Yarı askersel zorbalık rejimine karşı direnen halkımızın önünde bugün başlıca iki politik güç, iki politik çizgiyle yer alıyor. Bir yanda, kudurganlıkla halkın üstüne yürüyen yerli ve yabancı tekelleri, onların vurucu gücü faşizmi yatıştırma, «sosyal patlama»yı önleme ve «kapitalist düzeni onarma» politikası. Bu politika CHP yönetimince izleniyor. Öte yanda, bunalımdan fıskıran tehlikelere, faşizme, emperyalizmin artan hegemonyasına, tekellerin saldırısına, hükümetin halk düşmanı politikasına karşı tüm demokratik güçleri birleştirmek, ulusal demokratik cepheyi kurmak ve gericiğin her adımıyla vargüçle savaşarak, yığınları ileri demokratik devrime

hazırlamak. Bu politikayı TKP izliyor. CHP yönetiminin izliyegeldiği politika yalnızca iç gericiliğin saldırganlığını daha da yüreklendiriyor. Faşizm silâhını bu partinin göğsüne işte bu nedenle çevirebilmiştir. Bütün olaylar partimizin çizdiği yol dışında bir başka devrimci alternatifin olmadığını kanıtıyor. TKP'nin, TIP'in, TSIP'in, CHP sol kanadının, Kürt demokratlarının, ilerici güçlerin eylem birliğinin güçlenmesi bu savaş yolunun doğruluğunu gösteriyor.

CHP yönetiminin Demirel hükümetine karşı tutumu, kendisinin sallantılı, reformcu politikasıyla tam bir uyum içindedir. Bir yandan hükümeti düşürmek için gensoru vermek, öte yandan da AP ile ortak hükümet kurmaktan söz edilmektedir. CHP yöneticileri halk düşmanı hükümete ortak mı olmak istiyor? Gerçekte bu çelişkili tutumlar, CHP'yi öteki demokratik güçlerle eylem birliğinden uzak tutmanın kaçınılmaz sonuçlarıdır. Yiğınların eyleminden duyulan korku, CHP yönetiminin elini kolunu bağlamıştır. O, yalnızca halkı oyalıyor.

Milyonlarca emekçi, bir karabasan gibi ülkenin üstüne çöken Demirel hükümetinin gölgesini bile görmek istemiyor. Ulusal onuru çiğnenmiş, açlığa, yoksulluğa sürüklenmiş, özgürlükleri tırpanlanmış halkımızın tepkisinin boş umutlarla, «geniş tabanlı hükümet», «onarım hükümeti» türünden belgilerle yanlış kanallara akıtılmasına yol verilmemelidir. Yiğınlara gerçek durum gün gibi açık anlatılmalıdır. Uyanan yiğınlar burjuva partilerinin «tahtarevalli oyununa» gelmek istemiyor. Kurtuluş için örgütlü savaşmaktan başka, hiç bir sihirli anahtar yoktur, olamaz.

TKP'nin politikası açıktır. Ancak en geniş demokrasi güçleri birleşirse, milyonlarca emekçi iş, toprak, özgürlük ve ulusal bağımsızlık için örgütlü direnişe atılırsa, can güvenliğini sağlamak, halk düşmanlarını yenmek, bu tehlikeli gidişi durdurmak olasıdır. Ancak halkın böylesi bir direnişle hükümetin yıkılması bunalımdan çıkış yolunu açacaktır. CHP, demokratik güçlerin eylem birliğinde yer almalıdır. İlerici güçler, hükümetin parlamentoda düşürülmesi girişimlerini bu savaşımı örgütlemekten bir an ayrılmaksızın destekliyorlar. Ama, Demirel hükümeti giderse yerine ne gelecek sorusuna da, ancak işçi sınıfının, halkımızın, tüm demokrasi güçlerinin birliği, örgütlülük düzeyi ve savaşım yeteneği çözüm getirecektir. Bu hükümetin yerine bugünkü parlamento içinden nasıl bir hükümet kurulursa kurulsun halkımız için birleşmekten, direnmekten başka yol yoktur. Ülkeyi içinde bulunduğu derin bunalımdan ancak ulusal demokratik güçlerin hükümeti ve erki çıkarabilir.

Tüm ulusal demokratik güçler! Emperyalizmin saldırgan plânlarına, kölelik anlaşmasına, sıkıyönetime, faşist teröre, zorbalık yasalarına, işsizlik ve pahalılığa karşı birleşin! Amerikancı, holdingçi, sıkıyönetimci hükümetin halk düşmanı politikasına karşı savaşın!

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

19 Haziran 1980

Hollanda Komünist Partisi'nin 27. Kongresi'ne

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, tüm Türkiye komünistleri adına Hollanda Komünist Partisi'nin 27. Kongresi'ne devrimci savaş selâmlarını yollar.

Kongreniz, ABD emperyalizminin ve NATO'nun en gerici çevrelerinin silâhlanma yarışını yeni bir aşamaya tırmandırmaya çalıştığı, diğer ülkelere karşı askersel baskılara giriştiği, uluslararası ilişkilerde gerginliği körüklediği ve yumuşama sürecini boğmaya çalıştığı bir zamanda toplanıyor.

Hollanda Komünist Partisi, gerek dünyada, gerekse ülkenizde silâhlanma yarışına, nötron bombasına ve uluslararası gerginliği artırma çabalarına karşı verdiği etkin savaşımı tanınıyor. Dünyada barışı korumak, Avrupa'ya yeni ABD roketlerinin yerleştirilmesini önlemek, emperyalizmin, bölgemizdeki provokasyonlarını boşa çıkarmak Türkiye Komünist Partisi'nin vazgeçilmez savaş hedeflerindedir.

HKP ve TKP, enternasyonalist dayanışma temeli üzerinde kardeşçe bağlıdır. Hollanda emekçilerinin ekonomik ve politik hakları uğruna ve barış ve ilerleme için savaşınızda Sizlere büyük başarılar dileriz.

*Komünist selâmlarımızla,
Türkiye Komünist Partisi
MK Genel Sekreteri
I. Bilen*

6 Haziran 1980

Fransız Komünist Partisi Genel Sekreteri Georges Marchais yoldaş'a

Değerli Georges Marchais Yoldaş,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, tüm Türkiye komünistleri ve kendi adıma 60. doğum yıldönümünüzü candan kutlarım.

Uzun yıllar boyunca Fransız işçi sınıfının ve tüm Fransız emekçilerinin sosyal ve ulusal çıkarlatı uğruna verilen savaşımın en ön sıralarında yer aldınız. Tekellerin türlü baskılarına, burjuvazinin tüm saldırılarına karşı yılmadan savaştınız.

Fransız Komünist Partisi Genel Sekreteri olarak uluslararası komünist hareketin eylem birliğinin gelişmesine, Fransız Komünist Partisi'yle Tür-

kiye Komünist Partisi arasında ilişkilerin güçlenmesine önemli katkıda buldunuz.

Türkiye Komünist Partisi, Fransız Komünist Partisi'nin emperyalizmin insan düşmanı politikasına karşı ve barış, uluslararası yumuşama ve toplumsal ilerleme için savaşımla dayanışma içinde olduğunu bir kez daha belirliyor, Fransız komünistlerinin TKP ile ve ülkemizdeki tüm ilerici güçlerle dayanışmasına, bu yoldaki somut eylemlerine büyük değer biçiyor.

Değerli Georges Marchais Yoldaş,

Size 60. doğum yıldönümünüzde sağlık, esenlik ve uzun ömürler, çetin savaşınızda, sorumlu görevinizde büyük başarılar dileriz.

*Komünist selâmlarımızla,
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
I. Bilen*

7. 6. 1980

Arjantin Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi ve tüm Türkiye komünistleri, Arjantin Komünist Partisi Genel Sekreteri Geronimo Arnedo Alvarez yoldaşın ölümüyle duyduğunuz derin acıyı paylaşırlar.

Geronimo Arnedo Alvarez yoldaşın ölümüyle Arjantin işçi sınıfı ve uluslararası işçi hareketi değerli bir savaşerini yitirdi. Geronimo Arnedo Alvarez yoldaş, çok genç yaşlardan beri Arjantin Komünist Partisi sıralarında çalıştı. İlegalite koşullarında yiğit savaşımla tanındı. Uzun yıllar Arjantin Komünist Partisi'nin Genel Sekreteri olarak sorumlu görevini yürüttü. Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkelerini elinden bırakmadı. O, her zaman SBKP ve Sovyetler Birliği ile sıkı dostluk bağlarını savundu.

TKP, Türkiye işçi sınıfı Geronimo Arnedo Alvarez yoldaşı her zaman saygıyla anacaktır.

*Komünist selâmlarımızla,
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
I. Bilen*

14 Haziran 1980

Tudeh Partisi Merkez Komitesi'ne

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, tüm Türkiye komünistleri, Türkiye işçi sınıfı ve halkı adına İran Komünist Partisi'nin 60. kuruluş yıl-dönümü nedeniyle kardeş TUDEH Partisi'nin tüm üyelerine devrimci sa-vaş selâmlarını yollar.

İran komünistleri, 60 yıldan beri İran emekçilerinin çıkarları uğruna, İran halkının emperyalizmden kurtuluşu uğruna, ulusal ezgiye ve sömürüye son vermek için özverili, kararlı ve ardıcıl bir savaşım veriyorlar. Onlar, Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkelerine sınımsız bağlı kalarak, kanlı Şahlık rejiminin tüm işkence, baskı ve cinayetlerine kar-şın kahramanlık destanları yazdılar. 1941'de kurulan TUDEH Partisinin yiğit savaşı hiçbir baskının komünistlerin savaşımını durduramayacağını gösterdi. TUDEH Partisi 1979'da Şahın alaşağı edilmesinden sonra İran'daki halk devriminin kazanımlarını emperyalizme ve karşı-devrime karşı korumak ve ilerletmek savaşımının ön sıralarında yürüyor.

Türkiye Komünist Partisi ve TUDEH Partisi, Marksizm-Leninizm ve prole-tarya enternasyonalizmi ilkeleri temelinde kardeşçe bağlarla bağlıdır. Par-tilerimiz arasındaki sıcak ve militan dayanışma, halklarımız arasındaki geleneksel dostluk, bugün ABD emperyalizmine, NATO'nun en gerici çevrelerine karşı ortak savaşımızda daha da gelişiyor, güçleniyor.

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi, İran Komünist Partisi'nin kuruluşunun 60. yılın-da TUDEH Partisi'ne, emperyalizme ve gericiliğe karşı, barış, ulusal ba-gımsızlık ve toplumsal ilerleme savaşımında büyük ve yeni başarılar diler.

*Komünist selâmlarımızla,
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
I. Bilen*

23 Haziran 1980

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
xx: Avrupa Komünist ve İşçi Partilerinin Toplantısı	553
xx: Günümüzde anti-komünizm ve ona karşıkoymanın yolları	556
<i>Naim Aşhab</i> : Emperyalizm, siyonizm ve gericiğin saldırısını geri püskürtmek	569
<i>Mihaly Korom</i> : Olgun sosyalizme doğru	580
xx: Havana Konferansı	588
<i>Tomas Sinuraya</i> : Altmış yılın dersleri	589
xx: Yıkıcı hastalık	597
<i>Pedro Mayta, Arturo Valdes Palacio</i> : Komünistler ve sosyalistler	615
<i>Tomas Borge Martines</i> : Geriçevrilmez değişiklikler	619
<i>Gulam Mahmud</i> : Baskı ve kovuşturmaya karşı	624
<i>Ahmed Salim</i> : Kapitalist yönelimin çıkmazı	625
<i>Raul Valdes Vivo</i> : Küba: Sıklaşan saflar	634
<i>Ivan Pavlov</i> : Sovyet halkı niçin savaş istemiyor	636
<i>R. Mirovitskaya</i> : 1920'lerde Sovyetler Birliği ve Çin devrimi	640

ÖZEL SAYFALAR

xx: TKP Merkez Komitesinin bildirisi	644
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Hollanda Komünist Partisi'nin 27. Kongresine mesajı	646
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Fransız Komünist Partisi Genel Sekreteri Georges Marchois yoldaşa mesajı	646
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Arjantin Komünist Partisi Merkez Komitesine mesajı	677
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın TUDEH Partisi Merkez Komitesine mesajı	698